

Circulaire CBFA_2010_09 van 6 april 2010

Waakzaamheidsplicht ten aanzien van het cliënteel, voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen van geld en terrorismefinanciering, en voorkoming van de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens

Toepassingsgebied:

Alle in België gevestigde instellingen die onder het toezicht van de CBFA staan, en die, conform artikel 2, § 1, 4 tot 15, van de wet en artikel 2 van het reglement, onderworpen zijn aan de wettelijke en reglementaire verplichtingen tot voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering - hierna "financiële instellingen" genoemd - (zie hoofdstuk 1 infra).

Samenvatting/Doelstelling:

Deze circulaire bundelt en geeft toelichting bij de wettelijke en reglementaire bepalingen die van toepassing zijn op de financiële instellingen met betrekking tot de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, de terrorismefinanciering en de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens. Waar nodig, vermeldt zij bovendien de aanbevelingen van de CBFA met het oog op een correcte en effectieve toepassing van deze bepalingen.

Structuur:

Inleiding	5
1. Geadresseerden van de circulaire	6
2. Toepassingsgebied ratione materiae van de wet	7
2.1. Definitie van witwassen van geld	7
2.2. Definitie van terrorismefinanciering	8
3. Basisbeginselen van de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering	9
4. Identificatie en identiteitsverificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden.....	10
4.1 Algemene beginselen	10
4.1.1 Draagwijdte en juridische aard van de verplichting om cliënten en uiteindelijke begunstigden te identificeren en hun identiteit te verifiëren	10
4.1.2 Tijdstip van identificatie.....	10
4.1.3 Onmogelijkheid om een cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren.....	12
4.2 Identificatie en identiteitsverificatie van de cliënten	13
4.2.1 Begrip "cliënt"	13
4.2.1.1 Algemene definitie.....	13
4.2.1.2 Onverdeeldheden en splitsing van rechten.....	13
4.2.1.3 Levensverzekeringsovereenkomsten.....	13
4.2.2 Situaties waarin de cliënt moet worden geïdentificeerd	14
4.2.2.1 Zakenrelatie	14
4.2.2.1.1 Contractuele of feitelijke zakenrelaties.....	14
4.2.2.1.2 Anonieme en genummerde rekeningen.....	14
4.2.2.2 Occasionele verrichtingen.....	15
4.2.2.2.1 Verrichtingen voor een bedrag van € 10.000 of meer die buiten een zakenrelatie worden uitgevoerd.....	15
4.2.2.2.2 Elektronische geldovermakingen.....	16
4.2.2.3 Vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering	16

4.2.2.4	Twijfels over de waarheidsgetrouwheid of juistheid van de identificatiegegevens van een bestaand cliënt.....	17
4.2.3	Identificatiegegevens	17
4.2.3.1	Gegevens over natuurlijke personen.....	17
4.2.3.2	Gegevens over rechtspersonen en juridische constructies.....	18
4.2.3.3	Doel en aard van de zakenrelatie.....	18
4.2.4	Bewijsstukken	19
4.2.4.1	Face-to-face-identiteitsverificatie van een cliënt-natuurlijk persoon.....	19
4.2.4.1.1	Identiteitskaart en paspoor.....	19
4.2.4.1.2	In België gevestigde personen van buitenlandse nationaliteit.....	19
4.2.4.2	Identiteitsverificatie op afstand van een cliënt-natuurlijk persoon.....	20
4.2.4.2.1	Beginselen - Inaanmerkingneming van specifieke risico's.....	20
4.2.4.2.2	Elektronische identiteitskaarten.....	21
4.2.4.2.3	Identificatiecertificaten.....	21
4.2.4.2.4	Raadpleging van het Rijksregister.....	22
4.2.4.3	Verificatie van de identiteit van een rechtspersoon, trust, feitelijke vereniging of andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid.....	23
4.2.5	Kopie van de bewijsstukken.....	24
4.2.6	Andere vereiste informatie.....	25
4.2.6.1	Adres van de cliënt-natuurlijk persoon.....	25
4.2.6.2	Noodzakelijke informatie voor de implementatie van het cliëntacceptatiebeleid en de naleving van de waakzaamheidsplicht.....	26
4.3	Identificatie en identiteitsverificatie van de lasthebbers.....	27
4.3.1.	Algemene regels.....	27
4.3.2.	Bijzonder geval: werknemers van professionele tegenpartijen.....	28
4.4	Identificatie en identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigen.....	29
4.4.1	Basisbeginselen.....	29
4.4.2	Begrip "uiteindelijke begunstigde".....	30
4.4.2.1	Algemene regel.....	30
4.4.2.2	Uiteindelijke begunstigen van vennootschappen.....	30
4.4.2.3	Uiteindelijke begunstigen van andere rechtspersonen en juridische constructies zonder rechtspersoonlijkheid.....	31
4.4.2.4	Splitsing van rechten.....	32
4.4.3	Identificatiegegevens.....	32
4.4.4	Regels inzake identiteitsverificatie.....	33
4.4.4.1	Algemene regels.....	33
4.4.4.2	Uiteindelijke begunstigen van vennootschappen, rechtspersonen en juridische constructies.....	34
4.4.4.3	Begunstigen van levensverzekeringsovereenkomsten.....	35
4.4.5	Kopie van de voor de identiteitsverificatie gebruikte stukken.....	35
4.5	Wettelijke vrijstellingen van de identificatieverplichting.....	35
4.5.1	Beginselen en draagwijdte van de vrijstellingen van de identificatieverplichting.....	35
4.5.2	Vrijstellingen gebaseerd op het persoonlijk profiel van de cliënt.....	36
4.5.2.1	Kredietinstellingen of financiële instellingen.....	36
4.5.2.2	Genoteerde vennootschappen.....	37
4.5.2.3	Gegroepeerde rekeningen.....	37
4.5.2.4	Belgische overheidsinstanties.....	38
4.5.2.5	Europese publieke autoriteiten of instellingen.....	39
4.5.2.6	Andere door de Koning aangeduide personen	39
4.5.3	Vrijstellingen gebaseerd op het lage risico verbonden aan producten.....	39
4.5.3.1	Levensverzekeringsovereenkomsten, pensioenverzekeringsovereenkomsten of pensioenstelsels.....	39
4.5.3.2	Elektronisch geld.....	40
4.5.3.3	Andere door de Koning aangeduide producten.....	40
4.6	Verscherpte klantenonderzoekmaatregelen bij de identificatie.....	40
4.7	Tussenkomst van derden bij de identificatie en identiteitsverificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigen.....	41
4.7.1	Beroep op een agent of een lasthebber.....	41
4.7.2	Beroep op een derde zaakaanbrenger.....	42
5.	Cliëntacceptatiebeleid.....	44
5.1	Doelstellingen van het cliëntacceptatiebeleid.....	44
5.2	Risicoschaal.....	46
5.2.1	Combinatie van verplichte en specifieke risicocriteria.....	46

5.2.2	Verplichte risicocriteria.....	47
5.2.2.1	Identificatie en identiteitsverificatie op afstand.....	47
5.2.2.2	Politiek prominente personen.....	49
5.2.2.2.1	Beginnelsen en betrokken personen.....	49
5.2.2.2.2	Vereiste specifieke maatregelen.....	50
5.2.2.3	Correspondentbanken.....	51
5.2.2.4	In artikel 27 van het reglement bedoelde specifieke gevallen.....	52
5.2.3	Specifieke risicocriteria.....	53
6.	Waakzaamheidsplicht.....	54
6.1	Algemene regel - Constante waakzaamheid.....	54
6.1.1	Voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.....	54
6.1.2	Voorkoming van de proliferatie van massavernietigingswapens.....	54
6.1.2.1	Algemene context.....	54
6.1.2.2	Beperkende maatregelen ten aanzien van respectievelijk de Democratische Volksrepubliek Korea en Iran	55
6.1.3	Actualisering van de identificatiegegevens en van het profiel van de cliënt.....	56
6.1.4	Eerste- en tweedelijnstoezicht.....	56
6.1.4.1	Eerstelijnstoezicht.....	57
6.1.4.2	Tweedelijnstoezicht.....	57
6.1.5	Constante waakzaamheid afgestemd op het risico.....	59
6.1.5.1	Algemeen principe - coherentie met het cliëntacceptatiebeleid.....	59
6.1.5.2	Bijkomende risicocriteria.....	59
7.	Melding van verdachte verrichtingen.....	60
7.1	Vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering.....	60
7.1.1	Meldingen van vermoedens.....	60
7.1.2	Verzoeken van de CFI om mededeling van informatie.....	62
7.1.3	Nadere regels voor de melding van verdachte verrichtingen of feiten.....	62
7.1.3.1	De personen die meldingen van verdachte verrichtingen of feiten mogen verrichten.....	62
7.1.3.2	Verbod om de cliënt of derden in te lichten.....	63
7.1.3.2.1	Principe.....	63
7.1.3.2.2	Uitzonderingen.....	63
7.1.3.3	Vrijstelling van aansprakelijkheid.....	64
7.1.4	Opvolging van meldingen van verdachte verrichtingen of feiten.....	65
7.2	Meldingen van vermoedens van financiering van proliferatie van massavernietigingswapens.....	65
8.	Specifieke regels.....	65
8.1	Elektronische geldovermakingen.....	65
8.1.1	Europese regelgeving.....	65
8.1.2	Onderwerp, definities en toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1781/2006.....	66
8.1.3	Verplichtingen van de betalingsdienstaanbieder van de betaler.....	68
8.1.4	Verplichtingen van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde.....	69
8.1.5	Verplichtingen van de intermediaire betalingsdienstaanbieders.....	76
8.1.6	Algemene verplichtingen en bevoegdheden met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de sancties.....	76
8.2	Cover payments.....	77
8.3	Valutahandel.....	78
8.3.1	Borderellen.....	78
8.3.2	Waakzaamheidsplicht.....	78
8.4.	Beperking van de betalingen in contanten.....	79
9.	Gegevensbewaring.....	80
10.	Organisatie en interne controle.....	81
10.1	Algemeen beginsel.....	81
10.2	Aanwijzing en rol van de verantwoordelijke voor de voorkoming.....	81
10.3	Organisatie binnen groepen.....	83
10.3.1	Vestiging van dochters, bijkantoren en vertegenwoordigingskantoren waartegen tegenmaatregelen zijn genomen.....	83
10.3.2	Toepassing van coherente waakzaamheidsmaatregelen binnen groepen.....	83
10.3.2.1	Beoordeling van de gelijkwaardigheid van de verplichtingen en het toezicht die, conform de lokale wetgeving, van toepassing zijn.....	84
10.3.2.2	Procedures en organisatie voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel in groepen.....	84
10.3.2.2.1	Cliëntenidentificatie en cliëntacceptatiebeleid.....	85
10.3.2.2.2	Toezicht op de rekeningen en de verrichtingen.....	85

10.3.2.2.3	Maatregelen inzake organisatie en controle die nodig zijn voor een goede risicobeheersing.....	86
10.3.2.2.4	Informatie-uitwisseling binnen groepen.....	86
11.	Kwaliteit, opleiding en sensibilisering van het personeel.....	87
12.	Sancties.....	88

Inleiding

De vereisten inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen van geld en terrorismefinanciering hebben de voorbije jaren een belangrijke evolutie doorgemaakt op internationaal vlak, vooral naar aanleiding van de herziening van de "40 aanbevelingen tegen witwassen van geld" van de *Financial Action Task Force* (FATF) in juni 2003 en de goedkeuring van de "9 bijzondere aanbevelingen inzake terrorismefinanciering" van diezelfde FATF in 2001 en 2004.

In België heeft die evolutie al grotendeels haar beslag gekregen in de wet van 12 januari 2004, die de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (hierna "de wet" genoemd) heeft gewijzigd.

Wat meer specifiek de Belgische financiële sector betreft, lag die evolutie van de internationale standaarden ook aan de basis van de opstelling van het CBFA-reglement van 27 juli 2004 betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, dat werd goedgekeurd bij koninklijk besluit van 8 oktober 2004 ^[1], en van de CBFA-circulaires PPB 2004/8 en D.250 van 22 november 2004 over de waakzaamheidsverplichtingen met betrekking tot de cliënteel en de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, die werd gewijzigd bij circulaires PPB 2005/5 en D.258 van 12 juli 2005.

Ondertussen hebben zich alweer nieuwe evoluties voorgedaan, waarmee ook rekening dient te worden gehouden.

Zo hebben het Europees Parlement en de Raad op 26 oktober 2005 richtlijn 2005/60/EG tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme goedgekeurd ^[2]. Deze derde Europese witwasrichtlijn strekt er in essentie toe het Europees recht af te stemmen op de reeds vermelde 40 nieuwe FATF-aanbevelingen tegen witwassen van geld en 9 bijzondere FATF-aanbevelingen inzake terrorismefinanciering. De Europese Commissie heeft ook uitvoeringsmaatregelen van die richtlijn vastgesteld in haar richtlijn 2006/70/EG van 1 augustus 2006 ^[3]. Verder hebben het Europees Parlement en de Raad Verordening (EG) nr. 1781/2006 van 15 november 2006 ^[4] goedgekeurd, die, voor de hele Europese Economische Ruimte (hierna "EER" genoemd), uniforme verplichtingen definieert die in overeenstemming zijn met de bepalingen van de bijzondere FATF-aanbeveling VII over de bij elektronische geldovermakingen te voegen informatie over de opdrachtgever.

De internationale prudentiële standaarden die van toepassing waren bij de goedkeuring van het CBFA-reglement van 27 juli 2004 en de CBFA-circulaires van 22 november 2004 en 12 juli 2005 (zie eerder), blijven van toepassing ^[5].

Bovendien hebben de Europese comités van toezichthouders (CEBS, CEIOPS en CESR) op 16 oktober 2008 een gezamenlijk document ("*common understanding*") gepubliceerd met hun gemeenschappelijke interpretatie van bepaalde verplichtingen voor de financiële instellingen die door voornoemde Europese Verordening (EG) nr. 1781/2006 van 15 november 2006 waren ingevoerd. In de marge van de bijzondere FATF-aanbeveling VII en van de Europese Verordening die aan die aanbeveling uitvoering geeft, heeft het Bazelcomité op 12 mei 2009 een nieuw document gepubliceerd,

¹ Belgisch Staatsblad van 22 november 2004.

² PB L 309 van 25 november 2005, p. 15 tot 36.

³ Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie van 1 augustus 2006 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de definitie van politiek prominente personen en wat betreft de technische criteria voor vereenvoudigde klantenonderzoeksprocedures en voor vrijstellingen op grond van occasionele of zeer beperkte financiële activiteiten, PB L 214 van 4 augustus 2006, p. 29 tot 34.

⁴ PB L 345 van 8 december 2006, p. 1 tot 9.

⁵ Wat het Bazelcomité voor het banktoezicht betreft:

- "*Devoir de diligence des banques au sujet de la clientèle*", oktober 2001.
- "*General Guide to account opening and customer identification*", februari 2003.
- "*Consolidated KYC Risk Management*", oktober 2004.

Deze documenten zijn te raadplegen op de website van de Bank voor Internationale Betalingen: <http://www.bis.org>.

Wat de *International Association of Insurance Supervisors* (IAIS) betreft:

- "*Insurance core principles and methodology*", ICP 28, dat in de desbetreffende interpretatieve nota wordt toegelicht, oktober 2003.
- "*Guidance Paper No. 5 on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*", oktober 2004.

Deze documenten zijn te raadplegen op de website van de IAIS: <http://www.iaisweb.org>.

getiteld "*Due diligence and transparency regarding cover payment messages related to cross-border wire transfers*" [⁶].

In België is de wet van 11 januari 1993 gewijzigd bij de wet van 18 januari 2010 [⁷], inzonderheid om de derde Europese witwasrichtlijn en de bijbehorende uitvoeringsrichtlijn in Belgisch recht om te zetten (zie eerder). De Belgische wetgever heeft de wet van 11 januari 1993 trouwens ook grondig herschikt.

Krachtens die aldus gewijzigde wet blijft de CBFA bevoegd om bij reglement vast te stellen hoe de instellingen onder haar toezicht invulling dienen te geven aan de betrokken wettelijke verplichtingen. Gelet op de wijzigingen in de wet heeft de CBFA op 23 februari 2010 een reglement goedgekeurd [⁸] ter vervanging van haar reglement van 27 juli 2004 betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (hierna "het reglement" genoemd).

Met deze circulaire actualiseert de CBFA bovendien ook haar toelichting bij de geldende wettelijke en reglementaire bepalingen en haar aanbevelingen over de tenuitvoerlegging van die bepalingen, rekening houdend met de wettelijke en prudentiële vereisten inzake een passende administratieve organisatie en interne controle.

Deze circulaire vervangt bijgevolg de (bij circulaire PPB 2005/5 en D.258 van 12 juli 2005 gewijzigde) circulaire PPB 2004/8 en D.250 van 22 november 2004, die wordt opgeheven.

1. Geadresseerden van de circulaire

Deze circulaire is van toepassing op de in België gevestigde instellingen die onder het toezicht van de CBFA staan, en die, conform artikel 2, § 1, 4° tot 15°, van de wet en artikel 2 van het reglement, onderworpen zijn aan de wettelijke en reglementaire verplichtingen tot voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering (hierna "financiële instellingen" genoemd), namelijk:

- de kredietinstellingen naar Belgisch recht en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse kredietinstellingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een EER-lidstaat;
- de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse verzekeringsondernemingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een EER-lidstaat, voor zover zij toelating hebben om in België het levensverzekeringsbedrijf uit te oefenen;
- de beleggingsondernemingen (beursvennootschappen of vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies) naar Belgisch recht en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse beleggingsondernemingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een EER-lidstaat;
- de beheervenootschappen van ICB's naar Belgisch recht en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse beheervenootschappen van ICB's, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een EER-lidstaat, voor zover het hun, conform de reikwijdte van hun vergunning, is toegestaan om op te treden bij de verhandeling van de rechten van deelneming of de aandelen van de door hen beheerde ICB's;
- de ICB's naar Belgisch recht die zijn geregeld bij statuten, voor zover zij hun effecten zelf verhandelen, zonder daarvoor een beroep te doen op een derde entiteit;
- de vereffeningsinstellingen als bedoeld in artikel 23 van de wet van 2 augustus 2002;
- de betalingsinstellingen naar Belgisch recht en de bijkantoren in België van buitenlandse betalingsinstellingen, ongeacht of zij al dan niet ressorteren onder het recht van een EER-lidstaat [⁹];
- de wisselkantoren die manuele wisselverrichtingen en/of geldovermakingen uitvoeren;
- de hypothecaire ondernemingen;
- de makelaars in bank- en beleggingsdiensten;
- de niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen die hun beroepsactiviteiten uitoefenen in de groep van activiteiten "leven"; en
- de marktondernemingen die de Belgische gereglementeerde markten organiseren.

⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs154.pdf?noframes=1>

⁷ Wet tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en het Wetboek van Vennootschappen, BS van 26 januari 2010.

⁸ Reglement goedgekeurd bij koninklijk besluit van 16 maart 2010 - Belgisch Staatsblad van 24 maart 2010.

⁹ Vanaf de datum van hun onderwerping aan de wet

Zowel het reglement als deze circulaire zijn op voornoemde instellingen van toepassing. Hun bepalingen zijn zo opgevat dat zij alle potentiële verrichtingen en zakenrelaties tussen die instellingen en hun cliënten op geharmoniseerde wijze bestrijken. Toch dient bij de toepassing van de bepalingen rekening te worden gehouden met de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten van elke categorie van betrokken instellingen en, binnen elke categorie, met de kenmerkende eigenschappen van de activiteiten van elke instelling.

Zo is deze circulaire enkel van toepassing op de ICB's naar Belgisch recht die zijn geregeld bij statuten, voor zover zij zijn onderworpen aan de bepalingen van de wet van 11 januari 1993 en van het CBFA-reglement van 23 februari 2010, met andere woorden, voor zover zij alle of een deel van hun effecten zelf verhandelen, zonder daarvoor een beroep te doen op een derde entiteit. Deze circulaire geldt dus niet voor ICB's die niet zelf de dienst verstrekken met betrekking tot het ontvangen en doorgeven van de orders tot inschrijving op hun effecten, maar daarvoor een beroep doen op een derde entiteit, ook al zorgen zij zelf wel voor andere aspecten van de verhandeling van hun effecten (bv. de organisatie van reclamecampagnes), zonder daarbij echter rechtstreeks met de inschrijvers in contact te treden. Wanneer voor de inschrijvingen deels op een derde entiteit en deels op de ICB zelf een beroep wordt gedaan, zijn de wettelijke en reglementaire bepalingen alsook deze circulaire enkel op die ICB van toepassing met betrekking tot de verrichtingen van personen die, zonder tussenkomst van een derde entiteit, rechtstreeks bij haar inschrijven op haar effecten [¹⁰].

Wanneer de vergunning van een verzekeringsonderneming zowel betrekking heeft op de takken van de activiteitengroep "leven" als op de takken van de activiteitengroep "niet-leven", zijn de wettelijke en reglementaire verplichtingen tot voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering uitsluitend van toepassing op de activiteiten van de activiteitengroep "leven". Datzelfde geldt bijgevolg ook voor de toepassing van deze circulaire.

Vaak vallen de cliënten van de vereffeningsinstellingen en van de marktondernemingen die de Belgische gereglementeerde markten organiseren, onder de in artikel 11, § 1, van de wet bedoelde categorieën [¹¹] waarvoor vrijstellingen van de identificatieverplichting gelden. Daardoor is het toepassingsgebied van de voor hen geldende wettelijke en reglementaire verplichtingen inzake de identificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden, en van de voor hen geldende waakzaamheidsverplichtingen ten aanzien van hun verrichtingen en zakenrelaties beperkt. Al die verplichtingen zijn echter wel op hen van toepassing als zij hun activiteiten verrichten ten aanzien van andere cliënten dan die waarvan sprake in voornoemd artikel 11, § 1, van de wet, alsook in alle situaties waarin vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering bestaan [¹²]. In verband met laatstgenoemde activiteiten of omstandigheden is ook deze circulaire op hen van toepassing. Bovendien verduidelijkt deze circulaire welke wettelijke en reglementaire verplichtingen voor hun algemene organisatie gelden (zie met name hoofdstukken 9 tot 11).

2. Toepassingsgebied *ratione materiae* van de wet

2.1. Definitie van witwassen van geld

Artikel 5, § 1, van de wet

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder "witwassen van geld":

- *de omzetting of overdracht van geld of activa met de bedoeling de illegale herkomst ervan te verbergen of te verdoezelen of een persoon die betrokken is bij een misdrijf waaruit dit geld of deze activa voortkomen, te helpen ontkomen aan de rechtsgevolgen van zijn daden;*
- *het verhelen of verhullen van de aard oorsprong, vindplaats, vervreemding verplaatsing of eigendom van geld of activa waarvan men de illegale herkomst kent;*
- *de verwerving, het bezit of het gebruik van geld of activa waarvan men de illegale herkomst kent;*

¹⁰ Er dient te worden opgemerkt dat deze toelichting enkel aangeeft onder welke voorwaarden ICB's onder de toepassing van deze circulaire vallen, zonder dat daaruit kan worden afgeleid dat de verplichtingen die uit de wet voortvloeien voor de ICB's waarop zij van toepassing is, enkel voor de inschrijvingsverrichtingen zouden gelden. Die verplichtingen kunnen inzonderheid ook van toepassing zijn op de rechtstreeks tot de ICB gerichte verzoeken tot inkoop, waarbij geen beroep wordt gedaan op een derde partij.

¹¹ Zie punt 4.5.2. infra.

¹² Zie punt 4.2.2.3. infra.

- *de deelneming aan, de medeplichtigheid tot, de poging tot, de hulp aan, het aanzetten tot, het vergemakkelijken van of het geven van raad betreffende een van de in de drie voorgaande punten bedoelde daden.*

Noch de wet van 12 januari 2004, noch de wet van 18 januari 2010 hebben deze wettelijke definitie van "witwassen van geld" gewijzigd. Laatstgenoemde wet heeft trouwens ook de in artikel 5, § 3, van de wet van 11 januari 1993 vermelde lijst van de onderliggende misdrijven slechts licht gewijzigd:

Artikel 5, § 3, van de wet

Voor de toepassing van deze wet is de herkomst van geld of activa illegaal wanneer deze voortkomen uit:

1° *een misdrijf dat in verband staat met:*

- *terrorisme of de financiering van terrorisme;*
- *georganiseerde misdaad;*
- *illegale drughandel;*
- *illegale handel in wapens, goederen en koopwaren met inbegrip van antipersoonsmijnen en/of submunitie;*
- *handel in clandestiene werkkrachten;*
- *mensenhandel;*
- *exploitatie van de prostitutie;*
- *illegaal gebruik bij dieren van stoffen met hormonale werking of illegale handel in dergelijke stoffen;*
- *illegale handel in menselijke organen of weefsels;*
- *fraude ten nadele van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen;*
- *ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procedés van internationale omvang worden aangewend;*
- *verduistering door personen die een openbare functie uitoefenen en corruptie;*
- *ernstige milieucriminaliteit;*
- *namaak van muntstukken of bankbiljetten;*
- *namaak van goederen;*
- *zeeroverij.*

2° *een beursmisdrijf, het onwettig openbaar aantrekken van spaargelden of het verlenen van beleggingsdiensten, diensten van valutahandel of van geldoverdracht zonder vergunning;*

3° *een oplichting, misbruik van vertrouwen, misbruik van vennootschapsgoederen, een gijzeling, een diefstal of afpersing, of een misdrijf dat verband houdt met de staat van faillissement.*

Aangezien deze wet zich niet in de strafrechtelijke sfeer bevindt, heeft de wetgever er de voorkeur aan gegeven niet naar specifieke strafrechtelijke bepalingen te verwijzen, maar naar praktijken die in hun gebruikelijke betekenis als ernstig worden beschouwd.

De aan de wet onderworpen personen en instellingen hoeven dan ook niet telkens te onderzoeken of elk element van de definitie van "strafrechtelijk misdrijf" aanwezig is om te bepalen of de herkomst van geld illegaal is, maar enkel of dat geld uit de uitoefening van één van de opgesomde criminele activiteiten zou kunnen voortvloeien.

2.2. Definitie van terrorismefinanciering

Artikel 5, § 2, van de wet

Voor de toepassing van deze wet wordt onder de financiering van terrorisme verstaan: de verstrekking of verzameling van fondsen, op welke wijze ook, rechtstreeks of onrechtstreeks, met de bedoeling of wetende dat deze geheel of gedeeltelijk zullen worden gebruikt door een terrorist of een terroristische organisatie of voor het plegen van een of meerdere terroristische daden.

Deze definitie werd gewijzigd bij de wet van 18 januari 2010. In de memorie van toelichting bij die wet ^[13] wordt die wijziging als volgt verantwoord:

"In de ontwerptekst van artikel 7 wordt de definitie van de financiering van terrorisme aangepast aan die van richtlijn 2005/60/EG, die is opgesteld conform artikel 2, § 2, b), van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 13 juni 2002 inzake terrorismebestrijding, en conform artikel 2 van het Internationaal verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme, opgemaakt te New York op

¹³ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 26.

9 december 1999. Bovendien wordt rekening gehouden met de essentiële criteria van bijzondere FAG aanbeveling II over de strafbaarstelling van financiering van terrorisme die de kenmerkende elementen van dit misdrijf verwoorden. Deze slaan in het bijzonder op de doelgerichtheid, namelijk het plegen van een of meerdere terroristische daden, door een terroristische organisatie of door een terrorist. De verwijzing in de wet van 11 januari 1993 naar deze elementen eerder dan naar specifieke misdrijven stemt beter overeen met de geest van deze wet die niet verwijst naar specifieke misdrijven van het Strafwetboek, maar op meer algemene wijze naar welbepaalde criminaliteitsvormen die volgens hun ruime en gebruikelijke betekenis worden gehanteerd. In deze context moeten alle "fondsen" in aanmerking worden genomen, zonder te vereisen dat deze effectief hebben gediend om een of meerdere terroristische misdrijven te plegen of te pogen plegen, noch dat ze verband zouden houden met een of meerdere specifieke terroristische daden. Het Verdrag inzake de financiering van terrorisme definieert wat moet worden verstaan onder "fondsen", namelijk alle soorten vermogensbestanddelen, lichamelijk of onlichamelijk, roerend of onroerend, hoe dan ook verkregen, alsmede rechtsbescheiden in welke vorm dan ook, elektronisch of digitaal daaronder begrepen, waaruit de eigendom of andere rechten ten aanzien van die vermogensbestanddelen blijken, inzonderheid, maar niet beperkt tot kredieten, travellerscheques, bankcheques, postwissels, aandelen, waardepapieren, obligaties, wissels en kredietbrieven."

3. **Basisbeginselen van de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering**

Artikel 6 van de wet

De in artikelen 2, § 1, 3 en 4 beoogde ondernemingen en personen verlenen hun volledige medewerking aan de toepassing van deze wet, door alle nodige middelen in te zetten om daden van witwassen van geld en van financiering van terrorisme te identificeren.

Deze algemene verplichting om mee te werken aan de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering, kan in een aantal specifiekere verplichtingen worden uitgesplitst, namelijk:

- de verplichting om de cliënten en de personen voor wie de cliënten, in voorkomend geval, handelen ("uiteindelijke begunstigers), te identificeren en om hun identiteit te verifiëren;
- de verplichting om de documenten met betrekking tot de identificatie en de uitgevoerde verrichtingen te bewaren;
- de verplichting om een bestendige waakzaamheid aan de dag te leggen ten aanzien van de zakenrelaties tussen de instellingen en hun cliënten, en ten aanzien van de verrichtingen die de instellingen voor zowel gewone cliënten als gelegenheidscliënten uitvoeren;
- de verplichting om bijzondere aandacht te besteden aan atypische verrichtingen van cliënten en die te analyseren, om na te gaan of zij geen vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering doen rijzen;
- de verplichting om actief en doeltreffend samen te werken met de Cel voor Financiële Informatieverwerking (hierna "de CFI" genoemd), door haar alle verdachte verrichtingen en feiten te melden en haar vragen om informatie te beantwoorden.

Om aan al deze verplichtingen te voldoen, is meer algemeen vereist:

- dat de instellingen over een passende administratieve organisatie en dito internecontroleprocedures beschikken, in het kader waarvan zij ook een verantwoordelijke aanstellen, en
- dat hun personeelsleden of de personen die hen op zelfstandige basis vertegenwoordigen, blijk geven van een passende betrouwbaarheid gelet op de aan hun taken en functies verbonden risico's, en dat zij op passende wijze worden gesensibiliseerd en opgeleid, zodat zij constructief aan de voorkoming kunnen meewerken.

Los van de naleving van de wettelijke bepalingen, dringt de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering zich ook op in het kader van de vereisten inzake een gezond en voorzichtig beleid en, meer specifiek, in het kader van de beheersing van het reputatierisico.

4. Identificatie en identiteitsverificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigen

4.1. Algemene beginselen

4.1.1. Draagwijdte en juridische aard van de verplichting om cliënten en uiteindelijke begunstigen te identificeren en hun identiteit te verifiëren

Krachtens artikel 7 van de wet en de artikelen 4 tot 13 van het reglement dienen de instellingen hun cliënten en lasthebbers te identificeren en hun identiteit te verifiëren; krachtens artikel 8 van de wet en de artikelen 14 tot 20 van het reglement dienen zij dat ook voor de uiteindelijke begunstigen te doen.

Conform die bepalingen houdt het "identificeren" van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigen in dat kennis wordt genomen van hun identificatiegegevens.

Bij de "identiteitsverificatie" van die personen worden de identificatiegegevens getoetst aan een betrouwbare informatiebron die het mogelijk maakt die gegevens te bevestigen of te weerleggen (i.e. een "bewijsstuk").

De verplichting om cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigen te identificeren, is een resultaatsverplichting. Behalve in de door of krachtens artikel 11 van de wet vastgestelde gevallen waarin een vrijstelling van de identificatieverplichting geldt (zie punt 4.5 infra), dient aan die verplichting te worden voldaan los van elke overweging over het risiconiveau dat, volgens de financiële instelling, verbonden is aan de persoonlijkheid van de cliënt, de lasthebber of de uiteindelijke begunstigen, of aan de aan te knopen zakenrelatie of uit te voeren verrichting. Datzelfde geldt ook voor de verplichting om de identiteit van cliënten en lasthebbers te verifiëren aan de hand van bewijsstukken.

De verplichting om de identiteit van de uiteindelijke begunstigen te verifiëren, vereist op haar beurt dat de financiële instelling de daartoe benodigde middelen ook effectief inzet, en dat die middelen in verhouding staan tot het risiconiveau dat, volgens de financiële instelling, verbonden is aan de persoonlijkheid van de cliënt, zijn lasthebber(s) of zijn uiteindelijke begunstigen, aan de aan te knopen zakenrelatie of aan de uit te voeren verrichting.

De wet van 11 januari 1993 is overigens van openbare orde. Naast de verplichtingen die de wet oplegt inzake de identificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigen (art. 7 en 8), eist zij ook dat de instellingen waarop zij van toepassing is, voldoende kennis verwerven over hun cliënten om hun bestendigewaakzaamheidsplicht efficiënt en afdoend te kunnen naleven (art. 14, § 1, eerste lid, van de wet: "... zich ervan te vergewissen dat [de verrichtingen van de cliënt] stroken met de kennis die zij hebben van de cliënt, [...] zijn zakelijk en risicoprofiel en, in voorkomend geval, de oorsprong van de fondsen"). De wet verplicht de instellingen ook om bijzondere aandacht te besteden aan de verrichtingen die als bijzonder vatbaar worden beschouwd voor pogingen om geld wit te wassen of terrorisme te financieren, met name "wegens de hoedanigheid van de betrokken personen" (art. 14, tweede lid, van de wet). Het reglement bepaalt de toepassingsmodaliteiten van die verplichtingen op grond van een specifieke bepaling van de wet (meer bepaald artikel 38). Bijgevolg zijn de financiële instellingen wettelijk gemachtigd om kennis te nemen van alle passende en nuttige informatie over hun cliënten, met naleving weliswaar van de wettelijke bepalingen over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, hoewel die de gegevensverzameling en -verwerking conform het vereiste bij de wet van 11 januari 1993 niet mogen verhinderen.

4.1.2. Tijdstip van identificatie

Artikel 3 van het reglement

De ondernemingen knopen geen zakenrelatie aan met hun cliënten en voeren geen occasionele verrichtingen uit waarvoor die cliënten een beroep op hen doen, zolang zij geen klantenonderzoek hebben verricht conform de artikelen 7 en 8 van de wet en de bepalingen van dit reglement.

In afwijking van het eerste lid kunnen de ondernemingen, in uitzonderlijke omstandigheden die limitatief worden opgesomd in hun interne procedures en waarbij het belangrijk is dat de uitoefening van de activiteiten niet wordt onderbroken, de identiteit van de bij een zakenrelatie betrokken personen verifiëren tijdens het aangaan van de zakenrelatie, als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- *de zakenrelatie houdt een laag risico van witwassen van geld of terrorismefinanciering in, gelet op de aard van de relatie en de hoedanigheid van de betrokken personen;*

- *de identiteit van de betrokken personen wordt, conform de artikelen 7 en 8 van de wet en de bepalingen van dit reglement, zo snel mogelijk na het eerste contact met de cliënt geverifieerd,*
- *de activiteiten die in verband met de cliënt worden verricht, maken het voorwerp uit van een verhoogde waakzaamheid tot op het moment waarop de identiteit van alle betrokken personen is geverifieerd, waarbij voor elke vastgestelde anomalie, inclusief de onmogelijkheid om de identiteit van de bij de zakenrelatie betrokken personen zo snel mogelijk te verifiëren, een intern verslag wordt opgesteld als bedoeld in artikel 14, § 2, van de wet.*

In afwijking van het eerste lid kunnen de kredietinstellingen, in de gevallen die limitatief worden opgesomd in hun interne procedures, een bankrekening openen op naam van een cliënt nog vóór zijn identiteit of die van zijn uiteindelijke begunstigden kan worden geverifieerd conform de artikelen 7 en 8 van de wet, als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- *er wordt door of in naam van de cliënt geen enkele debetverrichting uitgevoerd vanop die rekening, zolang de identiteit van de betrokken personen niet kan worden geverifieerd conform de artikelen 7 en 8 van de wet;*
- *de identiteit van de betrokken personen wordt, conform de artikelen 7 en 8 van de wet en de bepalingen van dit reglement, zo snel mogelijk na het eerste contact met de cliënt geverifieerd;*
- *het functioneren van de bankrekening en het procédé van de identiteitsverificatie van de betrokken personen conform de artikelen 7 en 8 van de wet maken het voorwerp uit van een verhoogde waakzaamheid, zodat voor elke vastgestelde anomalie, inclusief de onmogelijkheid om de identiteit van de betrokken personen binnen de door de interne regels voorgeschreven termijn te verifiëren, een intern verslag wordt opgesteld als bedoeld in artikel 14, § 2, van de wet.*

In de interne regels worden passende maatregelen gedefinieerd die garanderen dat wordt voldaan aan de in het tweede en het derde lid gestelde voorwaarden.

Over het algemeen dienen de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden uiterlijk op het moment waarop de zakenrelatie wordt aangeknoopt of de verrichting wordt uitgevoerd, te worden geïdentificeerd of hun identiteit geverifieerd.

Ook een cliënt die een occasionele verrichting wenst uit te voeren, dient te worden geïdentificeerd en zijn identiteit geverifieerd. Toch kan de algemene regel, volgens het reglement, op bepaalde punten worden bijgesteld wanneer een zakenrelatie wordt aangeknoopt.

Zo dienen, wanneer een levensverzekeringsovereenkomst wordt afgesloten, de identificatie en identiteitsverificatie van de verzekeringnemer, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden (bv. zijn belangrijke aandeelhouders, bestuurders, ...) over het algemeen te worden uitgevoerd bij het onderschrijven van die overeenkomst. Krachtens artikel 20, eerste lid, van het reglement, mogen de identificatie en identiteitsverificatie van de begunstigde aan wie de in de levensverzekeringsovereenkomst vermelde prestatie zal worden uitgekeerd, echter worden uitgesteld tot op het moment waarop die begunstigde om de uitkering van de prestatie vraagt (zie punt 4.4.4.3 infra).

In situaties die een laag risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhouden en waarin de volledige naleving van de verplichting om de identiteit van de betrokkenen (cliënt, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden) te verifiëren vóór een verrichting wordt uitgevoerd, de economische of commerciële doelstellingen van die verrichting in het gedrang kan brengen, kan het cliëntacceptatiebeleid van de instellingen, conform artikel 3, tweede lid, van het reglement, dat gebruik maakt van de door artikel 9.2 van richtlijn 2005/60/EG van 26 oktober 2005 aan de lidstaten geboden mogelijkheid, bepalen dat die identiteitsverificatie tijdens het aanknopen van de zakenrelatie mag worden uitgevoerd, mits aan alle, in die bepaling van het reglement opgesomde voorwaarden is voldaan.

Deze mogelijkheid zou bijvoorbeeld kunnen worden benut wanneer, in het kader van zakenrelaties met professionele cliënten, specifieke financiële activiteiten worden verricht waarbij de identiteit van de tegenpartij onmogelijk volledig kan worden geverifieerd vóór de eerste verrichtingen worden uitgevoerd.

Op dezelfde wijze bepaalt artikel 3, derde lid, van het reglement, dat gebruik maakt van de door artikel 9.4 van richtlijn 2005/60/EG van 26 oktober 2005 aan de lidstaten geboden mogelijkheid, dat, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan, de identiteitsverificatie van de cliënt en zijn uiteindelijke begunstigden tot na de opening van een bankrekening mag worden uitgesteld. Deze mogelijkheid zou met name kunnen worden benut in het kader van de procedure voor de opening van rekeningen op afstand, inzonderheid via het internet, en laat toe om, bij de opening van zo'n rekening, te eisen dat de

cliënt een eerste storting verricht vanop een andere, op zijn naam geopende bankrekening, zonder daarbij te wachten tot zijn identiteit en die van zijn lasthebbers of uiteindelijke begunstigden is geverifieerd.

In al die hypothesen is het echter belangrijk dat vooraf wordt nagegaan of die situaties effectief slechts een laag risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhouden, en dat ter zake voor een strikte omkadering is gezorgd, zodat, enerzijds, zo snel mogelijk kan worden voldaan aan de wettelijke verplichting om een klantenonderzoek te verrichten, en, anderzijds, kan worden vermeden dat het door het ontbreken van de identiteitsverificatie van de betrokkenen gemakkelijker wordt verrichtingen uit te voeren die verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Elke instelling die deze mogelijkheid wil benutten, dient vooraf in haar cliëntacceptatiebeleid (zie hoofdstuk 5 infra) te omschrijven in welke gevallen en onder welke voorwaarden dat precies mogelijk is, onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Over het algemeen zou de specifieke omkadering van de zakenrelatie in afwachting van de identiteitsverificatie van de betrokkenen een reeks coherente maatregelen moeten omvatten die de mogelijkheden van de cliënt in het kader van die relatie drastisch beperken tijdens die periode. Zo zou bijvoorbeeld kunnen worden overwogen om de vereffening van verrichtingen uit te stellen, om de stijvingsbronnen van de geopende rekening te beperken tot één andere bankrekening die op naam van de betrokken cliënt is geopend bij een in een EER-lidstaat of een daarmee gelijkgesteld derde land gevestigde kredietinstelling, enz.

Ook tijdens de periode voorafgaand aan de voltooiing van het klantenonderzoek dient de nodige waakzaamheid aan de dag te worden gelegd ten aanzien van de betrokken zakenrelatie, zodat elke anomalie in de werking of het verificatieproces door de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering aan een specifiek onderzoek kan worden onderworpen, en kan worden bepaald of al dan niet een melding van vermoedens aan de CFI dient te worden verricht conform artikel 23 en volgende van de wet.

4.1.3. Onmogelijkheid om een cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren

Artikel 7, § 4, van de wet

Indien de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen geen klantenonderzoek kunnen verrichten overeenkomstig de paragrafen 1, 2 en 3 hierboven, mogen zij met de betrokken cliënt geen zakelijke relatie aangaan of in stand houden met de betrokken cliënt, noch verrichtingen voor hem uitvoeren. In dat geval maken zij uit of een melding aan de Cel voor financiële informatieverwerking zich opdringt overeenkomstig de artikelen 23 tot 28.

Artikel 8, § 4, van de wet

Indien de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen geen klantenonderzoek kunnen verrichten overeenkomstig de paragrafen 1 en 2, mogen zij geen zakelijke relatie aangaan of in stand houden met de betrokken cliënt, noch verrichtingen voor hem uitvoeren. Dit geldt tevens wanneer hun in paragraaf 3 bedoelde cliënten nalaten om hun de vereiste inlichtingen te verstrekken of hun informatie verstrekken die niet afdoende of geloofwaardig lijkt te zijn. In dat geval maken de betrokken onderneming en personen uit of een melding aan de Cel voor financiële informatieverwerking zich opdringt overeenkomstig de artikelen 23 tot 28.

De draagwijdte van de verbodsbepalingen in de artikelen 7, § 4, en 8, § 4, van de wet kan niet los worden gezien van de draagwijdte van de algemene waakzaamheidsplicht i.e. de verplichting om cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden te identificeren en hun identiteit te verifiëren. Aangezien de verplichting tot identificatie en identiteitsverificatie doorgaans een resultaatsverplichting is, heeft het wettelijke verbod over het algemeen dus uitwerking zodra de identificatie of de identiteitsverificatie onmogelijk blijkt. Daar tegenover staat de verplichting om de identiteit van de uiteindelijke begunstigden te verifiëren, die een middelenverplichting is. Het verbod om een zakenrelatie aan te gaan of in stand te houden, of om de door de cliënt gewenste verrichting uit te voeren, heeft in dat geval uitwerking wanneer het voor de financiële instelling om welke reden niet mogelijk is om, zoals vereist door de wet, middelen in te zetten die in verhouding staan tot het risico (zie punt 4.4.4.1 infra).

Wanneer de wettelijke verbodsbepalingen precies van toepassing worden, hangt ook af van het moment waarop is voldaan aan de verplichting tot identificatie en identiteitsverificatie (zie punt 4.1 supra). Aangezien de verplichting om een cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren, gewoonlijk een

conditio sine qua non is voor het aanknopen van een zakenrelatie of het uitvoeren van de gewenste verrichting, is het, krachtens artikel 7, § 4, van de wet, in beginsel verboden om die zakenrelatie aan te knopen of die verrichting uit te voeren zolang niet helemaal aan voornoemde verplichting is voldaan.

Wanneer blijkt dat de identificatiegegevens van een cliënt, met toepassing van artikel 7, § 3, van de wet, dienen te worden geactualiseerd, bepaalt § 4 van datzelfde artikel dat de bestaande zakenrelatie met die cliënt dient te worden beëindigd zodra blijkt dat niet tot de nieuwe identificatie of identiteitsverificatie kan worden overgegaan. Datzelfde geldt ook in de gevallen waarin, conform artikel 3, tweede of derde lid, of artikel 20, eerste lid, van het reglement (zie punt 4.1.2 supra), de identiteit van een cliënt, zijn lasthebbers of zijn uiteindelijke begunstigden niet helemaal kan worden geverifieerd vóór de zakenrelatie een aanvang neemt, en in de gevallen waarin later blijkt dat de financiële instelling haar verplichtingen onmogelijk volledig kan nakomen.

Wat de levensverzekeringsondernemingen betreft, druist de wettelijke verplichting om een zakenrelatie te beëindigen wanneer niet kan worden voldaan aan de verplichting om een klantenonderzoek te verrichten, in tegen artikel 30 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst dat een levensverzekeringsonderneming verbiedt een levensverzekeringsovereenkomst op te zeggen. Overwegende met name dat de wet van 11 januari 1993 van openbare orde is, terwijl de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 dwingend van aard zijn, dat de wet van 12 januari 2004 die de betrokken bepalingen in de wet van 11 januari 1993 heeft ingevoerd, van latere datum is dan de wet van 25 juni 1992 en dus een uitzondering heeft ingevoerd op de bepalingen van artikel 30 van laatstgenoemde wet, en tot slot dat de wet van 11 januari 1993 een bijzondere bepaling bevat die afwijkt van de algemene regel uit de wet van 25 juni 1992, is de CBFA, in verband met de opgeworpen tegenstrijdigheid, van mening dat het in de wet van 11 januari 1993 vermelde verbod om de zakenrelatie in stand te houden, dient te worden toegepast.

Naast het verbod om in de gegeven omstandigheden met de cliënt een zakenrelatie aan te gaan of in stand te houden of voor hem een verrichting uit te voeren, dient dat feit ter kennis te worden gebracht van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, zodat hij kan bepalen of, gelet op de omstandigheden, een melding van vermoedens aan de CFI dient te worden verricht (zie hoofdstuk 9 infra).

4.2. Identificatie en identiteitsverificatie van de cliënten

4.2.1. Begrip "cliënt"

4.2.1.1. Algemene definitie

Het begrip "cliënt" wordt niet gedefinieerd in de wet. Het dient dus ruim te worden geïnterpreteerd, in de courante betekenis van het woord. Bijgevolg kan elke natuurlijke of rechtspersoon of elke juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid die een beroep doet op een financiële instelling voor de verstrekking, veelal tegen betaling, van een financiële dienst of een financieel product, als "cliënt" worden beschouwd in de zin van de wet.

4.2.1.2. Onverdeeldheden en splitsing van rechten

Artikel 10 van het reglement

Indien de cliënt een onverdeeldheid is, moet de bij artikel 7, § 1, van de wet voorgeschreven identificatie en identiteitsverificatie worden uitgevoerd voor elke onverdeelde eigenaar. Bij splitsing van rechten moet deze identificatie en identiteitsverificatie worden uitgevoerd voor de vruchtgebruikers, erfpachters of opstalhouders.

Trusts, feitelijke verenigingen, fiducieën of andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid die meer specifiek aan bod komen in artikel 9 van het reglement [¹⁴], moeten niet als onverdeeldheid worden beschouwd in de zin van dit artikel.

4.2.1.3. Levensverzekeringsovereenkomsten

Onverminderd de identificatie van de begunstigde(n) van de overeenkomst als uiteindelijke begunstigde(n) (zie punt 4.4.4.3 infra), heeft, bij het afsluiten van een levensverzekeringsovereenkomst, enkel de verzekeringnemer de hoedanigheid van cliënt en dient hij als dusdanig te worden geïdentificeerd, met uitsluiting, in voorkomend geval, van de verzekerde op wiens hoofd de overeenkomst wordt gesloten.

¹⁴ Zie ook artikel 20 van het reglement en onderstaand punt 5.3.1.

Indien de verzekeringnemer tijdens de duur van de overeenkomst verandert, moet de nieuwe verzekeringnemer naar behoren als cliënt worden geïdentificeerd.

4.2.2. Situaties waarin de cliënt moet worden geïdentificeerd

4.2.2.1. Zakenrelatie

4.2.2.1.1. Contractuele of feitelijke zakenrelaties

Artikel 7, § 1, eerste lid, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen moeten hun cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren aan de hand van een bewijsstuk waarvan een afschrift wordt gemaakt op papier of op een elektronische informatiedrager:

1° wanneer de cliënt een zakelijke relatie wenst aan te gaan waardoor hij een gewone cliënt wordt;

(...)

Artikel 4 van het reglement

Een onderneming en een cliënt knopen een zakenrelatie aan in de zin van artikel 7, § 1, eerste lid, 1°, van de wet wanneer zij een contract afsluiten ter uitvoering waarvan zij gedurende een bepaalde of onbepaalde termijn verschillende opeenvolgende verrichtingen zullen uitvoeren of waardoor een aantal doorlopende verbintenissen ontstaan.

Er is ook sprake van het aanknopen van een zakenrelatie in de zin van artikel 7, § 1, eerste lid, 1°, van de wet wanneer een cliënt zich, zonder een in het eerste lid van dit artikel bedoeld contract af te sluiten, geregeld en herhaaldelijk tot eenzelfde onderneming wendt voor de uitvoering van een aantal afzonderlijke en opeenvolgende financiële verrichtingen.

Conform het "Level Playing Field" van de Belgische Vereniging van Banken van 17 juli 2003 betreffende "het stelsel van individuele cliëntenrekeningen" kan een bank of een beursvennootschap een dergelijke rekening openen om welke verrichting ook uit te voeren op verzoek van een "gelegenheidscliënt".

Indien het echter de bedoeling is een eenmalige verrichting uit te voeren voor de cliënt, waarbij de individuele cliëntenrekening uitsluitend wordt geopend om deze verrichting technisch mogelijk te maken en geenszins om met de cliënt een duurzame relatie aan te knopen, dient deze cliënt, volgens de CBFA, te worden geïdentificeerd op grond van artikel 7, § 1, eerste lid, 2°, van de wet en niet op grond van artikel 7, § 1, eerste lid, 1°, van de wet.

In de verzekeringssector wordt voor elke verzekeringsverrichting per definitie een niet-aflopende overeenkomst afgesloten en dus een zakenrelatie aangeknoopt, wat, conform artikel 7, § 1, eerste lid, 1°, van de wet, impliceert dat de cliënt dient te worden geïdentificeerd en dat zijn identiteit dient te worden geverifieerd.

Eens een cliënt is geïdentificeerd bij het aanknopen van een zakenrelatie, geldt die identificatie voor alle verrichtingen die in het kader van die relatie worden uitgevoerd.

Een voorbeeld kan deze regel verduidelijken. Wanneer een cliënt tegelijkertijd een hypothecaire lening en een daaraan gekoppelde levensverzekeringsovereenkomst (schuldsaldoverzekering of gemengde levensverzekering bestemd voor de wedersamenstelling van de lening) wenst af te sluiten bij een financiële instelling, wordt tussen hen een zakenrelatie aangeknoopt. Bijgevolg zullen de bij het aanknopen van die zakenrelatie uitgevoerde identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt voor beide door hem gewenste overeenkomsten gelden.

Zo'n eenmalige identificatie kan echter alleen worden toegestaan als de onderneming een bestendige waakzaamheid aan de dag legt wat zijn kennis van de betrokken cliënt betreft (zie punt 6.1 infra).

4.2.2.1.2. Anonieme en genummerde rekeningen

Artikel 5 van het reglement

Om te voldoen aan de krachtens artikel 7, § 1, eerste lid, 1°, van de wet voor haar geldende verplichting tot cliëntenidentificatie, mag een onderneming voor haar cliënten geen anonieme rekeningen of rekeningen onder een schuilnaam of valse naam openen. Zij dient alle passende maatregelen te nemen om na te gaan dat dit verbod wordt nageleefd.

Een onderneming mag enkel genummerde rekeningen openen voor haar cliënten binnen de door haar bepaalde specifieke regels die de voorwaarden vastleggen voor de opening van dergelijke rekeningen, en er de functioneringsmodaliteiten van preciseren, en dit voor zover.

deze voorwaarden geen afbreuk doen aan de toepassing van de artikelen 7, 8, 12, 13, 14 en 15 van de wet, noch de toepassing van dit reglement.

Aangezien een cliënt, krachtens artikel 7, § 1, van de wet, vóór het aanknopen van een zakenrelatie moet worden geïdentificeerd, is het openen van anonieme rekeningen niet toegestaan, i.e. rekeningen waarbij de identiteit van de rekeninghouder onbekend is. Evenmin mogen rekeningen worden geopend op een naam die niet strookt met de ware identiteit van de cliënt. Dit verbod belet echter niet dat aan een naam vermeldingen worden toegevoegd die betrekking hebben op een legitieme realiteit. Voorbeelden daarvan zijn met name een handelsnaam, de naam van een onderafdeling van de cliënt of een naam waarmee cliënten collectief kunnen worden geïdentificeerd bij een onverdeeldheid. De instelling dient er echter op toe te zien dat die toevoegingen gemakkelijk als dusdanig herkenbaar zijn, en dat zij in geen geval misleidend kunnen zijn over de identiteit van de cliënt.

Wel toegestaan is de praktijk waarbij de cliënt, om redenen van vertrouwelijkheid, vraagt dat binnen de instelling het aantal personen wordt beperkt dat over informatie beschikt aan de hand waarvan de identiteit van de betrokken cliënt kan worden achterhaald, door op rekeningafschriften en andere documenten uitsluitend het rekeningnummer te vermelden. Die praktijk mag de toepassing van de identificatieregels en andere maatregelen ter voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering echter niet belemmeren. In zo'n geval dient de identiteit van de cliënt dus gekend te zijn door de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, alsook door de personen binnen de instelling die deze informatie nodig hebben om de waakzaamheidsplicht daadwerkelijk te kunnen naleven (zie hoofdstuk 6 infra).

4.2.2.2. Occasionele verrichtingen

Artikel 7, § 1, eerste lid, 2°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen moeten hun cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren aan de hand van een bewijsstuk waarvan een afschrift wordt gemaakt op papier of op een elektronische informatiedrager:

(..)

2° wanneer de cliënt, buiten een zakelijke relatie als bedoeld in de bepaling onder 1° hierboven, wenst over te gaan tot het uitvoeren van een verrichting:

- a. voor een bedrag van 10.000 euro's of meer, ongeacht of zij wordt uitgevoerd in één of meerdere verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan; of*
- b. die bestaat in een geldovermaking in de zin van Verordening (EG) nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldoverdrachten te voegen informatie over de betaler;*

(..)

4.2.2.2.1. Verrichtingen voor een bedrag van € 10.000 of meer die buiten een zakenrelatie worden uitgevoerd

Artikel 7, § 1, 2°, van de wet vermeldt uitdrukkelijk dat cliënten dienen te worden geïdentificeerd en dat hun identiteit dient te worden geverifieerd met het oog op de uitvoering van verrichtingen, als die niet kaderen in een zakenrelatie met die cliënten. Onverminderd de verplichting om de gegevens te actualiseren (zie punt 6.1.3 infra), is het immers zo dat de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt die worden uitgevoerd met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie, gelden voor alle verrichtingen die later worden uitgevoerd in het kader van die zakenrelatie (zie punt 4.2.2.1.1 supra).

Overigens dient te worden onderstreept dat het in ontvangst nemen en doorgeven van orders door een financiële instelling met name met het oog op de inschrijving op effecten buiten elke andere zakenrelatie met de cliënt, over het algemeen occasionele verrichtingen vormen als bedoeld in artikel 7, § 1, eerste lid, 2°, a), van de wet. Datzelfde geldt ook als die diensten rechtstreeks door de ICB zelf aan de inschrijvers worden aangeboden, zonder tussenkomst van een derde entiteit. Volgens de CBFA kan de relatie tussen de inschrijver en de ICB die uit de inschrijving voortvloeit, immers niet worden gelijkgesteld met een zakenrelatie tussen een financiële instelling en een cliënt, maar dient zij als een aandeelhoudersrelatie te worden gezien.

Verder dient te worden opgemerkt dat, krachtens artikel 7, § 1, eerste lid, 2°, a), van de wet, ook de personen dienen te worden geïdentificeerd die meer dan € 10.000 in contanten wensen te storten op een rekening waarvan zij niet de houder zijn. Dit is een erg belangrijke precisering, aangezien het bij artikel 20 van de wet ingevoerde verbod op het in contanten betalen van bedragen van meer dan € 15.000 ertoe kan leiden dat dergelijke verrichtingen meermaals worden uitgevoerd.

4.2.2.2.2. Elektronische geldovermakingen

Wanneer een occasionele cliënt een beroep doet op een financiële instelling voor een elektronische geldovermaking buiten elke zakenrelatie (en inzonderheid zonder dat die overdracht wordt uitgevoerd vanop een op naam van de cliënt geopende rekening), dient die financiële instelling die cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren.

Bovendien dient deze wettelijke verplichting te worden nageleefd om de financiële instelling in staat te stellen de voor haar geldende verplichting na te komen om volledige en geverifieerde informatie over de opdrachtgever bij de geldovermaking te voegen, zoals vereist door de artikelen 4 en 5 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie over de betaler ^[15] (zie punt 8.1 infra).

Ter zake dient echter te worden opgemerkt dat artikel 7, § 1, tweede lid, van de wet gebruik maakt van de door artikel 3.6 van die Europese Verordening geboden mogelijkheid:

Artikel 7, § 1, tweede lid, van de wet

Voor de toepassing van het eerste lid, 2°, b. wordt een in België uitgevoerde geldovermaking voor een bedrag gelijk aan of minder dan 1.000 euro op de rekening van de ontvanger van de betaling niet beschouwd als een geldovermaking in de zin van Verordening (EG) nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldoverdrachten te voegen informatie over de betaler, op voorwaarde dat:

- 1° de overmaking een betaling is ter uitvoering van een overeenkomst tot levering van goederen of diensten, die is afgesloten tussen de opdrachtgever en de ontvanger van het overgemaakte geld;*
- 2° de rekening van de ontvanger geopend werd teneinde de betaling voor de levering van de goederen of diensten mogelijk te maken;*
- 3° de betalingsdienstaanbieder van de ontvanger onderworpen is aan de verplichtingen van deze wet; en,*
- 4° deze betalingsdienstaanbieder in staat is om, aan de hand van een unieke identificatiecode, via de ontvanger van de betaling, terug te gaan tot de opdrachtgever.*

Deze bepaling voorziet in een uitzondering op de verplichting om cliënten te identificeren en hun identiteit te verifiëren in situaties waarin het risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering bijzonder laag wordt geacht. Een voorbeeld daarvan is de betaling van water-, gas- of elektriciteitsrekeningen door personen die geen bankrekening hebben van waarop zij het gefactureerde bedrag kunnen overschrijven en die dat bedrag daarom contant aan het loket van een financiële instelling afgeven, zodat die het elektronisch kan overmaken op de rekening die de betrokken dienstverlener voor de inning van die betalingen heeft geopend.

4.2.2.3. Vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering

Artikel 7, § 1, eerste lid, 3°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen moeten hun cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren aan de hand van een bewijsstuk waarvan een afschrift wordt gemaakt op papier of op een elektronische informatiedrager:

(...)

- 3° wanneer er, in de andere gevallen dan bedoeld in de bepalingen onder 1° en 2° hierboven, een vermoeden van witwassen van geld of financiering van terrorisme bestaat;*

(...)

Artikel 7, § 1, eerste lid, 3°, van de wet voorziet in een uitzondering op de vrijstellingen van de verplichting om cliënten te identificeren en hun identiteit te verifiëren waarvan sprake in artikel 7, § 1, tweede lid, (zie punt 4.2.2.2 infra) of artikel 11 van de wet (zie punt 4.5 infra). Zodra er vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering rijzen, kunnen die vrijstellingen immers niet worden ingeroepen. Als die vermoedens rijzen na het aanknopen van de zakenrelatie met toepassing van een vrijstelling van de identificatieverplichting, dient de financiële instelling zo snel mogelijk alle nodige maatregelen te nemen om de betrokken cliënt en zijn eventuele lasthebbers en uiteindelijke begunstigden alsnog te identificeren en hun identiteit te verifiëren.

¹⁵ PB L 345 van 8 december 2006, p. 1 tot 9.

Ook wanneer een beroep wordt gedaan op een financiële instelling om een occasionele verrichting uit te voeren voor een bedrag van minder dan € 10.000, dienen de cliënt en zijn eventuele lasthebbers en uiteindelijke begunstigen te worden geïdentificeerd en hun identiteit geverifieerd, ongeacht het bedrag van de betrokken verrichting, zodra de financiële instelling vermoedt dat die verrichting verband zou kunnen houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Als de financiële instelling geen klantenonderzoek kan verrichten, mag zij de zakenrelatie met de cliënt niet in stand houden en ook geen verrichtingen voor hem uitvoeren (artikelen 7, § 4, en 8, § 4, van de wet - zie punt 4.3 infra).

Wanneer er vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering bestaan, gelden bovendien ook de bepalingen over de melding van verdachte verrichtingen of feiten (zie hoofdstuk 7 infra).

4.2.2.4. Twijfels over de waarheidsgetrouwheid of juistheid van de identificatiegegevens van een bestaand cliënt

Artikel 7, § 1, eerste lid, 4°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen moeten hun cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren aan de hand van een bewijsstuk waarvan een afschrift wordt gemaakt op papier of op een elektronische informatiedrager:

(..)

4° *wanneer wordt betwijfeld of de eerder verkregen identificatiegegevens over een reeds geïdentificeerde cliënt waarheidsgetrouw of juist zijn.*

Artikel 6 van het reglement

Krachtens artikel 7, § 1, eerste lid, 4°, van de wet dient een cliënt te worden geïdentificeerd:

1° *indien na zijn identificatie met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie er redenen zijn om aan te nemen dat de daarbij door hem verstrekte identificatiegegevens, onjuist of vals zijn;*

2° *indien wordt betwijfeld of de persoon die een verrichting wenst uit te voeren in het kader van een voorheen aangegane zakenrelatie, wel degelijk de in dit kader geïdentificeerde cliënt of zijn gemachtigde en geïdentificeerde lasthebber is.*

In de hypothesen waarvan sprake in die bepalingen dienen de cliënt en zijn eventuele lasthebbers en uiteindelijke begunstigen onmiddellijk opnieuw te worden geïdentificeerd en hun identiteit geverifieerd.

De hoogdringendheid waarmee de nieuwe identificatie en identiteitsverificatie in die hypothesen dienen te worden uitgevoerd, verschilt sterk van de hoogdringendheid in het kader van de door artikel 7, § 3, van de wet vereiste maatregelen rond de actualisering van de identificatiegegevens van de cliënten, waarbij het gelopen risico doorslaggevend is (zie punt 4.8 infra).

Als de cliënt weigert om zich opnieuw te laten identificeren zoals vereist door artikel 7, § 1, eerste lid, 4°, van de wet, of als hij daarmee overdreven of verdacht lang wacht, is artikel 7, § 4, van de wet van toepassing, op grond waarvan de zakenrelatie niet langer in stand mag worden gehouden als de waakzaamheidsplicht niet kan worden nagekomen.

Net als wanneer de vermoedens gefundeerd lijken dat de verstrekte identificatiegegevens vals zijn of dat een andere persoon in de plaats is getreden van de cliënt, dient in die gevallen een schriftelijk verslag te worden opgesteld zoals vereist door artikel 14, § 2, van de wet, alsook, in voorkomend geval, een melding aan de CFI worden verricht zoals voorgeschreven door de artikelen 23 tot 25 van de wet.

Deze procedure dient ook te worden gevolgd als er bij de initiële identificatie van een cliënt die een zakenrelatie wenst aan te knopen of een occasionele verrichting wenst uit te voeren, twijfel rijst over de waarheidsgetrouwheid of juistheid van de door hem verstrekte identificatiegegevens en hij niet te goeder trouw lijkt te handelen. Datzelfde geldt ook wanneer een instelling, na het uitvoeren van een occasionele verrichting, vermoedt dat de door de cliënt verstrekte identificatiegegevens onjuist of vals zijn.

4.2.3. Identificatiegegevens

4.2.3.1. Gegevens over natuurlijke personen

Artikel 7, § 1, derde lid, van de wet

Voor natuurlijke personen hebben de identificatie en de identiteitsverificatie betrekking op hun naam, de voornaam, de geboortedatum en geboorteplaats. (..)

Om de betrouwbaarheid van de identificatie van natuurlijke personen te versterken, heeft de wet van 18 januari 2010 de lijst van de vereiste identificatiegegevens uitgebreid met de geboorteplaats en -datum, gegevens die overigens gemakkelijk door middel van bewijsstukken kunnen worden geverifieerd (identiteitskaart, paspoort of Rijksregister: zie punt 4.2.4 infra).

Voor de cliënten met wie de financiële instelling op de datum van inwerkingtreding van de wet van 18 januari 2010 al een zakenrelatie onderhoudt, voorziet artikel 43, § 1, van die wet in een overgangsbepaling op grond waarvan de geboorteplaats en -datum aan de hand van een bewijsstuk dienen te worden geïdentificeerd en geverifieerd binnen een termijn die wordt vastgesteld in functie van het risico, en uiterlijk vijf jaar na de inwerkingtreding van de wet. Die verplichting tot aanvulling van de identificatie en de identiteitsverificatie van een bestaande cliënt geldt niet wanneer de financiële instelling al informatie bezit over de geboorteplaats en -datum van die cliënt, omdat die vermeld staat op de door haar bewaarde kopie van het bewijsstuk aan de hand waarvan zij zijn identiteit heeft geverifieerd vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 januari 2010.

4.2.3.2. Gegevens over rechtspersonen en juridische constructies

Artikel 7, § 1, vierde lid, van de wet

Voor rechtspersonen, trusts, fiducieën en soortgelijke juridische constructies hebben de identificatie en de identiteitsverificatie betrekking op de maatschappelijke naam, de maatschappelijke zetel, de bestuurders en de kennisneming van de bepalingen inzake de bevoegdheid om de rechtspersoon, trust, fiducie of soortgelijke juridische constructie te verbinden.

Artikel 9 van het reglement

Indien de cliënt een trust, een feitelijke vereniging, een fiducie of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, neemt de onderneming voor zijn identificatie kennis van het bestaan, de aard, het doel en de wijze van beheer en vertegenwoordiging van de betrokken juridische structuur. Vervolgens verifieert zij die informatie aan de hand van alle documenten die daartoe als bewijs kunnen dienen, en maakt zij daarvan een kopie.

Als onderdeel van deze identificatie neemt de onderneming kennis van de lijst van personen die gemachtigd zijn om het beheer van deze cliënten waar te nemen, en verifieert zij deze gegevens aan de hand van een document dat daartoe als bewijs kan dienen.

4.2.3.3. Doel en aard van de zakenrelatie

Artikel 7, § 1, vijfde lid, van de wet

Bij de identificatie wordt ook informatie ingewonnen over het doel en de verwachte aard van de zakelijke relatie.

Artikel 11 van het reglement

Met het oog op de identificatie van het voorwerp en de verwachte aard van de zakenrelatie, neemt de onderneming kennis van en registreert zij het type verrichtingen waarvoor de cliënt een beroep op haar doet, alsook alle relevante informatie die inzicht kan verschaffen in de doelstelling die de cliënt nastreeft met het aanknopen van de zakenrelatie.

Wanneer een cliënt, ongeacht of hij een natuurlijk persoon, een rechtspersoon of een juridische constructie is, een zakenrelatie wenst aan te knopen, dient de instelling bij zijn identificatie ook na te gaan wat precies het doel en de vooropgestelde aard van die zakenrelatie is. Daartoe dient de instelling na te gaan welk type zakenrelatie de cliënt met haar wenst aan te knopen en welk type verrichtingen hij in het kader van die relatie wenst uit te voeren, en dient zij kennis te nemen van alle nuttige en pertinente informatie die inzicht kan verschaffen in de beweegredenen van de cliënt om die zakenrelatie aan te knopen.

De doelstelling en de aard van een zakenrelatie kunnen worden bepaald aan de hand van de voorafgaande of precontractuele informatie die effectief aan de cliënt werd verstrekt over het aangeboden product of de aangeboden financiële dienst, voor zover die duidelijk, precies en ondubbelzinnig uit die informatie kunnen worden afgeleid. Zo kunnen levensverzekeringsondernemingen en niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen de doelstelling en de aard van de zakenrelatie die zij aanknopen met een persoon die een levensverzekeringsovereenkomst afsluit, bijvoorbeeld bepalen aan de hand van de precontractuele informatie, waaronder het verzekeringsvoorstel of elk ander inschrijvingsformulier. Een kredietinstelling die aan een cliënt voorstelt om op een spaarproduct in te schrijven waarvan de doelstelling en de aard ondubbelzinnig zijn bepaald, kan voor de identificatie van de doelstelling en de aard van de met de cliënt aan te knopen zakenrelatie bijvoorbeeld uitgaan van de hem vooraf verstrekte beschrijving van het betrokken product. Wanneer daarentegen op basis van het aangeboden product of

de aangeboden dienst verrichtingen met mogelijk verschillende kenmerken kunnen worden uitgevoerd, dient voor de identificatie van de doelstelling en de aard van de zakenrelatie bij de cliënt nauwkeurigere en persoonlijkere informatie te worden ingewonnen over zijn plannen met de zakenrelatie. Die informatie dient de financiële instelling in staat te stellen effectief een bestendige waakzaamheid aan de dag te leggen ten aanzien van die cliënt. Dat zal bijvoorbeeld over het algemeen het geval zijn bij de opening van een rekening-courant.

4.2.4. Bewijsstukken

Artikelen 7 tot 10 van het reglement verduidelijken welke bewijsstukken de instellingen dienen te gebruiken bij de identiteitsverificatie van hun cliënten conform artikel 7, § 1, van de wet.

4.2.4.1. Face-to-face-identiteitsverificatie van een cliënt-natuurlijk persoon

4.2.4.1.1. Identiteitskaart en paspoort

Artikel 7, § 1, eerste lid, van het reglement

Indien de cliënt een natuurlijk persoon is, moet zijn identiteit, bij zijn face-to-face-identificatie, conform artikel 7, § 1, van de wet worden geverifieerd aan de hand van zijn identiteitskaart. Indien de cliënt een natuurlijk persoon is met woonplaats in het buitenland, kan zijn identiteit ook worden geverifieerd aan de hand van zijn paspoort.

Wanneer de cliënt een natuurlijk persoon is die face to face wordt geïdentificeerd, dient zijn identiteit in de regel te worden geverifieerd aan de hand van zijn geldige officiële identiteitspapieren, i.e. zijn identiteitskaart of, in voorkomend geval, zijn paspoort indien hij geen identiteitskaart heeft ¹⁶].

Voor personen met woonplaats in België wordt in beginsel enkel de identiteitskaart aanvaard. Deze regel geldt ook voor de in België gevestigde personen met een elektronische identiteitskaart. In uitzonderlijke gevallen, met name in afwachting van de afgifte van de identiteitskaart van de cliënt door de bevoegde Belgische autoriteiten, kunnen andere, door Belgische of buitenlandse autoriteiten uitgegeven documenten als bewijsstuk worden aanvaard, meer bepaald tot op het ogenblik waarop de verificatie opnieuw kan worden uitgevoerd aan de hand van de identiteitskaart van de cliënt. Wanneer de cliënt een minderjarig kind jonger dan 12 jaar is dat nog niet verplicht is over een identiteitskaart te beschikken, kan ermee worden ingestemd dat zijn identiteit pas ten tijde van zijn twaalfde verjaardag wordt geverifieerd, als het wel over een identiteitskaart beschikt. Dit betekent evenwel niet dat een uitzondering wordt gemaakt op de verplichting om de betrokken minderjarige te identificeren of om de perso(o)n(en) die in zijn naam en voor zijn rekening (mag)(mogen) optreden, conform de wettelijke en reglementaire bepalingen, te identificeren en (zijn)(hun) identiteit te verifiëren.

Wanneer de financiële instellingen de identiteit van de cliënt verifiëren door de gegevens op de microprocessor van zijn identiteitskaart elektronisch in te lezen, dient tegelijkertijd ook elektronisch te worden geverifieerd of de gegevens op de chip elektronisch zijn ondertekend door het Rijksregister. In dat verband wordt aanbevolen om de desbetreffende informaticaprocedures zo te ontwerpen dat die verificatie systematisch en automatisch wordt uitgevoerd, zonder dat de aangestelde die de identificatie verricht, daarbij nog tussenbeide hoeft te komen, en zonder dat hij de mogelijkheid heeft om die verificatie te desactiveren. Om eventuele vervalsingen op te sporen, kan het overigens nuttig blijken de conformiteit te verifiëren tussen de op de chip geregistreerde gegevens en de leesbaar op de identiteitskaart vermelde gegevens. Tot slot dient te worden geverifieerd of het certificaat niet door het Rijksregister werd ingetrokken.

4.2.4.1.2. In België gevestigde personen van buitenlandse nationaliteit

Artikel 7, § 1, tweede lid, van het reglement

De identiteit van in België gevestigde personen met buitenlandse nationaliteit die niet over een door de Belgische autoriteiten uitgereikte identiteitskaart beschikken omwille van hun wettelijk statuut op het Belgisch grondgebied, mag worden geverifieerd aan de hand van een geldig bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister of, als zij omwille van hun statuut

¹⁶ Voor bijkomende informatie over de identiteitsstukken waarover buitenlanders op het Belgisch grondgebied dienen te beschikken, wordt verwezen naar de website van de Dienst Vreemdelingenzaken : <http://www.dofi.fgov.be>. Voor de ingezetenen van andere EER-lidstaten wordt ook verwezen naar richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG..

niet over een dergelijk bewijs beschikken, aan de hand van een geldig, door de Belgische openbare overheden uitgereikt document.

Krachtens artikel 7, § 1, tweede lid, van het reglement kan de identiteit van personen met buitenlandse nationaliteit op rechtsgeldige wijze worden geverifieerd aan de hand van het document dat hun door de Belgische openbare overheden wordt uitgereikt conform hun statuut op het Belgisch grondgebied (identiteitskaart, bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister, alsook de verschillende bijlagen bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1981). Deze bepaling wil met name voorkomen dat de toegang tot de financiële dienstverlening wordt ontzegd aan personen die zich op het Belgisch grondgebied in een precaire situatie bevinden.

4.2.4.2. Identiteitsverificatie op afstand van een cliënt-natuurlijk persoon

Artikel 7, § 2, van het reglement

Indien de cliënt een natuurlijk persoon is, moet zijn identiteit, bij zijn identificatie op afstand, conform artikel 7, § 1, van de wet worden geverifieerd aan de hand van:

- 1° *hetzij zijn elektronische identiteitskaart;*
- 2° *hetzij een gekwalificeerd certificaat in de zin van de wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen en certificatie-diensten en in de zin van Richtlijn 1999/93/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 1999 betreffende een gemeenschappelijk kader voor elektronische handtekeningen, voor zover:*
- a. *dat gekwalificeerd certificaat is uitgereikt:*
 - *door een certificatie-dienstverlener die in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte is gevestigd en die is geaccrediteerd conform de bepalingen van de Europese richtlijn betreffende de elektronische handtekeningen, of,*
 - *door een andere certificatie-dienstverlener die in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte is gevestigd en waarvan de betrokken onderneming voorheen reeds heeft beslist om de certificaten als bewijsstuk te aanvaarden na een voorafgaand en gedocumenteerd onderzoek naar zijn reputatie en certificatie-procedures, of,*
 - *door een andere certificatie-dienstverlener die in een derde land is gevestigd, die voldoet aan de voorwaarden van artikel 16, § 2, van voornoemde wet van 9 juli 2001, en waarvan de betrokken onderneming voorheen reeds heeft beslist om de certificaten als bewijsstuk te aanvaarden na een voorafgaand en gedocumenteerd onderzoek naar zijn reputatie en certificatie-procedures;*
 - b. *de procedure voor het uitreiken van dit gekwalificeerd identiteitscertificaat een face-to-face-identificatie van de cliënt inhoudt door de certificatie-dienstverlener zelf of, conform de door hem uitgewerkte procedures, door de door hem daartoe gemachtigde personen;*
 - c. *dat gekwalificeerd certificaat niet onder een schuilnaam is uitgereikt;*
 - d. *de onderneming onmiddellijk, systematisch en automatisch verifieert of het voorgelegde certificaat niet is verlopen en niet is herroepen door de certificatie-dienstverlener die het heeft uitgereikt;*
- 3° *hetzij een kopie van de identiteitskaart van de cliënt waarvan de waarheidsgetrouwheid is geverifieerd via de raadpleging van het Rijksregister conform artikel 16, § 3, van de wet.*

Indien de identiteit van de cliënt niet wordt geverifieerd conform het vorige lid, kan die verificatie worden uitgevoerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk dat de cliënt aan de onderneming heeft bezorgd, voor zover die identificatie geschiedt met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie en voor zover noch de cliënt, noch de zakenrelatie een specifiek risico van witwassen van geld of terrorismefinanciering inhoudt.

De ondernemingen dienen hun beslissing om de certificaten te aanvaarden die worden uitgereikt door de in het eerste lid, 2°, a, tweede en derde streepje bedoelde certificatie-dienstverleners, op periodieke basis te herzien in het licht van een update van de informatie waarover zij beschikken.

4.2.4.2.1. Beginselen - Inaanmerkingneming van specifieke risico's

Artikel 7, § 2, van het reglement vermeldt vier soorten bewijsstukken aan de hand waarvan een instelling de identiteit van een op afstand geïdentificeerde cliënt kan verifiëren: zijn - Belgische of buitenlandse - elektronische identiteitskaart, een gekwalificeerd certificaat in de zin van de Europese richtlijn over

elektronische handtekeningen, de kopie van een identiteitskaart waarvan de waarheidsgetrouwheid is geverifieerd door raadpleging van het Rijksregister, of een kopie van een bewijsstuk.

Doelstelling van die waaier aan bewijsstukken is de uitbouw van zakenrelaties op afstand en het uitvoeren van verrichtingen op afstand, inzonderheid via het internet, niet al te zeer te bemoeilijken.

Hierbij dient echter te worden opgemerkt dat, volgens artikel 12, § 2, van de wet, bijkomende maatregelen dienen te worden genomen wanneer een cliënt op afstand wordt geïdentificeerd, om het risico op witwassen van geld en terrorismefinanciering te beperken. Die maatregelen zijn ingeschreven in artikel 29 van het reglement en worden nader toegelicht in onderstaand punt 5.2.2.1.

De vier soorten bewijsstukken die krachtens deze bepaling van het reglement zijn toegestaan, zijn echter niet allemaal even betrouwbaar. Hoewel het reglement bepaalt dat een kopie van een niet bij het Rijksregister geverifieerd bewijsstuk kan worden aanvaard wanneer de financiële instelling de identiteit van de cliënt niet aan de hand van één van de drie andere soorten bewijsstukken kan of wenst te verifiëren, kan de fotokopie of de elektronische kopie van de identiteitskaart of het paspoort van de cliënt toch niet even betrouwbaar worden geacht als de andere bewijsstukken. Bovendien dienen voornoemde aanvullende omkaderingsmaatregelen onderling te verschillen om rekening te kunnen houden met de verschillende risiconiveaus die voortvloeien uit de aard van het bewijsstuk aan de hand waarvan de identiteit van de cliënt werd geverifieerd. Met name vanuit dat oogpunt kan een kopie van een niet bij het Rijksregister geverifieerd bewijsstuk enkel worden aanvaard als de identificatie wordt uitgevoerd met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie met de cliënt, in het kader waarvan maatregelen kunnen worden genomen om de cliënt beter te leren kennen. Wanneer de identificatie echter gebeurt met het oog op het uitvoeren van een occasionele verrichting met de cliënt, kan niet worden toegestaan dat de identiteit van een cliënt wordt geverifieerd aan de hand van een gewone kopie van een bewijsstuk. Er dient met name ook te worden onderstreept dat de aan te knopen zakenrelatie in dat geval geenszins mag impliceren dat met contant geld wordt gewerkt, zelfs niet via afhalingen aan geldautomaten (zie art. 29, vijfde streepje, van het reglement).

Bovendien dient een financiële instelling die voornemens is om bij de identiteitsverificatie van bepaalde cliënten gewone kopieën van bewijsstukken te gebruiken, vooraf aan te tonen dat noch die cliënt, noch de met hem aan te knopen zakenrelatie een specifiek risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhoudt (zie art. 7, § 2, tweede lid, van het reglement). Bijgevolg is de CBFA van oordeel dat die financiële instelling geen gewone kopie van een bewijsstuk mag aanvaarden om de identiteit van een cliënt te aanvaarden, als het cliëntacceptatiebeleid niet op voorhand verduidelijkt welke categorieën van zakenrelaties in beginsel geen specifieke risico's op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhouden en welke waakzaamheidsverplichtingen vóór de aanvang van de betrokken zakenrelatie dienen te worden nageleefd om aan te tonen dat de betrokken cliënt geen specifiek risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhoudt.

Bovendien bepaalt artikel 29, derde streepje, van het reglement dat, als dat op grond van het risico gerechtvaardigd is, de identiteit van de cliënt opnieuw dient te worden geverifieerd aan de hand van een ander bewijsstuk dan een gewone kopie van een identiteitskaart of een paspoort. De interne procedures dienen die nieuwe identiteitsverificatie dan ook verplicht te stellen zodra in het kader van de bestendige waakzaamheid ten aanzien van die zakenrelatie blijkt dat de cliënt of de zakenrelatie een specifiek risico op witwassen van geld of van terrorismefinanciering inhoudt.

4.2.4.2.2. Elektronische identiteitskaarten

De eerder geformuleerde opmerkingen over de face-to-face-identificatie van de cliënten aan de hand van de gegevens die geregistreerd staan op de microprocessor van hun elektronische identiteitskaart, zijn *a fortiori* van toepassing wanneer de identiteit van de cliënten op afstand wordt geverifieerd aan de hand van hetzelfde bewijsstuk.

Ook hier vereist de correcte verificatie van de identiteitsgegevens op basis van de microprocessoren op de Belgische elektronische identiteitskaart dat tegelijkertijd elektronisch wordt geverifieerd of de gegevens op de chip elektronisch zijn ondertekend door het Rijksregister. Bovendien dient te worden geverifieerd of het certificaat niet door het Rijksregister werd ingetrokken. Verder wordt ook aanbevolen om de desbetreffende informaticaprocedures zo te ontwerpen dat die verificatie systematisch en automatisch wordt uitgevoerd, zonder dat de aangestelde die de identificatie verricht, daarbij nog tussenbeide hoeft te komen, en zonder dat hij de mogelijkheid heeft om die verificatie te desactiveren.

4.2.4.2.3. Identificatiecertificaten

Identificatiecertificaten in de zin van de Europese richtlijn over elektronische handtekeningen kunnen pas worden aanvaard als zij voldoen aan diverse voorwaarden die verband houden met de kenmerken van

die certificaten: zo worden enkel gekwalificeerde certificaten aanvaard die slechts kunnen worden verkregen na een fysieke identificatie van de certificaathouder, en die niet onder een schuilnaam zijn uitgereikt.

Andere voorwaarden betreffen de kenmerken van de certificatie dienstverlener die het certificaat uitreikt. Zo kunnen de certificaten die geaccrediteerde certificatie dienstverleners uitreiken in de EER-lidstaat waar zij zijn gevestigd, worden toegelaten zonder dat nog iets anders dan het bestaan van de accreditatie zelf dient te worden geverifieerd. Wanneer de certificaten echter door andere certificatie dienstverleners worden uitgereikt, dient elke instelling die dergelijke certificaten als bewijsstuk wenst toe te laten, op voorhand de volgende verificaties uit te voeren. Enerzijds dient zij na te gaan of de certificatie dienstverleners in een EER-lidstaat zijn gevestigd dan wel, als dat niet zo is, of zij voldoen aan de voorwaarden van artikel 16, § 2, van de wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen. Anderzijds dient de instelling de kwaliteit van de door de betrokken certificatie dienstverlener uitgereikte certificaten op voorhand te beoordelen aan de hand van een gedocumenteerde analyse van zijn reputatie en certificatie procedures, en dient zij haar beslissing om de door die certificatie dienstverlener uitgereikte certificaten te aanvaarden, later opnieuw periodiek te onderzoeken.

Bijgevolg is de CBFA van oordeel dat, wanneer een instelling die mogelijkheid wil benutten, zij over een passende organisatie en de vereiste bekwaamheden dient te beschikken om die analyse en dat periodiek onderzoek te kunnen uitvoeren.

Wanneer dergelijke certificaten worden gebruikt om de identiteit van een cliënt te verifiëren, zijn *mutatis mutandis* ook de in voornoemd punt 4.2.4.2.2., tweede en derde lid, geformuleerde aanbevelingen van toepassing.

4.2.4.2.4. Raadpleging van het Rijksregister

Artikel 16, § 3, van de wet

Aan de door de Koning aangeduide beroepsorganisaties wordt:

- 1° *toelating verleend om het identificatienummer van het Rijksregister te gebruiken;*
- 2° *toegang verleend tot de gegevens van het Rijksregister van de natuurlijke personen, bedoeld in artikel 3 van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen;*
- 3° *toelating verleend om een afschrift te maken op papier of op een elektronische informatiedrager van de in het Rijksregister geraadpleegde informatie, en deze informatie mee te delen aan de personen en ondernemingen bedoeld in artikel 2, §1, 4° tot 15°;*
en dit uitsluitend voor de identiteitsverificatie door de in artikel 2, § 1, 4° tot 15°, bedoelde personen en ondernemingen, conform artikel 7, §§ 1 en 2, van de cliënten en de lasthebbers van de cliënten, die natuurlijke personen zijn en die niet fysiek aanwezig zijn bij hun identificatie, evenals voor de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigen van de cliënten, conform artikel 8, §1, en voor de actualisering van de identificatiegegevens van de cliënten en van de lasthebbers en uiteindelijke begunstigen van de cliënten, conform de artikelen 7, § 3, en 8, § 2.

De door de Koning aangeduide beroepsorganisaties hebben slechts toegang tot de in het eerste lid bedoelde gegevens op voorwaarde dat zij een gemotiveerd verzoek in die zin hebben ontvangen van een persoon of onderneming bedoeld in artikel 2, § 1, 4° tot 15°. De geconsulteerde beroepsorganisatie zal de gegevens die de persoon of de onderneming noodzakelijkerwijze moet kennen voor de uitvoering van zijn of haar verplichtingen als bedoeld in het eerste lid meedelen aan die persoon of onderneming.

De door de Koning aangeduide beroepsorganisaties mogen gezamenlijk of elk afzonderlijk een instelling oprichten waaraan in hun plaats:

- 1° *toelating wordt verleend om het identificatienummer van het Rijksregister te gebruiken voor het in het eerste lid bepaalde doel;*
- 2° *toegang wordt verleend tot de gegevens van het Rijksregister van de natuurlijke personen, bedoeld in artikel 3 van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen voor het in het eerste lid bepaalde doel;*
- 3° *toelating wordt verleend om een afschrift te maken op papier of op een elektronische informatiedrager van de in het Rijksregister geraadpleegde informatie, en deze informatie mee te delen aan de personen en ondernemingen bedoeld in artikel 2, §1, 4° tot 15°, voor het in het eerste lid bepaalde doel.*

De in het derde lid bedoelde instellingen genieten rechtspersoonlijkheid. Hun zetel en hoofdbestuur zijn in België gevestigd. Onverminderd het bepaalde in andere wetten, beperken zij hun maatschappelijk doel tot de activiteiten bedoeld in het derde lid. Onverminderd het bepaalde in andere wetten, worden zij steeds uitsluitend gehouden door de door de Koning aangeduide beroepsorganisaties.

Het Rijksregister mag enkel worden geraadpleegd om, met toepassing van de wet van 11 januari 1993, de identiteit te verifiëren van de personen op wie die wet van toepassing is (i.e. cliënten, hun lasthebbers en hun uiteindelijke begunstigden). Bovendien mag het Rijksregister enkel worden geraadpleegd als de personen van wie de identiteit moet worden geverifieerd, niet fysiek aanwezig zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer met een cliënt op afstand een zakenrelatie wordt aangeknoopt of voor hem op afstand een verrichting wordt uitgevoerd, wanneer de identificatie en de identiteitsverificatie betrekking hebben op de uiteindelijke begunstigden van de cliënt, of wanneer de identificatiegegevens worden geactualiseerd van cliënten of uiteindelijke begunstigden die niet aanwezig zijn op het moment van die actualisering. Aan dergelijke situaties zijn *in se* specifieke risico's verbonden. Los van de bewijswaarde van de raadpleging van het Rijksregister in die hypothesen, dienen de financiële instellingen die ervoor opteren om de identiteit van een cliënt op deze manier te verifiëren, dan ook de krachtens artikel 12, § 2, van de wet vereiste specifieke waakzaamheidsmaatregelen te nemen (zie punten 4.6 en 5.2.2.1 infra).

Op procedureel vlak heeft de wetgever, bij de definitie van de wijze waarop het Rijksregister kan worden geraadpleegd, aansluiting gezocht bij de analoge wettelijke bepalingen die ertoe strekken de zoektocht naar de houders van slapende rekeningen, safes en verzekeringsovereenkomsten te vergemakkelijken [17]. De toegang tot de gegevens van het Rijksregister die aldus bij wet aan de financiële instellingen wordt verleend, is onrechtstreeks en vereist de tussenkomst van de door de Koning aangeduide beroepsverenigingen of de daartoe door hen opgerichte instellingen. Doelstelling van het parallelisme met de wettelijke bepalingen over slapende rekeningen, safes en verzekeringsovereenkomsten is de financiële instellingen dezelfde instrumenten en procedures ter beschikking te stellen als diegene die de beroepsverenigingen hanteren, zodat zij hun verplichtingen kunnen naleven ongeacht de wetgeving in het kader waarvan dat gebeurt.

Toch dient te worden onderstreept dat de gegevens kunnen verschillen die, krachtens die wetgevingen, bij het Rijksregister kunnen worden geraadpleegd. Met toepassing van de wet van 11 januari 1993 kan die procedure voor de raadpleging van de gegevens van het Rijksregister, in voornoemde omstandigheden, enkel worden toegepast bij de verificatie van de in artikel 7, § 1, derde lid, en artikel 8, § 1, vierde lid, van de wet bedoelde identificatiegegevens. De onrechtstreekse raadpleging van de gegevens van het Rijksregister om de identiteit van cliënten of hun lasthebbers of uiteindelijke begunstigden te verifiëren conform de wet van 11 januari 1993, blijft overigens onderworpen aan de bepalingen van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, en van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. Voor de correcte toepassing van die wetgevingen wordt verwezen naar de desbetreffende beslissingen, adviezen en aanbevelingen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL) [18]. Daarbij wordt er met name op gewezen dat de CBPL er de voorkeur aan geeft dat bij de identiteitsverificatie op afstand, zo mogelijk, niet het Rijksregister wordt geraadpleegd, maar eerder gebruik wordt gemaakt van de functiemogelijkheden van de elektronische identiteitskaart.

4.2.4.3. Verificatie van de identiteit van een rechtspersoon, trust, feitelijke vereniging of andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid

Artikel 8 van het reglement

§ 1. Indien de cliënt een rechtspersoon naar Belgisch recht is, moet zijn identiteit, bij zijn identificatie, conform artikel 7, § 1, van de wet aan de hand van de volgende bewijsstukken worden geverifieerd:

¹⁷ Wet van 24 juli 2008 houdende diverse bepalingen (I), Hoofdstuk V (BS 7 augustus 2008).

¹⁸ Ter zake wordt inzonderheid verwezen naar:

- CBPL-advies nr. 16/2008 van 9 april 2008 met betrekking tot het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme: http://www.privacycommission.be/nl/docs/Commission/2008/advies_16_2008.pdf.
- en CBPL-advies nr. 31/2008 van 24 september 2008 met betrekking tot het voorontwerp van koninklijk besluit tot uitvoering van de artikelen 26 tot 28, 31 en 36 van de wet van 24 juli 2008 houdende diverse bepalingen (I) – Gebruik van het Rijksregister en van de identificatiegegevens van het register van de Kruispuntbank van de sociale zekerheid: http://www.privacycommission.be/nl/docs/Commission/2008/advies_31_2008.pdf.

1° de recentste versie van de gecoördineerde statuten of de geactualiseerde statuten van de rechtspersoon-cliënt die ter griffie van de rechtbank van koophandel zijn neergelegd of in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad zijn gepubliceerd;

2° de lijst van de bestuurders van de rechtspersoon-cliënt en de bekendmaking van hun benoeming in het Belgisch Staatsblad, of enig ander bewijsstuk aan de hand waarvan hun hoedanigheid van bestuurder kan worden bewezen, zoals elke publicatie in het Belgisch Staatsblad waarin die personen als bestuurders worden vermeld, of de bij de Nationale Bank van België neergelegde jaarrekening;

3° de recentste publicatie van de vertegenwoordigingsbevoegdheden van de rechtspersoon-cliënt in het Belgisch Staatsblad.

§ 2. Indien de cliënt een rechtspersoon naar buitenlands recht is, moet zijn identiteit, bij zijn identificatie, conform artikel 7, § 1, van de wet worden geverifieerd aan de hand van gelijkwaardige bewijsstukken als vermeld in § 1, van dit artikel en die, indien dat nodig is voor de onderneming, in één van de landstalen of in het Engels zijn vertaald.

Artikel 9 van het reglement

Indien de cliënt een trust, een feitelijke vereniging, een fiducie of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, neemt de onderneming voor zijn identificatie kennis van het bestaan, de aard, het doel en de wijze van beheer en vertegenwoordiging van de betrokken juridische structuur. Vervolgens verifieert zij die informatie aan de hand van alle documenten die daartoe als bewijs kunnen dienen, en maakt zij daarvan een kopie.

Als onderdeel van deze identificatie neemt de onderneming kennis van de lijst van personen die gemachtigd zijn om het beheer van deze cliënten waar te nemen, en verifieert zij deze gegevens aan de hand van een document dat daartoe als bewijs kan dienen.

In al deze gevallen dienen de identificatiegegevens te worden geverifieerd aan de hand van documenten die bewijskracht hebben volgens het geldende recht voor de betrokken rechtspersoon, trust, feitelijke vereniging of juridische structuur.

Die bewijsstukken kunnen worden verkregen bij de cliënt zelf, bij officiële bronnen zoals het Belgisch Staatsblad, of bij andere informatiebronnen die als betrouwbaar kunnen worden beschouwd. In dat verband dient op korte of middellange termijn ook rekening te worden gehouden met de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) en met het beginsel op grond waarvan de "diensten of instanties" die de gegevens van de KBO mogen raadplegen, de publiek toegankelijke gegevens niet meer opnieuw rechtstreeks mogen opvragen bij de ondernemingen of bij hun lasthebbers (artikel 22 van de wet tot oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen [¹⁹]). Daartoe dienen echter alle gegevens waarvan sprake in artikel 17 van die wet concreet te worden geregistreerd en bepaalde geplande wijzigingen effectief in die wet en in het koninklijk besluit over de toegangsmodaliteiten te worden doorgevoerd.

4.2.5. Kopie van de bewijsstukken

Artikel 7, § 1, eerste lid, van de wet verduidelijkt dat de instellingen de vereiste kopie van het bewijsstuk zowel op papier als op een elektronische drager mogen maken. Dit alternatief geldt voor alle bewijsstukken die worden gebruikt.

De CBFA beveelt de instellingen echter ook aan om zo snel mogelijk af te stappen van de registratie van de identificatiegegevens van hun cliënten aan de hand van een fotokopie van hun identiteitskaart, en over te schakelen op een systematische elektronische registratie van de op de microprocessor van de nieuwe elektronische identiteitskaarten opgeslagen gegevens in een adequaat beveiligde omgeving. Dat nieuwe opslagmedium is immers veel performanter, zowel vanuit het oogpunt van de economische kostprijs van het beheer van die gegevens door de instellingen, als vanuit het oogpunt van de snelheid waarmee de verrichtingen op verzoek van de CFI kunnen worden gereconstrueerd.

Indien de identiteit van de cliënt elektronisch wordt geverifieerd aan de hand van zijn elektronische identiteitskaart of een in artikel 7, § 2, 2°, van het reglement bedoeld certificaat, moeten de ingelezen identificatiegegevens en de elektronische ondertekening ervan door het Rijksregister of door een certificatie dienstverlener samen worden bewaard, om een eventuele latere verificatie van de ondertekening mogelijk te maken.

¹⁹ Wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een Kruispuntbank van Ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen, BS van 5 februari 2003.

Artikel 38, § 2, tweede lid, van de wet

In afwijking van de bepalingen van artikel 7, paragraaf 1, eerste lid, en van artikel 13 mogen de overheden bedoeld in § 1, bij wijze van reglement de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 3 en 4 die onder hun toezicht ressorteren toestaan om de verwijzingen te bewaren naar de bij de cliëntidentificatie opgevraagde bewijsstukken in plaats van een afschrift ervan, en dit in de gevallen en onder de voorwaarden die zij bepalen.

Artikel 25 van het reglement

In afwijking van de artikelen 7, § 1, 8, § 1, en 13, van de wet mogen de ondernemingen, met toepassing van artikel 37, § 2, tweede lid, van de wet, in plaats van een kopie te maken en te bewaren van de bewijsstukken aan de hand waarvan zij de identiteit van de cliënt en, in voorkomend geval, van zijn lasthebbers en uiteindelijke begunstigden hebben geverifieerd, de referentie van die bewijsstukken registreren en bewaren, in zoverre die, door hun aard en door de wijze waarop zij worden bewaard, de ondernemingen met zekerheid in staat stellen om die documenten, op vraag van de bevoegde autoriteiten, onmiddellijk voor te leggen tijdens de in artikel 13 van de wet vastgestelde termijn met betrekking tot de bewaring van gegevens, zonder dat die documenten ondertussen kunnen worden gewijzigd.

De ondernemingen die overwegen om van deze mogelijkheid gebruik te maken, moeten vooraf in hun cliëntacceptatieprocedures, onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, verduidelijken van welke categorieën van bewijsstukken de referenties mogen worden geregistreerd en bewaard ter vervanging van een kopie, alsook hoe de betrokken bewijsstukken kunnen worden opgehaald zodat zij, conform het eerste lid, op verzoek kunnen worden voorgelegd.

Het met toepassing van artikel 38, § 2, tweede lid, van de wet genomen artikel 25 van het reglement strekt ertoe de administratieve lasten te verminderen die voor de financiële instellingen voortvloeien uit het kopiëren en bewaren van de bewijsstukken, in de gevallen waarin het registreren en bewaren van de referenties van die bewijsstukken tot gelijkwaardige resultaten leidt.

Dit veronderstelt dat, als de bevoegde autoriteiten (inzonderheid CFI en CBFA) daarom verzoeken, de instelling die van deze mogelijkheid gebruik maakt, het bewijsstuk waarop zij zich heeft gebaseerd om de identiteit van een cliënt, lasthebber of uiteindelijke begunstigde te verifiëren, met behulp van die referenties snel moet kunnen opzoeken en overleggen, zonder dat dit bewijsstuk ondertussen kon worden gewijzigd, vervalst of kwijtgespeeld. Met die maatregel worden met name de publicaties in het Belgisch Staatsblad of in andere officiële publicaties gevisieerd, die te allen tijde én met zekerheid kunnen worden teruggevonden bij het orgaan dat ze heeft gepubliceerd. Het kopiëren van identiteitskaarten en paspoorten mag echter niet worden vervangen door het registreren en bewaren van hun referenties, in zoverre die referenties de instelling niet met zekerheid in staat stellen om het voor het vervullen van haar verificatieplicht gebruikte bewijsstuk *a posteriori* ongewijzigd en onvervalst terug te vinden en binnen de vooropgestelde termijn over te leggen.

Bovendien kadert de beslissing om die mogelijkheid te benutten, in het door de instelling gevoerde beleid om zich te conformeren aan de wetgeving en de reglementering inzake de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering. Deze mogelijkheid mag dan ook enkel worden benut als zij nauwkeurig is vastgelegd en geregeld in de schriftelijke cliëntacceptatieprocedure onder de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering. []

4.2.6. Andere vereiste informatie

4.2.6.1. Adres van de cliënt-natuurlijk persoon

Artikel 7, § 1, derde lid, van de wet

(..) Daarnaast moet tevens, in de mate van het mogelijke, relevante informatie worden ingewonnen over het adres van de geïdentificeerde personen.

Zoals eerder vermeld, betreffen de identificatiegegevens van de cliënten-natuurlijke personen, waarvan de financiële instellingen kennis dienen te nemen en die zij aan de hand van een bewijsstuk dienen te verifiëren, de naam, de voornaam, de geboorteplaats en -datum. Krachtens artikel 7, § 1, derde lid, van de wet dient, in de mate van het mogelijke, echter ook informatie te worden ingewonnen over het adres van de cliënt.

De CBFA is in dat verband van oordeel dat de interne procedures van de financiële instellingen voldoende nauwkeurig dienen te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen om aan die wettelijke verplichting te voldoen.

Wanneer het bewijsstuk aan de hand waarvan de identiteit van de cliënt wordt geverifieerd, relevante informatie bevat over het adres van de cliënt, dient dat bewijsstuk logischerwijs dan ook als pertinente informatiebron over het adres te worden beschouwd.

Als dat niet zo is (met name als het bewijsstuk het adres van de cliënt niet vermeldt), dienen de interne procedures aan te geven hoe die informatie kan worden verkregen. Aangezien het adres, krachtens artikel 7, § 1, van de wet, niet aan de hand van een bewijsstuk hoeft te worden geverifieerd ^[20], is een eenvoudige, door de cliënt ondertekende verklaring over zijn adres doorgaans voldoende als de cliënt, de zakenrelatie of de verrichting geen specifiek risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhoudt.

Wanneer de aan te knopen zakenrelatie of de uit te voeren verrichting kenmerken vertoont die kunnen wijzen op een specifiek risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering, dienen de financiële instellingen, ook wat hun kennis over het adres van de cliënt betreft, een verhoogde waakzaamheid aan de dag te leggen. Wanneer bijvoorbeeld een zakenrelatie op afstand wordt aangeknoopt, wat mogelijk een verhoogd risico inhoudt dat de financiële instelling onvoldoende kennis bezit over de cliënt, zou de instelling, in het kader van de vereiste verscherpte klantenonderzoekmaatregelen (zie punt 5.2.2.1 infra), dienen te overwegen maatregelen te nemen die het mogelijk maken de juistheid van het door de cliënt meegedeelde adres te bevestigen. Zo zou bijvoorbeeld een brief kunnen worden verstuurd naar het door de cliënt opgegeven adres, waarin wordt aangegeven dat de zakenrelatie pas effectief wordt aangeknoopt of de verrichting uitgevoerd nadat de cliënt het aan die brief gehechte ontvangstbewijs heeft teruggestuurd.

4.2.6.2. Noodzakelijke informatie voor de implementatie van het cliëntacceptatiebeleid en de naleving van de waakzaamheidsplicht

Artikel 12 van het reglement

Bij de identificatie van een in artikel 7, § 1, eerste lid, 1° en 2°, van de wet bedoelde cliënt verzamelt en registreert de onderneming alle vereiste gegevens voor de implementatie van het cliëntacceptatiebeleid conform hoofdstuk 8 en voor de naleving van de waakzaamheidsplicht ten aanzien van zakenrelaties en occasionele verrichtingen conform hoofdstuk 9.

Artikel 12 van het reglement bepaalt verder dat bij de cliënt alle informatie dient te worden verzameld die vereist is voor de implementatie van het cliëntacceptatiebeleid en de naleving van de waakzaamheidsplicht ten aanzien van zakenrelaties en verrichtingen. Die informatie, die ook dient te worden verduidelijkt in functie van de door elke instelling gedefinieerde criteria in het kader van haar cliëntacceptatiebeleid en in functie van de voor haar geldende waakzaamheidsplicht (zie hoofdstukken 5 en 6 infra), kan met name slaan op de beroepsactiviteiten, de bedrijfstak en de inkomstenbronnen van de cliënt en op de herkomst van het geld. Toch is het belangrijk dat de financiële instellingen erop toezien dat de persoonsgegevens die zij bij hun cliënten inwinnen, in verhouding staan tot de door de wet en de reglementering nagestreefde doelstellingen, om te voorkomen dat met die informatie-inzameling een te grote inbreuk op de privacy van de cliënten zou worden gepleegd.

Ter zake wordt de aandacht met name gevestigd op artikel 12, § 3, zesde lid, 1°, van de wet dat de instellingen verplicht om "passende en geschikte procedures in werking te stellen in functie van het risico om uit te maken of een cliënt of zijn uiteindelijke begunstigde een politiek prominent persoon is", ^[21] en op artikel 12, § 3, zesde lid, 3°, van de wet dat hen verplicht om "passende maatregelen te nemen naargelang de risicogevoeligheid, om de herkomst van het vermogen en van de fondsen vast te stellen die bij de zakelijke relaties of verrichting worden gebruikt".

De aldus verzamelde informatie, inclusief de informatie over het adres van de cliënt, dient zo te worden geregistreerd dat zij op passende wijze kan worden benut in het kader van het cliëntacceptatiebeleid en

²⁰ Toch moet, conform Verordening (EG) nr.1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006, het adres van de cliënt aan de hand van een bewijsstuk worden geverifieerd, indien de financiële instelling, om te voldoen aan de daaruit voortvloeiende verplichting om, samen met het geld, alle informatie over de opdrachtgever van een geldovermaking door te geven, beslist om de informatie over het adres van de cliënt te verstrekken zonder gebruik te maken van de door die Verordening geboden mogelijkheid om dat adres te vervangen door de geboorteplaats en -datum van de cliënt (zie punt 8.1.1. infra).

²¹ Voor nadere informatie over de verplichtingen met betrekking tot de verhoogde waakzaamheid ten aanzien van politiek prominente personen wordt verwezen naar onderstaand punt 5.2.2.2.

het waakzaamheidssysteem van de instelling. Er dient echter te worden opgemerkt dat deze gegevens doorgaans niet kunnen worden geverifieerd aan de hand van een bewijsstuk. Het doel indachtig waarvoor deze gegevens worden ingezameld, is het niettemin belangrijk dat de instelling alles in het werk stelt om zich ervan te vergewissen dat de cliënt haar die gegevens te goeder trouw verstrekt.

De bepalingen van artikel 12 van het reglement gelden *mutatis mutandis* ook voor de identificatie van een cliënt die een occasionele verrichting wenst uit te voeren als bedoeld in artikel 7, § 1, eerste lid, 2°, van de wet. In dat geval dienen de in te zamelen gegevens niet enkel voor de toepassing van het cliëntacceptatiebeleid, maar moeten zij de met het eerstelijnstoezicht belaste aangestelden ook toelaten hun opdracht om “atypische verrichtingen” op te sporen, op passende wijze te volbrengen (zie punt 6.1 infra). Deze gegevens dienen de aangestelden met name in staat te stellen om zich een oordeel te vormen over de kennelijke economische grondslag en legitimiteit van de verrichting waarvoor een beroep op hen wordt gedaan.

4.3. Identificatie en identiteitsverificatie van de lasthebbers

4.3.1. Algemene regels

Artikel 7, § 2, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen moeten de lasthebbers van hun cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren aan de hand van een bewijsstuk waarvan een afschrift wordt gemaakt op papier of op een elektronische informatiedrager, vooraleer deze lasthebbers, in het kader van een zakelijke relatie of een in § 1, eerste lid, bedoelde verrichting, gebruik maken van hun bevoegdheid waardoor ze de cliënt die zij vertegenwoordigen verbinden. Het derde en vierde lid van paragraaf 1 zijn van toepassing.

Artikel 13 § 1, van het reglement

De bepalingen van de artikelen 7 en 8 van dit reglement zijn van toepassing op de identiteitsverificatie van de lasthebbers van de cliënten conform artikel 7, § 2, van de wet.

De onderneming dient bovendien kennis te nemen van de vertegenwoordigingsbevoegdheden toegekend aan de personen die in naam van de cliënt optreden, en deze gegevens te verifiëren aan de hand van documenten die daartoe als bewijs kunnen dienen. De onderneming dient van deze documenten een kopie te maken.

In dit artikel worden inzonderheid de volgende personen bedoeld:

- *de wettelijke vertegenwoordigers van een handelingsonbekwame cliënt;*
- *de personen die, krachtens een algemene of bijzondere lastgeving, gemachtigd zijn om op te treden in naam van een cliënt;*
- *de personen die gemachtigd zijn om als vertegenwoordiger van een cliënt op te treden in zijn relaties met de onderneming, wanneer die cliënt een rechtspersoon, een feitelijke vereniging, een trust, een fiducie of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is.*

In het verlengde van artikel 7, § 2, van de wet die de verplichting om de cliënten te identificeren en hun identiteit te verifiëren, uitbreidt tot de lasthebbers van die cliënten, bepaalt artikel 13 van het reglement dat de identiteit van lasthebbers en cliënten op dezelfde wijze moet worden geverifieerd. Net als de verplichting om de cliënten te identificeren en hun identiteit te verifiëren, is ook de verplichting om de lasthebbers van die cliënten te identificeren en hun identiteit te verifiëren aan de hand van bewijsstukken, een resultaatsverplichting (zie punt 4.1.1 infra).

Deze bepalingen gelden voor alle personen die, krachtens de wet, hun functie of een contract, gemachtigd zijn om in naam en voor rekening van de cliënt te handelen.

Als de cliënt een rechtspersoon, feitelijke vereniging, trust of andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, geldt de identificatieverplichting niet voor alle personen die een bestuursmandaat uitoefenen of deelnemen aan het beheer van het vermogen van de cliënt en die als dusdanig zijn uiteindelijk begunstigen (zie punten 4.4.2.2 en 4.4.2.3 infra), maar voor de personen die de cliënt in het kader van een dergelijk bestuursmandaat of enige andere algemene of bijzondere lastgeving vertegenwoordigen in zijn relatie met de instelling.

Artikel 7, § 2, van de wet bepaalt verder dat de lasthebbers niet noodzakelijk hoeven te worden geïdentificeerd en hun identiteit geverifieerd vóór met de cliënt een zakenrelatie wordt aangeknoopt, maar uiterlijk wanneer zij voornemens zijn om hun bevoegdheid om de cliënt te vertegenwoordigen, voor het eerst effectief te gebruiken.

Er dient ook te worden onderstreept dat de verplichting om de lasthebbers te identificeren en hun identiteit te verifiëren, ondergeschikt is aan de verplichting om de cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren. In de gevallen waarin de wet voorziet in een vrijstelling van de verplichting om de cliënt te identificeren (zie punt 4.5 infra), geldt die vrijstelling dan ook voor de verplichting om de lasthebbers van die cliënt te identificeren.

4.3.2. Bijzonder geval: werknemers van professionele tegenpartijen

Artikel 1, 11°, van het reglement

Voor de toepassing van dit reglement wordt verstaan onder:

(...)

11° "professionele tegenpartij": een cliënt die niet ressorteert onder een in artikel 11, § 1, van de wet bedoelde categorie en die een professionele cliënt is in de zin van artikel 2, eerste lid, 28°, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, zoals verduidelijkt in deel I, eerste lid, van bijlage A bij het koninklijk besluit van 3 juni 2007 tot bepaling van nadere regels tot omzetting van de richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten, of die een in aanmerking komende tegenpartij is in de zin van artikel 2, eerste lid, 30°, van voornoemde wet van 2 augustus 2002, zoals verduidelijkt in artikel 3, § 1, eerste lid, van voornoemd koninklijk besluit van 3 juni 2007.

Artikel 13, § 2, van het reglement

Onverminderd de identificatie en de identiteitsverificatie van de cliënten die professionele tegenpartijen zijn, en van hun uiteindelijke begunstigen conform de artikelen 7 en 8 van de wet en de bepalingen van dit reglement, en voor zover de ondernemingen die een relatie met hen aanknopen of verrichtingen met hen uitvoeren, zich ervan vergewissen dat die tegenpartijen en hun verrichtingen geen specifieke risico's van witwassen van geld of terrorismefinanciering inhouden, kunnen de ondernemingen de identificatie van de werknemers van de cliënt die in zijn naam verrichtingen mogen uitvoeren, laten slaan op de naam, de voornaam en de hiërarchische graad of de functies van die werknemers binnen het organigram van de cliënt.

Die identificatiegegevens van de betrokken werknemers van de cliënt kunnen worden geverifieerd aan de hand van de documenten die gebruikelijk worden uitgewisseld in het kader van zakenrelaties of bij de uitvoering van dergelijke verrichtingen met die tegenpartijen.

Ook in die gevallen dienen de ondernemingen geen informatie in te winnen over het privé-adres van de betrokken werknemers van de cliënt.

De interne regels van de ondernemingen die gebruik maken van de in de vorige leden geboden mogelijkheid, bevatten een limitatieve opsomming van de categorieën van professionele cliënten, alsook van de categorieën van zakenrelaties of verrichtingen waarop de specifieke regels inzake identificatie en identiteitsverificatie van de lasthebbers van de cliënten kunnen worden toegepast.

De ondernemingen rechtvaardigen, voor elke cliënt waarop die specifieke regels worden toegepast, schriftelijk waarom voornoemde modaliteiten passend en geschikt zijn gelet op de risico's van witwassen van geld of terrorismefinanciering. Zij houden die schriftelijke rechtvaardiging ter beschikking van de CBFA.

Artikel 13, § 2, van het reglement maakt gebruik van de door artikel 38, § 2, eerste lid, van de wet aan de toezichthouder geboden mogelijkheid om de instellingen toe te staan de reikwijdte van hun identificatieverplichtingen aan te passen in functie van het risico dat verbonden is aan het soort betrokken cliënt, zakenrelatie, product of verrichting. Daarmee past dit artikel van het reglement het proportionaliteitsbeginsel toe in situaties waarin de toepassing van de normale regels voor de identificatie en identiteitsverificatie van de lasthebbers niet noodzakelijk geschikt is, gelet op de specifieke kenmerken van de betrokken financiële activiteiten en de gebruikelijke regels voor de uitoefening ervan.

Dit betreft met name de zakenrelaties en de verrichtingen van de marktzalen van de instellingen met professionele tegenpartijen, waarvoor de in artikel 11, § 1, van de wet vermelde vrijstellingen van de identificatieverplichting niet gelden. Om te bepalen wie als professionele tegenpartijen kan worden gekwalificeerd, wordt verwezen naar de cliënten die behoren tot de "categorieën cliënten die als professioneel worden aangemerkt" conform deel I, eerste lid, van bijlage A bij het koninklijk besluit van 3 juni 2007 tot bepaling van nadere regels tot omzetting van de richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten, en naar de "in aanmerking komende tegenpartijen" als bedoeld in artikel 3, § 1, eerste lid, van datzelfde koninklijk besluit. Er dient te worden opgemerkt dat hiermee niet de cliënten

worden geïdificeerd die, hoewel ze niet tot één van de aldus geïdificeerde categorieën van ondernemingen behoren, toch gebruik maken van het bij dit koninklijk besluit toegekende recht om te vragen om als professionele tegenpartijen of als in aanmerking komende tegenpartijen te worden behandeld.

Aangezien de werknemers van de tegenpartij, in het kader van dit type activiteiten, in beginsel uitsluitend verrichtingen mogen uitvoeren in naam en voor rekening van de tegenpartij, zonder de mogelijkheid te hebben om die verrichtingen in eigen naam of in naam van een derde uit te voeren, kan het dan ook opportuener blijken hun identificatie te laten slaan op hun hiërarchische graad of hun functie binnen het organigram van de tegenpartij in plaats van op hun geboorteplaats en -datum. Ook het privéadres van die werknemers lijkt onvoldoende pertinent te zijn om de verplichting op te leggen om daarover informatie te verzamelen.

Omdat bij dat type van zakenrelatie documenten worden uitgewisseld, zoals de lijsten met geautoriseerde handtekeningen, waarop in het kader van de zakenrelatie wordt vertrouwd, voorziet artikel 13, § 2, tweede lid, van het reglement bovendien in een afwijking op § 1, eerste lid, van datzelfde artikel, door toe te staan dat de identiteit van die werknemers op basis van die gebruikelijke documenten wordt geïdificeerd in plaats van op basis van de in artikel 8 van het reglement bedoelde bewijsstukken.

Het feit dat de aldus door het reglement geboden mogelijkheid wordt benut om de medewerkers van hun professionele tegenpartijen te identificeren en hun identiteit te verifiëren op een manier die nauwer bij de omstandigheden aansluit, vereist echter, enerzijds, dat de situaties waarin die specifieke regels kunnen worden toegepast, limitatief worden opgesomd in de interne regels van de betrokken instelling (artikel 13, § 2, vierde lid), en, anderzijds, dat de effectieve tenuitvoerlegging ervan vooraf wordt geanalyseerd, zodat geval per geval kan worden aangetoond dat die specifieke regels toereikend zijn en zijn afgestemd op het niveau van het risico op witwassen van geld en terrorismefinanciering dat verbonden is aan de betrokken cliënt, de met hem aangeknoopte zakenrelatie, de aan hem te leveren producten en de voor hem uit te voeren verrichtingen.

4.4. Identificatie en identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigden

4.4.1. Basisbeginselen

Artikel 8, § 1, eerste lid, van de wet

In voorkomend geval moeten de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen de uiteindelijke begunstigde of begunstigden van de cliënt identificeren en passende, op het risico afgestemde, maatregelen nemen om hun identiteit te verifiëren.

Om deze verplichting te kunnen naleven, dienen in de eerste plaats de financiële instellingen passende maatregelen uit te werken, vooral voor het verzamelen van de in artikel 12 van het reglement bedoelde informatie, om, in de andere gevallen dan bedoeld in onderstaande punten 4.4.2.2 tot 4.4.2.4, te bepalen of de cliënt uitsluitend voor eigen rekening handelt dan wel voor rekening van één of meer uiteindelijke begunstigden.

Zoals vermeld in voornoemd punt 4.1.1 is de verplichting om de uiteindelijke begunstigden te identificeren, net als de verplichting om de cliënten en hun lasthebbers te identificeren, een resultaatsverplichting, terwijl de verplichting om de identiteit van de uiteindelijke begunstigden te verifiëren, een middelenverplichting is.

Bovendien dienen de vereiste maatregelen voor de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigden te worden gedefinieerd in functie van het niveau van het risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering dat, volgens de financiële instelling, verbonden is aan het profiel van de cliënt of de aard van de door hem gewenste zakenrelatie of verrichting. De eisen waaraan de te nemen maatregelen voor de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigden moeten voldoen, dienen bijgevolg te worden bepaald op basis van een analyse van de andere informatie waarover de financiële instelling beschikt over de cliënt, de aan te knopen zakenrelatie of de uit te voeren verrichting. Zo dient bij de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigden bijzondere aandacht te worden besteed aan de in artikel 12 van de wet opgesomde situaties (zie punten 4.6 en 5.2.2 infra).

4.4.2. Begrip "uiteindelijke begunstigde"

4.4.2.1. Algemene regel

Artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet

In de zin van deze wet wordt onder uiteindelijke begunstigten de natuurlijke persoon of personen verstaan voor wier rekening of ten voordele van wie een verrichting wordt uitgevoerd of een zakelijke relatie wordt aangegaan, of die de uiteindelijke eigenaar zijn van of de uiteindelijke controle hebben over de cliënt.

Er dient te worden benadrukt dat enkel natuurlijke personen als uiteindelijke begunstigten kunnen worden beschouwd in de zin van de wet. Wanneer een cliënt een zakenrelatie wil aanknopen of een occasionele verrichting wil uitvoeren in eigen naam, maar voor rekening of ten voordele van een vennootschap, een andere rechtspersoon of een juridische constructie, dienen de natuurlijke personen die de uiteindelijke eigenaars zijn van die vennootschap, rechtspersoon of juridische constructie dan wel de uiteindelijke controle hebben over die vennootschap, rechtspersoon of juridische constructie, als uiteindelijke begunstigten van de cliënt te worden geïdentificeerd, zoals uiteengezet in punten 4.4.2.2 tot 4.4.2.4 infra.

De memorie van toelichting bij de wet van 18 januari 2010 bepaalt het volgende over de draagwijdte van het begrip "uiteindelijke begunstigde", voor zover dat betrekking heeft op de personen voor wiens rekening of ten voordele van wie een verrichting wordt uitgevoerd of een zakenrelatie wordt aangeknoopt [²²]:

"(..) en zonder afbreuk te doen aan de situaties waarbij een vereenvoudigd klantenonderzoek kan worden toegepast overeenkomstig de ontwerptekst van artikel 11, § 1, van de wet van 11 januari 1993, dient aandacht te worden besteed aan de aard van de verrichtingen die een financiële instelling uitvoert. Als die verrichtingen de financiële instelling in staat moeten stellen om de producten en diensten die zij aan haar cliënten aanbiedt, daadwerkelijk aan hen te verstrekken, moeten zij worden beschouwd als verrichtingen voor eigen rekening van de financiële instelling en niet voor rekening van haar cliënten. De cliënten verkeren in dat geval immers niet in de mogelijkheid om enige modaliteit van die verrichtingen te bepalen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een kredietinstelling interbancaire leningen afsluit om haar kredietportefeuille te financieren of wanneer zij gebruik maakt van door een andere financiële instelling verstrekte compensatie- of vereffeningsdiensten om de goede uitvoering te waarborgen van de diensten die zij haar cliënten aanbiedt inzake betalingen of effectenverrichtingen.

Wanneer een cliënt echter een financiële verrichting (storting, lening, effectenverrichting, enz) uitvoert bij een financiële instelling, waarbij hij alle of een aantal modaliteiten kan bepalen van de daaruit voortvloeiende financiële verrichtingen die deze instelling in eigen naam, maar voor zijn rekening zal uitvoeren bij andere financiële tegenpartijen, moeten laatstgenoemde tegenpartijen de cliënt van de financiële instelling als de uiteindelijke begunstigde van de verrichtingen beschouwen die deze instelling bij hen uitvoert "

Bovendien wordt erop gewezen dat eenzelfde cliënt tegelijkertijd uiteindelijke begunstigten kan hebben die behoren tot verschillende van de in artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet gedefinieerde categorieën. Wanneer een instelling bijvoorbeeld een levensverzekering onderschrijft, dienen, als uiteindelijke begunstigten, niet alleen de persoon te worden geïdentificeerd aan wie de prestatie zal worden uitgekeerd op de eindvervaldag van de overeenkomst, in de hoedanigheid van "persoon ten voordele van wie de overeenkomst is gesloten" (zie punt 4.4.4.3 infra), maar ook de aandeelhouders en de leiders van de instelling-client, in de hoedanigheid van "personen die de cliënt bezitten of controleren".

4.4.2.2. Uiteindelijke begunstigten van vennootschappen

Artikel 8, § 1, derde lid, 1°, van de wet

In de zin van deze wet worden in het bijzonder als uiteindelijke begunstigten beschouwd:

- 1° *indien de cliënt een vennootschap is:*
- a. *de natuurlijke persoon of personen die de uiteindelijke eigenaar zijn van meer dan 25 % van de aandelen of stemrechten, of die dit percentage rechtstreeks of onrechtstreeks houden;*
 - b. *de natuurlijke persoon of personen die op een andere wijze de controle hebben over het bestuur van de vennootschap.*

(...)

²² Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 34.

Artikel 15 van het reglement

Indien de cliënt een handelsvennootschap of een vennootschap met handelsvorm is, dient onder "natuurlijke persoon of personen die op een andere wijze de controle hebben over het bestuur van de vennootschap" in de zin van artikel 8, § 1, derde lid, 1°, b), van de wet te worden verstaan:

- *de in de artikelen 5 tot 9 van het Wetboek van Vennootschappen bedoelde natuurlijke personen die, zonder meer dan 25 % van de aandelen of de stemrechten te bezitten of te controleren, rechtstreeks of onrechtstreeks de feitelijke controle over de vennootschap bezitten;*
- *alsook de personen die, zonder bevoegd te zijn om de cliënt te vertegenwoordigen in zijn relaties met de onderneming, een mandaat waarnemen in zijn bestuursorgaan.*

Wanneer de cliënt een vennootschap is, onderscheiden voornoemde bepalingen van de wet en van het reglement twee categorieën van uiteindelijke begunstigden:

- de belangrijke aandeelhouders of vennoten ten gunste van wie de vennootschap wordt beheerd;
- de personen die een mandaat uitoefenen in het bestuursorgaan van de vennootschap en die haar beheer als dusdanig beïnvloeden.

Natuurlijke personen die rechtstreeks of onrechtstreeks, in feite of in rechte, een vennootschap controleren die rechtstreeks meer dan 25 % van de aandelen of de stemrechten bezit, worden geacht onrechtstreeks meer dan 25 % van de aandelen of de stemrechten te bezitten of te controleren in de zin van artikel 8, § 1, derde lid, 1°, a, van de wet.

Personen die een mandaat uitoefenen in het bestuursorgaan van de vennootschap en bovendien effectief optreden om de vennootschap te vertegenwoordigen in haar relatie met de financiële instelling, dienen verder ook te worden geïdentificeerd ingevolge hun hoedanigheid van lasthebbers van de cliënt (zie punt 4.3.1 supra).

Met betrekking tot de uiteindelijke begunstigden van de in artikel 8, § 1, derde lid, van de wet bedoelde cliënten, wordt de aandacht ook gevestigd op de overgangsbepaling in artikel 44, § 2, van de wet. In zoverre het begrip "uiteindelijke begunstigden" van die cliënten werd gewijzigd bij de wet van 18 januari 2010, beschikken de betrokken instellingen en personen, krachtens die overgangsbepaling, over een periode van twee jaar vanaf de datum van inwerkingtreding van de nieuwe wetsbepalingen om de identificatie en identiteitsverificatie van die uiteindelijke begunstigden te actualiseren. Die periode bedraagt vijf jaar voor de identificatie van hun geboorteplaats en -datum.

4.4.2.3. Uiteindelijke begunstigden van andere rechtspersonen en juridische constructies zonder rechtspersoonlijkheid

Artikel 8, § 1, derde lid, 2°, van de wet

In de zin van deze wet worden in het bijzonder als uiteindelijke begunstigden beschouwd:

(..)

2° indien de cliënt een rechtspersoon is met uitzondering van een vennootschap, zoals een stichting of een vereniging zonder winstoogmerk, dan wel een trust, een fiducie of een soortgelijke juridische constructie, die gelden beheert of uitkeert:

- a. als de toekomstige begunstigden reeds werden aangewezen, de natuurlijke persoon of personen die de begunstigden zijn van 25 % of meer van het vermogen van de rechtspersoon of van de juridische constructie;*
- b. als de natuurlijke personen die de begunstigden van de rechtspersoon of van de juridische constructie zijn, nog niet zijn aangewezen, de in abstracto gedefinieerde groep van personen in wier belang de rechtspersoon of de juridische constructie hoofdzakelijk werd opgericht of hoofdzakelijk werkzaam is;*
- c. de natuurlijke persoon of personen die de controle hebben over 25% of meer van het vermogen van de rechtspersoon of de juridische constructie.*

Artikel 16 van het reglement

Indien de cliënt een rechtspersoon is, maar geen handelsvennootschap of vennootschap met handelsvorm als bedoeld in artikel 15, dient onder "natuurlijke personen of personen die de controle hebben over 25 % of meer van het vermogen van de rechtspersoon" als bedoeld in artikel 8, § 1, derde lid, 2°, c), van de wet met name de personen te worden verstaan die, zonder bevoegd te zijn om de cliënt te vertegenwoordigen in zijn relaties met de onderneming, een mandaat waarnemen in zijn bestuursorgaan.

Artikel 17 van het reglement

Indien de cliënt een feitelijke vereniging of enige andere juridische structuur zonder rechtspersoonlijkheid is, zoals een trust of een fiducie, dienen onder "natuurlijke persoon of personen die de controle hebben over 25 % of meer van het vermogen van de juridische constructie" in de zin van artikel 8, § 1, derde lid, 2°, c), van de wet, onder meer de personen te worden verstaan die de macht hebben om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op haar beheer, met uitzondering van de in artikel 13 van dit reglement bedoelde personen die bevoegd zijn om de vereniging bij de onderneming te vertegenwoordigen.

Wat de trusts betreft, is de CBFA van oordeel dat bijvoorbeeld de "charities commissioners" van de "charitable trusts", die bevoegd zijn om de trustee te benoemen, te herroepen of te vervangen, hem rekenschap en verantwoording te vragen en om onderzoeken te verrichten naar zijn beheer van de trust, als uiteindelijke begunstigden dienen te worden aangemerkt op grond van de invloed die zij op het beheer kunnen uitoefenen.

In verband met de uiteindelijke begunstigden als bedoeld in artikel 8, derde lid, 2°, b), van de wet bepaalt de memorie van toelichting bij de wet het volgende ^[23]: "Indien de personen die de begunstigden zijn van een rechtspersoon of van een juridische constructie, zoals een stichting of een trust, nog moeten worden aangeduid, en het dus niet mogelijk is één of meer personen als uiteindelijke begunstigden te identificeren, volstaat het om de groep personen te identificeren die voorbestemd is om de begunstigde van de stichting of de trust te zijn. Deze verplichting impliceert niet dat de personen die deel uitmaken van deze groep, moeten worden geïdentificeerd. Dat zou bijvoorbeeld het geval zijn bij een "charitable trust" waarvan de oprichtingsakte "de bewoners van een bepaald weeshuis" als begunstigden aanduidt.

In verband met de rechtspersonen die geen vennootschap zijn (zoals een vereniging zonder winstoogmerk, een stichting, ..), en de feitelijke verenigingen, verduidelijken de artikelen 16 en 17 van het reglement dat hun uiteindelijke begunstigden de personen zijn die een invloed van betekenis uitoefenen op hun beheer. Bij rechtspersonen worden daarmee de personen bedoeld die mandaten uitoefenen in hun bestuursorganen. Zoals verduidelijkt in considerans 12 van de derde Europese richtlijn en in de parlementaire voorbereiding bij de wet van 18 januari 2010 ^[24], dienen personen, voor zover zij vermogen inbrengen in een rechtspersoon of een juridische constructie en zij zeggenschap hebben over het gebruik van dat vermogen, ook als uiteindelijke begunstigden te worden geïdentificeerd.

Ook wordt erop gewezen dat die categorieën van uiteindelijke begunstigden complementair zijn aan de categorie van de natuurlijke personen voor wie het vermogen van de rechtspersonen of de in de juridische constructie ondergebrachte goederen bestemd zijn.

4.4.2.4. Splitsing van rechten

Artikel 19 van het reglement

Ingeval van splitsing van rechten houdt de identificatieplicht van de uiteindelijke begunstigden in dat de naakte eigenaars, de eigenaars in het kader van een erfpachtovereenkomst en de opstalgevers in het kader van een opstalovereenkomst moeten worden geïdentificeerd en dat hun identiteit moet worden geverifieerd conform artikel 8, § 1, eerste lid, van de wet.

4.4.3. Identificatiegegevens

Artikel 8, § 1, vierde lid, van de wet

Voor de uiteindelijke begunstigde heeft de identificatie betrekking op zijn naam en voornaam, alsook, in de mate van het mogelijke, op zijn geboortedatum en zijn geboorteplaats. Daarnaast moet tevens, in de mate van het mogelijke, relevante informatie worden ingewonnen over zijn adres. (...) In het in het derde lid, 2°, b) bedoelde geval heeft de identificatie evenwel betrekking op de bepaling in abstracto van de betrokken groep van personen.

Zoals bij de cliënten-natuurlijke personen, slaat de verplichting om de uiteindelijke begunstigden te identificeren, op hun naam, hun voornaam en hun geboorteplaats en -datum. Aangezien er echter geen rechtstreekse relatie bestaat tussen de financiële instellingen en de uiteindelijke begunstigden van hun cliënten, is de identificatie van de geboorteplaats en -datum van die uiteindelijke begunstigden enkel in de mate van het mogelijke vereist, wat impliceert dat het om een middelenverplichting gaat, in tegenstelling tot de identificatie van de naam en de voornaam van de uiteindelijke begunstigden, die door de wet als een resultaatsverplichting wordt gedefinieerd.

²³ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 35

²⁴ Idem, p. 36.

Het feit dat er tussen de financiële instellingen en de uiteindelijke begunstigen geen rechtstreekse relatie bestaat, verklaart waarom de verplichting tot identificatie van die uiteindelijke begunstigen niet op de doelstelling en de aard van de zakenrelatie slaat.

Net als bij de cliënten komt bovenop de verplichting om de uiteindelijke begunstigen te identificeren en hun identiteit te verifiëren, ook nog de verplichting om pertinente informatie over hun adres te verzamelen. Die verplichting hoeft echter enkel in de mate van het mogelijke te worden nageleefd.

Wanneer een instelling er niet in slaagt de geboorteplaats en -datum van één of meer uiteindelijke begunstigen van een cliënt te identificeren, of wanneer zij niet kan voldoen aan de verplichting om informatie over hun adres te verzamelen, getuigt het van goed beheer dat zij met dat specifieke gegeven rekening houdt bij de tenuitvoerlegging van het cliëntacceptatiebeleid, alsook dat zij, gelet op eventuele andere verhoogde risicofactoren, onderzoekt of die onvolledige kennis van de uiteindelijke begunstigen van de cliënt vereist dat zij een verhoogde waakzaamheid aan de dag legt ten aanzien van de met die cliënt aan te knopen zakenrelatie.

4.4.4. Regels inzake identiteitsverificatie

4.4.4.1. Algemene regels

Artikel 8, § 1, vierde lid, van de wet

(...) Bovendien moeten passende en op het risico afgestemde maatregelen worden getroffen om deze gegevens te verifiëren. (..)

Artikel 14 van het reglement

De interne procedures van de onderneming definiëren welke maatregelen moeten worden genomen om de identiteit van de uiteindelijke begunstigen te verifiëren conform artikel 8, § 1, vierde lid, van de wet, in functie van het risico van witwassen van geld of terrorismefinanciering dat is verbonden aan het profiel van de cliënt en aan de aard van de door de cliënt gewenste zakenrelatie of verrichting.

Indien de identiteit van de uiteindelijke begunstigen redelijkerwijs niet kan worden geverifieerd met toepassing van de conform het vorige lid gedefinieerde maatregelen, verantwoordt de onderneming schriftelijk welke maatregelen zij ter zake effectief heeft genomen, en bewaart zij die verantwoording in het identificatiedossier van de cliënt. Bij de toepassing van haar cliëntacceptatiebeleid als bedoeld in hoofdstuk 8 houdt de onderneming rekening met het feit dat de identiteit van de uiteindelijke begunstigen niet kon worden geverifieerd. Zij weigert een zakenrelatie aan te knopen of een door de cliënt gewenste verrichting uit te voeren als het risico van witwassen van geld of terrorismefinanciering onredelijk toeneemt als gevolg van het feit dat de identiteit van de uiteindelijke begunstigen niet kon worden geverifieerd.

Aangezien de in de interne procedures gedefinieerde maatregelen in verband met de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigen in verhouding moeten staan tot het risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering dat verbonden is aan het profiel van de cliënt en aan de aard van de door hem gewenste zakenrelatie of verrichting, beveelt de CBFA aan die maatregelen te definiëren in functie van de risicocriteria die de instelling hanteert conform haar cliëntacceptatiebeleid (zie hoofdstuk 5 infra). Die interne procedures zouden moeten bepalen dat de identiteit van de uiteindelijke begunstigen, zo mogelijk, even aandachtig dient te worden geverifieerd, i.e. op basis van dezelfde bewijsstukken als de identiteitsverificatie van de cliënt.

In laatstgenoemd geval zal, waar mogelijk, gebruik kunnen worden gemaakt van de indirecte toegang tot het Rijksregister, die, krachtens artikel 16, § 3, van de wet, is toegestaan bij de identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigen. Voor de wijze waarop concreet invulling dient te worden gegeven aan die methode om de identiteit te verifiëren, wordt verwezen naar punt 4.2.4.2.4 van deze circulaire. De interne procedures kunnen echter bepalen dat de identiteit van een uiteindelijke begunstigde bij het Rijksregister mag worden geverifieerd zonder dat de instelling over een kopie van diens identiteitskaart beschikt.

Als de identiteit van de uiteindelijke begunstigen niet kan worden geverifieerd aan de hand van een bewijsstuk, zoals vereist bij de identiteitsverificatie van een cliënt, dienen de interne procedures te vermelden aan welke andere documenten of informatiebronnen redelijkerwijs geloof mag worden gehecht en op basis waarvan moet worden geprobeerd om tot de verificatie over te gaan. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan documenten waarvoor, bij de opstelling ervan, een passende identiteitscontrole wordt verricht, zoals bijvoorbeeld een notariële akte.

Wanneer de identiteit van de uiteindelijke begunstigen ook met toepassing van die maatregelen niet kan worden geverifieerd, bepaalt het CBFA-reglement dat de instelling schriftelijk dient vast te leggen welke

maatregelen zij effectief heeft genomen, zodat *a posteriori* kan worden nagegaan of die maatregelen passend waren en in verhouding stonden tot het risico.

Deze hypothese dient te worden onderscheiden van de hypothese waarbij de door de interne procedures vereiste maatregelen, om welke reden ook, niet effectief ten uitvoer kunnen worden gelegd. In dat geval dient de financiële instelling zich immers te conformeren aan het in artikel 8, § 4, van de wet vermelde verbod om een zakenrelatie aan te knopen of in stand te houden dan wel om de betrokken verrichting uit te voeren (zie ook punt 4.1.3 supra).

4.4.4.2. Uiteindelijke begunstigden van vennootschappen, rechtspersonen en juridische constructies

Artikel 8, § 3, van de wet

De in § 1, derde lid, bedoelde vennootschappen, rechtspersonen en juridische constructies moeten aan de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen waarmee zij een in artikel 7, § 1, eerste lid, 1° bedoelde zakelijke relatie wensen aan te gaan of een in artikel 7, § 1, eerste lid, 2° bedoelde verrichting wensen uit te voeren, de identiteit meedelen van hun uiteindelijke begunstigden. Zij moeten hun tevens, op verzoek, een geactualiseerde versie van deze inlichtingen bezorgen om hen in staat te stellen aan de in § 2 opgelegde verplichting te voldoen.

Artikel 18 van het reglement

§ 1. Wanneer de onderneming op grond van het onderzoek van de informatie die de cliënt haar over de identiteit van zijn uiteindelijke begunstigden heeft meegedeeld conform artikel 8, § 3, van de wet, kan concluderen dat die informatie pertinent en geloofwaardig is, gaat zij over tot de identiteitsverificatie van die uiteindelijke begunstigden conform artikel 14.

§ 2. Als er redenen bestaan om te twijfelen aan de pertinentie of de geloofwaardigheid van de conform artikel 8, § 3, van de wet door de cliënt meegedeelde informatie, neemt de onderneming alle andere passende maatregelen om de uiteindelijke begunstigden van de cliënt te identificeren, alsook alle redelijke maatregelen om hun identiteit te verifiëren conform artikel 14.

De onderneming weigert de zakenrelatie aan te knopen of de door de cliënt gewenste verrichting uit te voeren als zij redenen heeft om aan te nemen dat het gebrek aan pertinentie of geloofwaardigheid van de door de cliënt meegedeelde informatie ertoe strekt de identiteit van één of meer uiteindelijke begunstigden te verhullen. Bovendien bepaalt zij of een melding aan de Cel voor Financiële-informatieverwerking moet worden verricht met toepassing van artikel 25 van de wet.

De wetgever heeft de identificatie - door de aan de wet onderworpen personen en instellingen - van de uiteindelijke begunstigden van de cliënten die vennootschappen, andere rechtspersonen of juridische constructies zijn, vergemakkelijkt door die cliënten te verplichten om voornoemde personen en instellingen op de hoogte te brengen van de identiteit van hun uiteindelijke begunstigden. Die verplichting geldt voor de verschillende categorieën van uiteindelijke begunstigden die in voornoemde punten 4.4.2.2 en 4.4.2.3 worden opgesomd. De cliënt kan daarbij, naargelang het geval, uitgaan van de oprichtingsakte, het register van de aandeelhouders op naam of van de vennoten, of de aanwezigheidslijsten van de algemene vergaderingen, enz. Als de cliënten vennootschappen zijn die aandelen aan toonder of gedematerialiseerde aandelen hebben uitgegeven, heeft de wetgever erop toegezien dat zij over de vereiste informatie beschikken om die verplichting te kunnen naleven, door de aandeelhouders zelf te verplichten de vennootschap op de hoogte te brengen als zij de drempel van 25 % van het kapitaal en de stemrechten overschrijden. Artikel 56 van de wet van 18 januari 2010 heeft daartoe in het Wetboek van Vennootschappen een nieuw artikel 515bis ingevoegd, dat die verplichting oplegt op een manier die nauw aansluit bij de artikelen 514 en 515 van datzelfde Wetboek.

De aandacht wordt gevestigd op het feit dat die informatieverstrekking door de cliënt uitsluitend bedoeld is om de verplichte identificatie van de uiteindelijke begunstigden te vergemakkelijken.

Enerzijds dienen de financiële instellingen de ontvangen verklaringen aan een kritisch onderzoek te onderwerpen om te controleren of de daarin vermelde informatie pertinent en geloofwaardig is. Artikel 18, § 2, van het reglement geeft aan welke maatregelen dienen te worden genomen als dat onderzoek uitwijst dat de door de cliënt verstrekte informatie niet aan die eisen voldoet; die maatregelen kunnen, in functie van de omstandigheden, resulteren in de weigering om een zakenrelatie aan te knopen of een verrichting uit te voeren en, in voorkomend geval, zelfs in een melding aan de CFI.

Anderzijds impliceert de informatieverstrekking door de cliënt geenszins dat de instelling die de betrokken informatie ontvangt, zelf geen passende en op het risico afgestemde maatregelen meer zou moeten

nemen om alsnog de identiteit te verifiëren van de als uiteindelijke begunstigten gekwalificeerde personen, conform artikel 8, § 1, vierde lid, van de wet, op de wijze als verduidelijkt in artikel 14 van het reglement. Ter zake wordt verwezen naar voornoemd punt 4.4.4.1.

Wanneer de cliënt een trust of een fiducie is waarvan noch de oprichtingsakte, noch enig ander officieel stuk nominatief vermeldt ten gunste van wie zij wordt beheerd, worden de instellingen verzocht bijzonder waakzaam te zijn wanneer zij, op grond van de beschikbare informatie over de betrokken trust of fiducie of op grond van andere relevante omstandigheden, redenen hebben om te vermoeden dat de benoeming *in abstracto* van de uiteindelijke rechthebbenden meer bepaald tot doel heeft hun identiteit te verhullen. In voorkomend geval, zal het in artikel 8, § 4, van de wet bedoelde verbod om de zakenrelatie aan te knopen of de verrichting uit te voeren, in dit geval van toepassing kunnen zijn. Bovendien kan het aangewezen zijn na te gaan of in deze hypothese al dan niet een melding van verdachte feiten dient te worden verricht met toepassing van artikel 25 van de wet.

4.4.4.3. Begunstigten van levensverzekeringsovereenkomsten

Artikel 20 van het reglement

De identificatie en identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigten van levensverzekeringsovereenkomsten conform artikel 8, § 1, eerste lid, van de wet moeten uiterlijk geschieden op het ogenblik dat zij hun recht doen gelden op betaling van de prestatie die voortvloeit uit de overeenkomst en vooraleer deze prestatie wordt uitbetaald.

Wanneer de uiteindelijke begunstigde van een levensverzekeringsovereenkomst zich rechtstreeks tot de verzekeringsonderneming richt om de betaling te verkrijgen van de in de overeenkomst voorziene prestatie, zonder daarbij een beroep te doen op de verzekeringstussenpersoon via wiens bemiddeling de overeenkomst werd gesloten, gaat de verzekeringsonderneming zelf over tot de identificatie en identiteitsverificatie van die uiteindelijke begunstigde. De onderneming dient de betrokken verzekeringstussenpersoon de identificatiegegevens en de kopieën van de bewijsstukken niet te bezorgen.

Terwijl artikel 20 van het reglement toestaat dat de identificatie van de begunstigten van een levensverzekeringsovereenkomst wordt uitgesteld tot op het moment waarop de in de overeenkomst voorziene prestatie wordt uitgekeerd, dient de verplichting tot identificatie en identiteitsverificatie van de personen die de eigenaar zijn van of de controle hebben over de verzekeringnemer, te worden nageleefd zodra de relatie met de verzekeringnemer wordt aangeknoopt.

4.4.5. Kopie van de voor de identiteitsverificatie gebruikte stukken

In tegenstelling tot artikel 7, § 1, van de wet over de identificatie van de cliënten, legt artikel 8, § 1, van de wet geen expliciete verplichting op om een kopie te nemen van het bewijsstuk aan de hand waarvan de identiteit van de uiteindelijke begunstigten wordt geverifieerd. Die verplichting vloeit echter onrechtstreeks voort uit artikel 13 van de wet, dat de verplichting oplegt om gedurende 5 jaar een kopie te bewaren van de bewijsstukken op grond waarvan de identiteitsverificatie van de cliënt en, in voorkomend geval, van zijn lasthebbers en uiteindelijke begunstigten is verricht conform de artikelen 7 tot 9.

4.5. Wettelijke vrijstellingen van de identificatieverplichting

4.5.1. Beginnelsen en draagwijdte van de vrijstellingen van de identificatieverplichting

Naast het al vermelde geval waarvan sprake in artikel 7, § 1, tweede lid, van de wet (zie punt 4.2.2.2.2 supra), voorziet artikel 11 van de wet in diverse vrijstellingen van de identificatieverplichting, hetzij omwille van het persoonlijke profiel van de betrokken cliënten (artikel 11, § 1), hetzij omwille van het beperkte risico dat verbonden is aan de producten waarvoor zij een beroep doen op een financiële instelling (artikel 11, § 2). Die vrijstellingen zijn evenwel niet absoluut, maar onderworpen aan de bij artikel 11, § 3, van de wet vastgestelde beperkingen:

Artikel 11, § 3, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen verzamelen in elk geval voldoende gegevens om vast te stellen zo de cliënt aan de voorwaarden voldoet om een afwijking te kunnen genieten als bedoeld in § 1.

De in de bovenstaande §§ 1 en 2 bedoelde afwijkingen van de verplichting om een klantenonderzoek te verrichten, zijn niet van toepassing wanneer er een vermoeden van witwassen van geld of financiering van terrorisme bestaat.

Eenzijds beveelt de CBFA de financiële instellingen die gebruik maken van de in artikel 11, § 1, van de wet vermelde vrijstellingen, aan om schriftelijk vast te leggen op welke informatie zij zich hebben gebaseerd bij hun beslissing om van die vrijstellingen gebruik te maken, en die informatie bij te houden, zodat zij die op vraag van de bevoegde autoriteiten steeds kunnen overleggen om de toepassing van die vrijstellingen te rechtvaardigen. Die informatie zou niet enkel betrekking moeten hebben op de identificatie van de cliënt, maar ook op de gegevens waarop de instelling zich heeft gebaseerd voor haar beslissing om gebruik te maken van artikel 11, § 1, van de wet, en op de bronnen van die gegevens.

Anderzijds mag de financiële instelling, zodra om het even welke omstandigheden vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering doen rijzen, ongeacht of dat bij het aanknopen van een relatie met de cliënt dan wel later gebeurt, geen vrijstelling van de identificatieverplichting als bedoeld in artikel 11, § 1 of § 2, van de wet meer invoeren. Zij dient de cliënt en zijn uiteindelijke begunstigen onmiddellijk te identificeren conform de artikelen 7 en 8 van de wet. (Zie ter zake ook artikel 7, § 1, eerste lid, 3°, van de wet). Bovendien vereist het bestaan van een vermoeden dat een schriftelijk verslag wordt opgesteld conform artikel 14, § 2, van de wet en dat dit verslag aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering wordt overgelegd, zodat deze kan bepalen of een melding van verdachte verrichtingen of feiten dient te worden verricht conform de artikelen 23 tot 25 van de wet (zie punt 6.1.1 infra).

Bovendien vestigt de CBFA de aandacht op het feit dat, krachtens artikel 12, § 1, van de wet, verscherpte klantenonderzoekmaatregelen dienen te worden toegepast in alle situaties die een hoog risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering kunnen inhouden. In dergelijke situaties dienen de financiële instellingen een verhoogde waakzaamheid aan de dag te leggen vanaf het stadium van de identificatie en de identiteitsverificatie van de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigen (zie punt 4.6 infra). Deze wettelijke bepaling is overigens van dien aard dat zij belet dat in die omstandigheden de krachtens artikel 11 van de wet toegestane vereenvoudigde klantenonderzoekprocedures worden toegepast. Dat is met name het geval wanneer de financiële instelling, op het moment waarop zij een occasionele verrichting uitvoert of een zakenrelatie aanknoopt dan wel tijdens de zakenrelatie, geloofwaardige informatie ontvangt die weerlegt dat het aan de cliënt, de verrichting of de zakenrelatie verbonden risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering beperkt is. In dat verband kan inzonderheid worden gedacht aan een situatie waarin uit die geloofwaardige informatie blijkt dat de door een in artikel 11, § 1, 1°, van de wet bedoelde cliënt genomen maatregelen ter voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering ernstige lacunes vertonen. Verder kan ook worden gedacht aan een situatie waarin die geloofwaardige informatie wijst op ernstige lacunes in de wettelijke of reglementaire bepalingen waaraan de betrokken cliënt in zijn land van herkomst is onderworpen op het vlak van de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering, inclusief de bepalingen die de op de cliënt toepasselijke toezichts- en sanctiemechanismen definiëren.

4.5.2. Vrijstellingen gebaseerd op het persoonlijk profiel van de cliënt

4.5.2.1. Kredietinstellingen of financiële instellingen

Artikel 11, § 1, 1°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

1° een cliënt of een uiteindelijke begunstigde die een kredietinstelling of een financiële instelling is als bedoeld in artikel 2 van richtlijn 2005/60/EG, die in België of in een ander land van de Europese Economische Ruimte is gevestigd, of een gelijkwaardige instelling die gevestigd is in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 36, § 2, eerste lid, 2°, waarvan de wetgeving gelijkwaardige verplichtingen en controles oplegt als die waarin richtlijn 2005/60/EG voorziet;

De in België gevestigde kredietinstellingen en financiële instellingen worden van rechtswege geacht onderworpen te zijn aan een regeling die in overeenstemming is met de derde Europese richtlijn, en slechts een laag risico te vertegenwoordigen, wat de wettelijke vrijstelling van de identificatieverplichting rechtvaardigt. Met toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning geldt dat ook voor in een andere EER-lidstaat gevestigde kredietinstellingen en financiële instellingen.

Ook als dergelijke instellingen in een derde land zijn gevestigd, kunnen zij worden geacht een laag risico te vertegenwoordigen, als hun land van vestiging hun gelijkwaardige verplichtingen en controles oplegt als die waarin de derde richtlijn voorziet. De derde landen die aan die voorwaarde voldoen, zullen limitatief worden opgesomd in een koninklijk besluit dat ter uitvoering van artikel 37, § 2, tweede lid, 2°, van de wet zal worden genomen. In afwachting van de inwerkingtreding van dat koninklijk besluit, bepaalt

artikel 44, § 4, van de wet dat de FATF-lidstaten bij wijze van overgangsmaatregel als gelijkwaardige derde landen worden beschouwd in de zin van artikel 11, § 1, 1°, van de wet. Er wordt onderstreept dat bij de opstelling van die lijst rekening wordt gehouden met het overleg dat ter zake geregeld wordt gepleegd binnen het door de derde richtlijn opgerichte Comité voor de voorkoming van het witwassen van geld en terrorismefinanciering (*Committee on the Prevention of Money Laundering and Terrorist Financing* of *CPMLTF*). Met het oog op de bescherming van de gelijkheid van de concurrentievoorwaarden binnen de EER, strekt dat overleg ertoe een lijst op te stellen en te actualiseren van derde landen die door alle lidstaten als "gelijkwaardig" worden beschouwd; uitgangspunt daarbij zijn in essentie de resultaten van de internationale beoordelingen van de conformiteit van de nationale regelingen van de betrokken staten met de FATF-aanbevelingen. Niettemin wordt eraan herinnerd dat geen gebruik mag worden gemaakt van de mogelijkheid om het waakzaamheidsniveau te verlagen wanneer de financiële instelling geloofwaardige informatie ontvangt die weerlegt dat het aan de cliënt verbonden risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering beperkt is. Hetzij omwille van zijn eigen tekortkomingen, hetzij omwille van de lacunes in het voor hem geldende juridisch kader (zie hierboven).

4.5.2.2. Genoteerde vennootschappen

Artikel 11, § 1, 2°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

(...)

2° *een cliënt of een uiteindelijke begunstigde die een beursgenoteerde vennootschap is waarvan de effecten in een land van de Europese economische ruimte zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt in de zin van Richtlijn 2004/39/EG, of een vennootschap die op de beurs is genoteerd in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 3°, waar openbaarmakingsvereisten gelden die in overeenstemming zijn met de Gemeenschapswetgeving;*

(...)

Art. 8, § 1er, derde lid, 3, 1°, b, van de wet

(..)

Indien de cliënt of de houder van een controledaarneming een vennootschap is die genoteerd is op een gereguleerde markt in de zin van Richtlijn 2004/39/EG in een land van de Europese Economische Ruimte of in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 3°, waar openbaarmakingsvereisten gelden die in overeenstemming zijn met de Gemeenschapswetgeving, moeten de aandeelhouders niet worden geïdentificeerd en moet hun identiteit niet worden geverifieerd.

De derde landen waarvan de wetgeving, voor de toepassing van artikel 8, § 1, derde lid, 1°, b, en artikel 11, § 1, 2°, van de wet, wordt geacht openbaarmakingsvereisten op te leggen die verenigbaar zijn met de communautaire wetgeving, zullen limitatief worden opgesomd in een koninklijk besluit dat ter uitvoering van artikel 37, § 2, tweede lid, 3°, van de wet zal worden genomen.

4.5.2.3. Gezamenlijke rekeningen

Artikel 11, § 1, 3°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

(...)

3° *de uiteindelijke begunstigten van gezamenlijke rekeningen aangehouden door notarissen en andere beoefenaren van onafhankelijke juridische beroepen die gevestigd zijn in België, in een ander land van de Europese Economische Ruimte of in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 4°, waar zij onderworpen zijn aan verplichtingen die in overeenstemming zijn met de internationale normen ter bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme, en waar er toezicht wordt uitgeoefend op de naleving van deze verplichtingen, in zoverre de informatie over de identiteit van de uiteindelijke begunstigten op verzoek beschikbaar is voor de instellingen die optreden als depositaris van de gezamenlijke rekeningen; indien de cliënt een persoon is als bedoeld in artikel 3, 5°, die gebonden is door het beroepsgeheim en derhalve de gevraagde*

informatie niet mag verstrekken, is artikel 8, § 4 niet van toepassing indien hij aan de bewarende instelling schriftelijk bevestigt dat de uiteindelijke begunstigden van de betrokken gezamenlijke rekening uitsluitend cliënten zijn met wie hij een relatie heeft om hun rechtspositie te bepalen, dan wel die hij in of in verband met een rechtsgeding verdedigt of vertegenwoordigt, met inbegrip van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding;

(..)

De vrijstelling van de verplichting tot identificatie van de uiteindelijke begunstigden van gezamenlijke rekeningen aangehouden door notarissen, advocaten en beoefenaars van onafhankelijke juridische beroepen, vloeit voort uit het feit dat die personen zelf wettelijk verplicht zijn om mee te werken aan de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering. Toch dient de rekeninghouder de financiële instelling, wanneer die daarom verzoekt, informatie te bezorgen over de identiteit van zijn cliënten van wie er geldmiddelen op de betrokken rekening staan. Dat verzoek kan er komen hetzij omdat bij het toezicht op de werking van die rekening twijfel is gerezen of de uitgevoerde verrichtingen wel coherent zijn met de doelstellingen van de rekening, waardoor de financiële instelling zich afvraagt of al dan niet een melding van verdachte verrichtingen aan de CFI moet worden verricht conform artikel 23 en volgende van de wet, hetzij omdat de CFI de financiële instelling conform artikel 33, eerste lid, van de wet om de overlegging van informatie heeft verzocht. Indien een advocaat in antwoord op een dergelijk verzoek echter schriftelijk bevestigt dat alle personen van wie er geldmiddelen op die rekening staan, cliënten zijn met wie hij een relatie heeft om hun rechtspositie te bepalen of die hij in een rechtsgeding verdedigt, en dat hij daarom weigert de gevraagde informatie te verstrekken, is de financiële instelling niet verplicht om de zakenrelatie op die grond te beëindigen. De omstandigheden zijn immers dezelfde als die waarin de advocaat zelf niet wettelijk verplicht is om een zakenrelatie te weigeren of te beëindigen wanneer hij de voor hem geldende verplichting om zijn cliënt of diens uiteindelijke begunstigden te identificeren (artikelen 7, § 5, en 8, § 5, van de wet), niet heeft kunnen naleven.

Deze regels zijn niet alleen van toepassing op de in België gevestigde notarissen en beoefenaars van onafhankelijke juridische beroepen, maar ook op de notarissen en beoefenaars van onafhankelijke juridische beroepen die ressorteren onder het recht van een andere EER-lidstaat of een "gelijkwaardig" derde land. De derde landen die aan die voorwaarde voldoen, zullen limitatief worden opgesomd in een koninklijk besluit dat ter uitvoering van artikel 37, § 2, tweede lid, 4°, van de wet zal worden genomen.

4.5.2.4. Belgische overheidsinstanties

Artikel 11, § 1, 4°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

(..)

4° *een cliënt of een uiteindelijke begunstigde die een Belgische publieke overheidsinstantie is;*

(..)

De draagwijdte van het begrip "Belgische publieke overheidsinstantie" in de zin van deze wetsbepaling wordt als volgt toegelicht in de memorie van toelichting bij de wet van 18 januari 2010: "*Het begrip "Belgische overheidsinstantie" dient te worden begrepen in de zin van het begrip "administratieve overheid" zoals omschreven in artikel 14, § 1, van de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State. De omschrijving van dit begrip kwam al uitvoerig aan bod in de rechtsleer en de rechtspraak van de Raad van State ("Overzicht van het Belgisch Administratief Recht", A. MAST en J. DUJARDIN, 2006, Kluwer, blz. 972 ev).*"^[25].

²⁵ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 40.

4.5.2.5. Europese publieke autoriteiten of instellingen

Artikel 11, § 1, 5°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

(..)

5° *cliënten die Europese publieke autoriteiten of instellingen zijn, opgenomen in de door de Koning overeenkomstig artikel 37, § 2, eerste lid, 5°, opgemaakte lijst.*

(..)

De in deze bepaling bedoelde Europese publieke autoriteiten of instellingen zullen limitatief worden opgesomd in een koninklijk besluit dat ter uitvoering van artikel 37, § 2, tweede lid, 5°, van de wet zal worden genomen.

4.5.2.6. Andere door de Koning aangeduide personen

Artikel 11, § 1, 6°, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor de volgende personen:

(..)

6° *cliënten die behoren tot de categorieën personen en instellingen aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 6°.*

(..)

Naast de in artikel 11, § 1, 1° tot 5°, van de wet opgesomde categorieën is tot op heden geen enkele categorie van cliënten aangeduid die slechts een laag risico vertegenwoordigen en dus voor een vrijstelling van de wettelijke identificatieverplichting in aanmerking kunnen komen.

4.5.3. Vrijstellingen gebaseerd op het lage risico verbonden aan producten

4.5.3.1. Levensverzekeringsovereenkomsten, pensioenverzekeringsovereenkomsten of pensioenstelsels

Artikel 11, § 2, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor volgende producten of verrichtingen:

1° *levensverzekeringsovereenkomsten wanneer het bedrag van de te betalen jaarlijkse premie 1.000 euro of minder bedraagt, of wanneer het bedrag van de eenmalige premie 2.500 euro of minder bedraagt;*

2° *pensioenverzekeringsovereenkomsten mits deze overeenkomsten geen afkoopclausule omvatten en niet als waarborg kunnen worden gebruikt;*

3° *een pensioenstelsel, een pensioenfonds of een soortgelijk stelsel dat pensioenen uitkeert aan werknemers, waarbij de bijdragen worden ingehouden op het loon en de regels van het stelsel de deelnemers niet toestaan hun rechten uit hoofde van het stelsel over te dragen;*

(..)

Deze bepalingen van de wet, die artikel 11, § 5, a), b) en c), van de derde richtlijn in Belgisch recht omzetten, onderscheiden drie categorieën van levens- of pensioenverzekeringsovereenkomsten die in beginsel geacht kunnen worden een laag risico in te houden, waardoor over het algemeen een uitzondering kan worden gemaakt op de verplichting om de persoon die zo'n overeenkomst afsluit (de cliënt), zijn eventuele uiteindelijke begunstigden (aandeelhouders of leiders) en de begunstigde(n) van de overeenkomst te identificeren en hun identiteit te verifiëren. Met toepassing van artikel 7, § 1, eerste lid, 3°, van de wet kan er van die vrijstelling geen sprake meer zijn zodra een vermoeden van witwassen van geld of terrorismefinanciering rijst (zie punt 4.2.2.3 supra).

De CBFA is van oordeel dat :

- artikel 11, § 2, 1°, van de wet kan worden toegepast op elke vorm van individuele of collectieve levens- of overlijdensverzekering die slechts een beperkt risico inhoudt omwille van het erg lage bedrag van de door de verzekeringnemer betaalde eenmalige of periodieke premie en bijgevolg van de in de overeenkomst vermelde prestatie;
- artikel 11, § 2, 2°, van de wet kan worden toegepast op elke vorm van individuele of collectieve pensioenverzekering die slechts een beperkt risico inhoudt omdat de overeenkomst de verzekeringnemer of de begunstigde niet toelaat om, via een afkoop of een inpandgeving, effectief het genot te hebben van de economische waarde van de overeenkomst vóór de vervaldatum daarvan;
- artikel 11, § 2, 3°, van de wet bijvoorbeeld kan worden toegepast op de aanvullende pensioenverzekeringen voor werknemers die onder de "2de pijler" ressorteren, en die slechts een beperkt risico inhouden omdat hun modaliteiten op dwingende wijze zijn vastgesteld bij de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid, omdat de premies worden ingehouden op het loon van de begunstigde dan wel een contractueel onderdeel van zijn loonkosten vormt, en omdat de werknemer verplicht de enige begunstigde van het recht op het aanvullend pensioen blijft.

4.5.3.2. Elektronisch geld

Artikel 11, § 2, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor volgende producten of verrichtingen:

(..)

4° elektronisch geld in de zin van artikel 3, eerste lid, 7° van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, voor zover het maximumbedrag dat op de drager is opgeslagen niet meer dan 150 euro bedraagt indien de elektronische drager niet kan worden heropgeladen, of, indien de drager kan worden heropgeladen, een limiet van 2.500 euro geldt voor het totaalbedrag van de verrichtingen die in een kalenderjaar worden verricht. De artikelen 7 en 8 zijn echter wel van toepassing indien de houder, met toepassing van artikel 5quater van voormelde wet van 22 maart 1993, in de loop van datzelfde kalenderjaar, de terugbetaling vraagt van een bedrag van 1.000 euro of meer;

(..)

4.5.3.3. Andere door de Koning aangeduide producten

Artikel 11, § 2, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen zijn niet verplicht de in de artikelen 7 en 8 bedoelde identificatie en identiteitsverificatie uit te voeren voor volgende producten of verrichtingen:

(..)

5° de producten en verrichtingen die een laag risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme inhouden en zijn opgenomen in de door de Koning overeenkomstig artikel 37, § 2, eerste lid, 7° opgemaakte lijst.

Naast de in artikel 11, § 2, 1° tot 4°, van de wet opgesomde categorieën is tot op heden geen enkele categorie van producten aangeduid die slechts een laag risico vertegenwoordigt, waardoor de cliënten die op die producten inschrijven of die producten kopen, in aanmerking kunnen komen voor een vrijstelling van de wettelijke identificatieverplichting.

4.6. Verscherpte klantenonderzoeksmaatregelen bij de identificatie

Artikel 12, § 1, van de wet

Onverminderd de in artikelen 7 tot 9 opgelegde verplichtingen passen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen, naargelang de risicogevoeligheid verscherpte klantenonderzoeksmaatregelen toe in situaties die omwille van hun aard een hoger risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme kunnen inhouden, en ten minste in de hieronder beschreven situaties.

Artikel 12 van de wet definieert verschillende situaties die moeten worden geacht een verhoogd risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering in te houden, en dus vereisen dat de aan de wet onderworpen instellingen een verscherpt klantenonderzoek verrichten ten aanzien van de betrokken cliënten.

Hier worden inzonderheid de situaties [²⁶] bedoeld waarin:

- de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt op afstand wordt uitgevoerd (artikel 12, § 2, van de wet);
- de cliënt, zijn lasthebber, één van zijn uiteindelijke begunstigden of één van zijn naasten een in de wet bedoeld "politiek prominent persoon" is die in het buitenland woont (artikel 12, § 3, van de wet);
- de cliënt een in een derde land gevestigde correspondentbank is waarop de in artikel 11, § 1, 1°, van de wet bedoelde vrijstelling van de identificatieverplichting niet van toepassing is (artikel 12, § 4, van de wet).

Deze opsomming is echter niet limitatief: er dient dus ook een verscherpt klantenonderzoek te worden verricht in alle andere situaties die een verhoogd risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhouden. De verantwoordelijkheid voor het definiëren van die situaties wordt door artikel 12, § 1, van de wet aan de financiële instellingen zelf toevertrouwd ("*.. naargelang de risicogevoeligheid ...*").

In al die situaties dienen de instellingen een verhoogde waakzaamheid aan de dag te leggen vanaf het stadium van de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden en/of de toepassing van het cliëntacceptatiebeleid (zie punt 5.2.2 infra), en dienen zij ook achteraf een verhoogde waakzaamheid aan de dag te blijven leggen in het kader van de bestendige waakzaamheid ten aanzien van de zakenrelatie en de verrichtingen van de cliënt (zie punt 6.1.5 infra).

Het zijn daarom in de eerste plaats de financiële instellingen die hun interne procedures met betrekking tot het aanknopen van een zakenrelatie met de cliënten zo moeten definiëren dat de in artikel 12 van de wet bedoelde situaties in een zo vroeg mogelijk stadium kunnen worden opgespoord, zodat zij daarmee ook zo snel mogelijk rekening kunnen houden bij de identificatie en identiteitsverificatie van de betrokken personen.

In diezelfde situaties dienen de procedures met betrekking tot de identificatie en identiteitsverificatie van de betrokken personen trouwens met de grootste zorg te worden toegepast en dient op de tenuitvoerlegging van die procedures een verscherpt toezicht te worden uitgeoefend. Bovendien is het belangrijk dat die procedures in die situaties voorzien in verscherpte maatregelen voor de identificatie en identiteitsverificatie van de uiteindelijke begunstigden, inclusief hun geboorteplaats en -datum, en voor de verzameling van pertinente informatie over het exacte adres van de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden.

4.7. Tussenkost van derden bij de identificatie en identiteitsverificatie van cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden

Er worden twee, aan verschillende regels onderworpen soorten situaties onderscheiden waarin de financiële instellingen een beroep kunnen doen op een derde om hun verplichtingen te vervullen inzake de identificatie en identiteitsverificatie van een cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden:

- situaties waarin een beroep wordt gedaan op een agent of een lasthebber, en
- situaties waarin een beroep wordt gedaan op een derde zaakaanbrenger.

4.7.1. Beroep op een agent of een lasthebber

Artikel 21 van het reglement

Een onderneming die, voor het aanknopen of onderhouden van zakenrelaties met cliënten of voor het uitvoeren van occasionele verrichtingen voor cliënten, een beroep doet op gevolmachtigde agenten of op lasthebbers, dient deze tussenkostende personen schriftelijk de procedure te verduidelijken die zij, met inachtneming van de wet en dit reglement, bij de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënten moeten volgen. Daarnaast dient de onderneming voor een passend toezicht op de naleving van deze procedures te zorgen.

Wanneer een onderneming met dergelijke tussenkostende personen werkt, blijft haar persoonlijke verantwoordelijkheid voor de naleving van de bepalingen van de wet en dit reglement onverminderd gelden.

²⁶ Voor een gedetailleerd onderzoek van die situaties wordt verwezen naar punt 5.2.2. infra.

Wanneer een instelling een beroep doet op een agent of een lasthebber, zorgt deze, in naam en voor rekening van de instelling, voor de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt. De instelling dient de door de agent of de lasthebber na te leven procedures dan ook schriftelijk te verduidelijken en te zorgen voor een passend toezicht op de naleving van die procedures. Voor zover nodig, verduidelijkt artikel 21, tweede lid, van het reglement bovendien dat, wanneer een financiële instelling een beroep doet op een agent of een lasthebber, haar persoonlijke verantwoordelijkheid voor de correcte en volledige naleving van de voor haar geldende verplichting tot identificatie en identiteitsverificatie onverminderd blijft gelden.

4.7.2. Beroep op een derde zaakaanbrenger

Artikel 10 van de wet

§ 1er. *Onverminderd de gevallen waarin beroep wordt gedaan op lasthebbers en onderaannemers die volgens hun instructies, alsook onder hun toezicht en verantwoordelijkheid handelen, mogen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen het klantenonderzoek als bedoeld in artikel 7, §§ 1, 2 en 3, artikel 8, §§ 1 en 2, en artikel 9 laten uitvoeren door een derde zaakaanbrenger, voor zover deze:*

- 1° een kredietinstelling of een financiële instelling is als bedoeld in artikel 2, lid 1, punten 1 en 2 van Richtlijn 2005/60/EG, die in België of in een ander land van de Europese Economische Ruimte is gevestigd, of een gelijkwaardige instelling die gevestigd is in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 2°, waarvan de wetgeving gelijkwaardige verplichtingen en controles oplegt als die waarin richtlijn 2005/60/EG voorziet en die zijn onderworpen aan een verplichte professionele registratie, erkend bij wet;*
- 2° een bedrijfsrevisor, een externe accountant, een belastingadviseur, een notaris of een andere onafhankelijke beoefenaar van juridische beroepen is als bedoeld in artikel 2, lid 1, punt 3, a) en b) van richtlijn 2005/60/EG, die in België of in een ander land van de Europese Economische Ruimte is gevestigd, of in een derde land aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 4°, waarvan de wetgeving gelijkwaardige verplichtingen en controles oplegt als die waarin richtlijn 2005/60/EG voorziet en die zijn onderworpen aan een verplichte professionele registratie, erkend bij wet.*

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen die overeenkomstig het eerste lid een beroep doen op een derde zaakaanbrenger, vereisen van deze laatste dat hij hen onmiddellijk de inlichtingen doorgeeft die hij bezit over de identiteit van de cliënt en, in voorkomend geval, van diens lasthebbers en uiteindelijke begunstigden. Zij eisen tevens van de derde zaakaanbrenger dat hij zich ertoe verbindt om hen, zodra zij daarom verzoeken, onmiddellijk een afschrift te bezorgen van de bewijsstukken aan de hand waarvan hij de identiteit van die personen heeft gecontroleerd.

Onder de voorwaarden bepaald in het eerste lid, mogen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen de uitkomst aanvaarden van het klantenonderzoek dat is uitgevoerd door een derde zaakaanbrenger die in een land van de Europese Economische Ruimte of in een derde land is gevestigd, ook al verschillen de gegevens of de bewijsstukken, die betrekking hebben op de identificatie of identiteitsverificatie van die welke vereist zijn door deze wet of door de ter uitvoering van deze wet genomen maatregelen.

De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het nakomen van de klantenonderzoeksvereisten blijft berusten bij de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen die hiervoor een beroep doen op een derde zaakaanbrenger als bedoeld in het eerste lid.

§ 2. *Indien de in § 1, eerste lid, 1° en 2° bedoelde ondernemingen en personen optreden als derde zaakaanbrenger, stellen zij de informatie waarover zij beschikken met toepassing van de artikelen 7 en 8 van deze wet onmiddellijk ter beschikking van de ondernemingen of personen bij wie de cliënt is aangebracht.*

Indien de in België of in het buitenland gevestigde ondernemingen of personen bij wie de cliënt is aangebracht een afschrift vragen van de documenten die betrekking hebben op de identificatie en identiteitsverificatie, bezorgen de in het eerste lid bedoelde ondernemingen en personen hen dit onverwijld.

Artikel 22 van het reglement

Opdat een derde zaakaanbrenger conform artikel 10, § 1, van de wet een tussenkomst zou mogen verrichten, dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- 1° de onderneming moet vooraf verifiëren of de derde zaakaanbrenger voldoet aan de voorwaarden van artikel 10, § 1, eerste lid, van de wet, en moet de documenten bewaren waarop zij zich hiervoor heeft gebaseerd;*
- 2° de derde zaakaanbrenger moet er zich vooraf schriftelijk toe verbinden om de onderneming onverwijld de identificatiegegevens te bezorgen van de cliënten die hij voornemens is te introduceren of hun uiteindelijke begunstigen, alsook om de onderneming, op haar verzoek, een kopie te bezorgen van de documenten aan de hand waarvan hij hun identiteit heeft geverifieerd.*

Artikel 23 van het reglement

§ 1. De ondernemingen mogen door een derde zaakaanbrenger die voldoet aan de voorwaarden van artikel 10, § 1, eerste lid, van de wet, hun verplichtingen laten volbrengen om de overige gegevens als bedoeld in artikel 12 van dit reglement in te zamelen, en die gegevens te actualiseren conform artikel 30 van dit reglement.

§ 2. De in artikel 10, § 1, eerste lid, van de wet en in § 1 van dit artikel opgesomde verplichtingen laten volbrengen door een derde zaakaanbrenger, is echter enkel mogelijk als hij de cliënten persoonlijk face-to-face heeft geïdentificeerd.

Artikel 24 van het reglement

Met toepassing van artikel 10, § 1, vierde lid, van de wet, moet een onderneming die een beroep doet op een derde zaakaanbrenger, zich ervan vergewissen dat deze de identificatie en de identiteitsverificatie van de geïntroduceerde cliënt en van zijn lasthebbers en uiteindelijke begunstigen volledig en correct heeft uitgevoerd, conform de voor hem geldende wetgeving. Zo nodig, gaat zij zelf over tot een aanvullende of zelfs volledig nieuwe identificatie en identiteitsverificatie van de geïntroduceerde cliënt, zijn lasthebbers of zijn uiteindelijke begunstigen conform de bepalingen van de wet en van dit reglement.

Het beroep dat op een derde zaakaanbrenger wordt gedaan, verschilt in die zin van het beroep dat op een agent of een lasthebber wordt gedaan, dat voor de derde zaakaanbrenger zelf identieke of gelijkwaardige identificatieverplichtingen gelden, en dat hij de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigen identificeert en hun identiteit verifieert conform de voor hem geldende nationale wetgeving en volgens zijn eigen procedures. Wanneer een cliënt bij een kredietinstelling bijvoorbeeld een hypothecaire lening wenst aan te gaan waarvoor een levensverzekeringsovereenkomst dient te worden afgesloten en als waarborg dient te worden verstrekt, kan de verzekeringsonderneming gebruik maken van de identificatie en identiteitsverificatie die de kredietinstelling voor haar eigen behoeften heeft verricht, om te voldoen aan de voor haar geldende verplichting om de cliënt en zijn eventuele lasthebbers en uiteindelijke begunstigen te identificeren en hun identiteit te verifiëren. De kredietinstelling fungeert dan als "derde zaakaanbrenger" voor de verzekeringsonderneming.

Er dient te worden opgemerkt dat, zoals toegestaan door de derde richtlijn, de wet van 18 januari 2010 de categorieën van personen heeft uitgebreid die als derde zaakaanbrengers mogen optreden. Zo mogen met name de in artikel 2, § 1, 7°, van de wet bedoelde niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen voortaan als derde zaakaanbrenger optreden voor verzekeringsondernemingen.

De verplichtingen die de instellingen mogen nakomen door een beroep te doen op een derde zaakaanbrenger, zijn, naast de geldende verplichtingen inzake de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënten (art. 7, § 1, van de wet), hun lasthebbers (art. 7, § 2, van de wet) en hun uiteindelijke begunstigen (art. 8, § 1, van de wet), ook de verplichting om de identificatiegegevens van die personen, zo nodig, te actualiseren (art. 7, § 3, en 8, § 2, van de wet - zie ook punt 4.8 infra). Bovendien mogen zij, krachtens artikel 23, § 1, van het reglement, ook een beroep doen op een derde zaakaanbrenger om de andere, in artikel 12 van het reglement bedoelde gegevens te verzamelen en om de identificatiegegevens van hun cliënten conform artikel 30 van het reglement te actualiseren.

Wat de concrete modaliteiten betreft waaronder een beroep mag worden gedaan op een derde zaakaanbrenger, moet de naleving van de in artikel 22, 2°, van het reglement vastgestelde voorwaarden niet worden geverifieerd wanneer de derde zaakaanbrenger de financiële instelling waarbij de cliënt wordt geïntroduceerd, onmiddellijk in het bezit stelt van zowel de identificatiegegevens van die cliënt als een kopie van de bewijsstukken aan de hand waarvan zij diens identiteit heeft geverifieerd, zodat de financiële instelling daar effectief over beschikt vóór zij een zakenrelatie met de betrokken cliënt aanknoopt of een verrichting voor hem uitvoert. Die voorwaarden dienen daarentegen wel te worden nageleefd hetzij om de toekomstige cliëntenintroducties tussen partijen vooraf voor te bereiden, hetzij wanneer bij de introductie van een cliënt wordt beslist dat de derde zaakaanbrenger de kopieën van de

documenten van de cliënt pas aan de financiële instelling zal overleggen als die daarom verzoekt. Wanneer een verzekeringsmakelaar bijvoorbeeld optreedt als een cliënt een levensverzekering afsluit, dient slechts een in artikel 22, 2°, van het reglement bedoelde voorafgaande verbintenis aan de betrokken verzekeringsonderneming te worden bezorgd als de partijen voornemens zijn de kopie van de bewijsstukken niet onmiddellijk door de verzekeringsmakelaar te laten overleggen aan de verzekeringsonderneming.

Wanneer een derde zaakaanbrenger de identificatiegegevens en de desbetreffende bewijsstukken van zijn cliënt aan een financiële instelling overlegt, doet hij dat in de staat waarin die zich bevinden, i.e. zonder dat zij zijn gewijzigd. Wanneer een derde zaakaanbrenger de cliënt bijvoorbeeld face to face heeft geïdentificeerd om zijn eigen verplichtingen te kunnen nakomen (zie hieronder), is het de financiële instelling waarbij die derde zaakaanbrenger zijn cliënt introduceert, toegestaan ervan uit te gaan dat zij die cliënt zelf face to face heeft geïdentificeerd, weliswaar via de derde zaakaanbrenger. De financiële instelling is dan ook niet verplicht de maatregelen met betrekking tot de verhoogde waakzaamheid te nemen die vereist zijn in het kader van een zakenrelatie op afstand. Zo ook wanneer de derde zaakaanbrenger de identiteit van de cliënt aan de hand van een origineel bewijsstuk heeft geverifieerd (bijvoorbeeld zijn identiteitskaart of paspoort), is het de financiële instelling waarbij die derde zaakaanbrenger zijn cliënt introduceert en waaraan hij een kopie overlegt van het door hem gebruikte bewijsstuk om de identiteit van die cliënt te verifiëren, toegestaan ervan uit te gaan dat die verificatie op basis van het originele bewijsstuk is uitgevoerd, ook al kan zij van de derde zaakaanbrenger slechts een kopie van dat bewijsstuk ontvangen.

In het verlengde van deze benadering worden, met betrekking tot deze hypothese, door artikel 10, § 1, derde lid, van de wet bovendien het beginsel van de wederzijdse erkenning van de wetgevingen binnen de EER alsook de gelijkwaardigheid van de wetgevingen van derde landen waarvan de lijst bij koninklijk besluit zal worden vastgesteld (zie punt 4.5.2.1 infra), vooropgesteld. Bijgevolg kunnen de instellingen die onder de toepassing van de wet van 11 januari 1993 vallen, de resultaten van de door de derde zaakaanbrenger uitgevoerde identificatie en identiteitsverificatie van de betrokken personen conform de voor hem geldende wetgeving of reglementering, als toereikend beschouwen in het licht van die wet, ook al verschilt de nalevingswijze van die verplichtingen van de door het Belgisch recht vooropgestelde nalevingswijze.

Om de betrouwbaarheid te garanderen van de identificatiegegevens die een instelling via een derde zaakaanbrenger verzamelt, mag zij, volgens artikel 23, § 2, van het reglement, echter enkel een beroep op hem doen als hij de cliënt persoonlijk face to face heeft geïdentificeerd. Het achtereenvolgens gebruik maken van door opeenvolgende derde zaakaanbrengers verrichte identificaties of van door de derde zaakaanbrenger op afstand verrichte cliëntenidentificaties zou het vertrouwen van de instellingen in de ontvangen identificatiegegevens immers kunnen aantasten.

Tevens dient te worden onderstreept dat, wanneer een derde zaakaanbrenger een cliënt identificeert, hij de identificatiegegevens onmiddellijk aan de instelling dient te bezorgen. Hij dient de instelling echter slechts een kopie te bezorgen van de documenten aan de hand waarvan hij de identiteit van de cliënt heeft geverifieerd, wanneer die daar om verzoekt. De instelling dient daarvoor een verzoek te richten aan de derde zaakaanbrenger, hetzij wanneer zij redenen heeft om te twifelen aan de identiteit van de cliënt, hetzij om een vraag van overheidswege te kunnen beantwoorden. De derde zaakaanbrenger dient de instelling in dat geval onmiddellijk een kopie te kunnen bezorgen van het door haar gevraagde document.

Verder dient ook te worden onderstreept dat, wanneer een instelling een beroep doet op een derde zaakaanbrenger, haar verantwoordelijkheid niet naar die derde zaakaanbrenger verschuift (art. 10, § 1, vierde lid, van de wet). Artikel 24 van het reglement verduidelijkt dan ook dat, wanneer het resultaat van de identificatie en identiteitsverificatie onvolledig of ontoereikend lijkt, het de financiële instelling zelf is die de identificatie en identiteitsverificatie van de cliënt, zijn lasthebbers en/of zijn uiteindelijke begunstigden aanvult, corrigeert of overdoet.

5. **Cliëntacceptatiebeleid**

5.1. **Doelstellingen van het cliëntacceptatiebeleid**

Artikel 26, eerste lid, van het reglement

De onderneming dient een aan haar activiteiten aangepast cliëntacceptatiebeleid uit te stippelen en ten uitvoer te leggen, dat haar in staat stelt om, bij het aanknopen van een zakenrelatie met cliënten of het uitvoeren van verrichtingen voor cliënten, een voorafgaand onderzoek te verrichten naar de reputatierisico's die zijn verbonden aan het profiel van de cliënt en aan de aard van de zakenrelatie of de gewenste verrichting. In het kader van dat

cliëntacceptatiebeleid dient de beslissingsbevoegdheid aan een passend hiërarchisch niveau te worden toegewezen rekening houdend met de omvang van die risico's. Het cliëntacceptatiebeleid moet de onderneming ook in staat stellen haar volledige medewerking te verlenen aan de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering door een passende bewustwording omtrent en een passend onderzoek van de kenmerken van de nieuwe cliënten en/of de diensten of verrichtingen waarvoor zij een beroep op haar doen.

Globaal genomen is het in artikel 26, eerste lid, van het reglement gedefinieerde cliëntacceptatiebeleid een essentieel instrument voor het beheer van het mogelijke reputatierisico dat verbonden is aan de zakenrelatie die met nieuwe cliënten wordt aangeknoopt, of aan de verrichtingen die voor hen worden uitgevoerd.

Concreet krijgt dat beleid voornamelijk gestalte in:

- een voorafgaande evaluatie van de risico's, en
- de toekenning van de beslissingsbevoegdheid over het aanknopen van de door de cliënt gewenste zakenrelatie of de uitvoering van de door hem gewenste verrichtingen, aan personen op een passend hiërarchisch niveau in het licht van het risiconiveau dat via die evaluatie werd bepaald.

Het cliëntacceptatiebeleid is een onderdeel van het "integriteitsbeleid" dat het orgaan belast met de effectieve leiding, onder toezicht van de raad van bestuur, dient uit te werken en geregeld dient te actualiseren conform de principes die de CBFA heeft geponeerd in haar circulaires over de "compliancefunctie" aan de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen en de verzekeringondernemingen [27].

Los van de naleving van de wettelijke verplichtingen met betrekking tot de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, blijkt die voorkoming immers ook van kapitaal belang ten aanzien van de vereisten inzake een gezond en voorzichtig beheer van het reputatierisico. Vanuit dat oogpunt kan de louter formele naleving van onder meer de verplichtingen om cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigers te identificeren, en om de in de artikelen 23 tot 25 van de wet bedoelde verrichtingen of feiten ter kennis te brengen van de CFI, ontoereikend lijken. De reputatie van een instelling zou immers ernstig kunnen worden geschaad als zou blijken dat zij een zakenrelatie heeft aangeknoopt met of belangrijke verrichtingen heeft uitgevoerd voor een cliënt die schuldig is bevonden aan witwassen van geld of terrorismefinanciering, en zij daardoor niet effectief haar volledige medewerking heeft verleend aan de toepassing van de wet en, meer algemeen, aan de effectieve voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Vanuit dat oogpunt dient het cliëntacceptatiebeleid dat de instellingen in de praktijk moeten brengen bovenop de naleving van de regels over de cliëntenidentificatie en de waakzaamheidsplicht ten aanzien van verrichtingen en zakenrelaties, hen in staat te stellen om effectief hun volledige medewerking te verlenen aan de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering door op passende wijze kennis te nemen van en een passend onderzoek in te stellen naar de kenmerken van nieuwe cliënten die een beroep op hen doen, en/of de diensten of verrichtingen waarvoor die cliënten een beroep op hen doen, inzonderheid in het licht van het risico om betrokken te raken bij witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Verder dient het cliëntacceptatiebeleid elke instelling in staat te stellen na te gaan of zij al haar verplichtingen naleeft met betrekking tot het financieel embargo, inclusief inzake de bevrozing van de tegoeden van bepaalde personen en entiteiten in het kader van de terrorismebestrijding, conform de koninklijke en ministeriële besluiten die zijn genomen met toepassing van de besluitwet van 6 oktober 1944 ter inrichting van de controle op alle mogelijke overdrachten van goederen en waarden tussen België en het buitenland [28], de wet van 11 mei 1995 inzake de tenuitvoerlegging van de besluiten van de Veiligheidsraad van de Organisatie van de Verenigde Naties [29] of de wet van 13 mei 2003 inzake de tenuitvoerlegging van de beperkende maatregelen die genomen worden door de Raad van de Europese Unie ten aanzien van Staten, sommige personen en entiteiten [30]. Bijgevolg dient het cliëntacceptatiebeleid de instellingen in staat te stellen de door de Europese Raad bij reglement

²⁷ - Circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001 aan de kredietinstellingen.

- Circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen.

- Circulaire PPB/D.255 van 10 maart 2005 aan de verzekeringondernemingen.

²⁸ B.S., 7 oktober 1944, gewijzigd bij de wet van 28 februari 2002 ter regeling van het opstellen van de betalingsbalans en van de externe vermogenspositie van België en houdende wijziging van de besluitwet van 6 oktober 1944 betreffende de wisselcontrole en van verschillende wettelijke bepalingen, B.S., 3 mei 2002, 2de editie, p. 18700

²⁹ B.S., 29 juli 1995, p. 20444.

³⁰ B.S., 13 juni 2003, p. 31923 + errata B.S., 20 juni 2003, p. 33191.

goedgekeurde restrictieve maatregelen ten uitvoer te leggen; in dat verband wordt met name en op niet-exhaustieve wijze verwezen naar:

- Verordening (EG) nr. 1081/2000 van de Raad van 22 mei 2000 betreffende een verbod op de verkoop en de levering aan en de uitvoer naar Birma/Myanmar van uitrusting die voor binnenlandse repressie of terrorisme kan worden gebruikt, en betreffende het bevroren van de middelen van bepaalde personen die in dat land belangrijke regeringsposten bekleden [³¹],
- Verordening (EG) nr. 2580/2001 van de Raad van 27 december 2001 inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen het terrorisme [³²],
- Verordening (EG) nr. 881/2002 van de Raad van 27 mei 2002 tot vaststelling van bepaalde specifieke beperkende maatregelen tegen sommige personen en entiteiten die banden hebben met Usama bin Laden, het Al Qa'ida-netwerk en de Taliban [³³],
- Verordening (EG) nr. 305/2006 van de Raad van 21 februari 2006 tot vaststelling van specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen die ervan worden verdacht betrokken te zijn bij de moord op de voormalige Libanese premier Rafiq Hariri [³⁴],
- Verordening (EG) nr. 329/2007 van de Raad van 27 maart 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van de Democratische Volksrepubliek Korea [³⁵],
- Verordening (EG) nr. 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran [³⁶],
- enz.

Dit veronderstelt met name dat wordt geverifieerd of de cliënt, zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden al dan niet voorkomen op de geldende embargolijsten [³⁷].

Indien de tegoeden van een betrokkene zouden moeten worden bevroren, dient de FOD Financiën - Departement Thesaurie zo snel mogelijk te worden gecontacteerd [³⁸].

Verder wordt er ook op gewezen dat overtredingen van de financiële embargo's strafrechtelijk strafbaar worden gesteld (zie met name artikel 6 van voornoemde wet van 13 mei 2003 in verband met de overtredingen van de door de Europese Raad uitgevaardigde beperkende maatregelen).

5.2. Risicoschaal

5.2.1. Combinatie van verplichte en specifieke risicocriteria

Artikel 26, tweede en derde lid, van het reglement

Met toepassing van haar cliëntacceptatiebeleid dient de onderneming haar cliënten onder te verdelen in verschillende risicocategorieën waaraan vereisten van verschillende niveaus zijn gekoppeld. Deze categorieën worden gedefinieerd op basis van objectieve risicocriteria die onderling coherent gecombineerd zijn, om zo een passende risicoschaal te kunnen definiëren. Deze risicoschaal houdt ten volle rekening met :

- *situaties met een verhoogd risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering die worden gedefinieerd in artikel 12, §§ 2, 3 en 4, van de wet en artikel 27 van dit reglement, en*
- *specifiek door elke onderneming gedefinieerde risicocriteria wat haar betreft, waarbij met name rekening wordt gehouden met de kenmerken van de door haar aangeboden diensten en producten en van de cliënten tot wie zij zich richt.*

Het cliëntacceptatiebeleid kan ook rekening houden met situaties met een laag risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering die worden gedefinieerd in artikel 11, §§ 1 en 2, van de wet.

³¹ PB nr. L 122 van 24 mei 2000, p. 29.

³² PB nr. L 344 van 28 december 2001 p. 70.

³³ PB nr. L 139 van 29 mei 2002, p. 9.

³⁴ PB nr. L 51 van 22 februari 2006, p. 1.

³⁵ PB nr. L 88 van 29 maart 2007, p. 1. - zie ook punten 6.1.2 en 7.2 infra.

³⁶ PB nr. L 103 van 20 april 2007, p. 1. - zie ook onderstaand punt 6.1.2.

³⁷ Voor een overzicht van de geldende embargo's wordt verwezen naar de website van Febelfin : http://www.febelfin.be/febelfin/nl/Embargos_financiers/.

³⁸ Faxnummer: + 32 2 233 74 65; e-mail: quesfinvragen.tf@minfin.fed.be. Uitgebreidere informatie is ook te vinden op de volgende website: http://iefa.gov.be/nl/Topics_Sanctions.htm

Het cliëntacceptatiebeleid dient gebaseerd te zijn op een risicoschaal die stoelt op een combinatie van objectieve en pertinente risicocriteria. Bepaalde van die criteria vloeien voort uit bepalingen van de wet of het reglement ("verplichte criteria"). Andere criteria dienen door elke instelling te worden gedefinieerd, zodat zij ten volle rekening kan houden met haar eigen kenmerken ("specifieke criteria").

5.2.2. Verplichte risicocriteria

De risicoschaal waarop het cliëntacceptatiebeleid stoelt, dient logischerwijs ten volle rekening te houden met situaties waaraan, volgens de wet of het reglement, objectief gezien risico's verbonden zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval met de in artikel 12 van de wet vermelde situaties. Ook artikel 27 van het reglement onderscheidt verschillende situaties met een verhoogd risico waarmee rekening dient te worden gehouden in het cliëntacceptatiebeleid.

5.2.2.1. Identificatie en identiteitsverificatie op afstand

Artikel 12, § 2, van de wet

Onverminderd de in de artikelen 7 tot 9 opgelegde verplichtingen, nemen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen specifieke en passende maatregelen om tegemoet te komen aan het hogere risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme dat ontstaat wanneer zij een zakelijke relatie aangaan met of een verrichting uitvoeren voor een cliënt die bij de identificatie niet fysiek aanwezig is.

Artikel 29 van het reglement

Onverminderd de bepalingen van artikel 7, § 2, en van hoofdstuk 10 van het onderhavige reglement, stellen de ondernemingen die een zakenrelatie aanknopen met of occasionele verrichtingen uitvoeren voor natuurlijke personen-cliënten die zij op afstand hebben geïdentificeerd, procedures vast met toepassing van artikel 12, § 2, van de wet:

- *die verbieden dat een zakenrelatie wordt aangeknoopt met of een occasionele verrichting wordt uitgevoerd voor een op afstand geïdentificeerde cliënt, wanneer er redenen bestaan om aan te nemen dat de cliënt een face-to-facecontact probeert te vermijden om zijn ware identiteit gemakkelijker te kunnen verhullen, of dat hij voornemens is verrichtingen uit te voeren die verband houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme;*
- *die, in functie van het risico, specifieke aanvullende maatregelen opleggen om de identificatiegegevens verkregen aan de hand van het in artikel 7, § 2, bedoelde bewijsstuk te kunnen staven;*
- *die, in functie van het risico, de verplichting opleggen om de identiteit van de cliënten die werden geïdentificeerd aan de hand van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 7, § 2, tweede lid, binnen een redelijke termijn te controleren aan de hand van een ander bewijsstuk als bedoeld in artikel 7, § 1 of § 2, eerste lid;*
- *die toelaten de cliënt geleidelijk beter te leren kennen;*
- *die verrichtingen uitsluiten waarbij met contant geld wordt of kan worden gewerkt, met uitzondering van de verrichtingen waarbij aan een automaat geld wordt afgehaald van de rekening-courant die is geopend op naam van een cliënt die werd geïdentificeerd aan de hand van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 7, § 2, eerste lid;*
- *die verrichtingen uitsluiten waarbij met financiële instrumenten wordt gewerkt die zijn belichaamd in effecten aan toonder.*

Artikel 12, § 2, van de wet poneert het beginsel dat de instellingen specifieke en passende maatregelen dienen te nemen om zich in te dekken tegen het verhoogde risico dat zij lopen wanneer de cliënt op afstand wordt geïdentificeerd. Artikel 29 van het reglement verduidelijkt de draagwijdte van de maatregelen die moeten worden genomen om dat risico te beperken, zonder dat die specifieke omkadering afbreuk doet aan de toepassing van de andere aspecten van het cliëntacceptatiebeleid of de naleving van de waakzaamheidsplicht die in hoofdstuk 6 wordt toegelicht.

Met die maatregelen wordt gestreefd naar, enerzijds, een betrouwbaardere identificatie en een betere kennis van de cliënt, en, anderzijds, de beperking van het risico dat daadwerkelijk verrichtingen worden uitgevoerd die verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Wanneer een cliënt op afstand wordt geïdentificeerd, dienen de instellingen alleszins eerst en vooral na te gaan of hij die identificatieprocedure niet wil gebruiken om zijn ware identiteit gemakkelijker te kunnen verhullen. Als dat effectief zo blijkt te zijn, verbiedt artikel 7, § 3, van de wet de instelling om een

zakenrelatie met die cliënt aan te knopen of de gewenste verrichting voor hem uit te voeren, en kan het, in voorkomend geval, nodig zijn een melding te verrichten aan de CFI.

Bovendien dienen de door elke instelling uit te werken maatregelen te worden gedefinieerd in functie van het aan de identificatieprocedure verbonden risiconiveau.

Zo kan een identificatie op afstand met het oog op het aanknopen van een zakenrelatie waarbij de instelling geregeld contact zal onderhouden met de cliënt, bijvoorbeeld minder risicovol worden geacht als een identificatie op afstand met het oog op het uitvoeren van een occasionele verrichting. Verder kan worden gesteld dat een identificatie op afstand met behulp van een elektronische identiteitskaart minder risico's inhoudt dan een identificatie op afstand aan de hand van een identificatiecertificaat en *a fortiori* een kopie van een bewijsstuk.

Het reglement voorziet zelf in specifieke strengere regels voor cliënten die aan de hand van een kopie van een bewijsstuk worden geïdentificeerd. Enerzijds verbiedt artikel 7, § 2, tweede lid, van het reglement dat, wanneer de cliënt een occasionele verrichting wenst uit te voeren, zijn identiteit op afstand wordt geverifieerd aan de hand van een kopie van een niet bij het Rijksregister geverifieerd bewijsstuk. Anderzijds vereist artikel 29, derde streepje, van het reglement dat de identiteit van de cliënt, in functie van het risico, binnen een redelijke termijn wordt geverifieerd aan de hand van een ander bewijsstuk. Als de aard van het risico dat vereist, is het dan ook zo dat de aanvaarding van een kopie van een bewijsstuk als bedoeld in artikel 7, § 2, tweede lid, van het reglement slechts een voorlopig karakter heeft. De interne procedures dienen een nieuwe verificatie aan de hand van een ander bewijsstuk verplicht te stellen zodra de uitoefening van de bestendigewaakzaamheidsplicht, in de loop van de zakenrelatie, uitwijst dat de cliënt of de zakenrelatie een specifiek risico op witwassen van geld of terrorismefinanciering inhoudt.

In dezelfde zin dienen de specifieke regels die de instellingen vaststellen met toepassing van artikel 12, § 2, van de wet, ook te bepalen dat een speciale waakzaamheid aan de dag moet worden gelegd wanneer zakenrelaties worden aangeknoopt met cliënten die op afstand worden geïdentificeerd aan de hand van dergelijke documenten.

Om de identificatiegegevens van de cliënt te kunnen staven en de kennis van de cliënt door de instelling te verbeteren, kunnen de bijkomende specifieke maatregelen inzonderheid inhouden:

- dat wordt geëist dat de cliënt bijkomende documenten overlegt ter staving van zijn identiteit;
- dat de beschikbare informatie wordt getoetst aan de informatie die kan worden ingewonnen via betrouwbare, van de cliënt onafhankelijke bronnen;
- dat een procedure wordt ingevoerd waarbij de cliënt weliswaar in een later stadium, maar toch zo snel mogelijk, face to face wordt geïdentificeerd;
- dat wordt geëist dat de cliënt de identificatiegegevens van zijn gebruikelijke financiële instelling opgeeft die in een EER-lidstaat of een gelijkwaardig derde land is gevestigd, en dat hij toestemming geeft dat rechtstreeks informatie wordt verzameld bij die instelling;
- dat wordt geëist dat de cliënt een eerste storting verricht op de op afstand geopende rekening vanop een rekening die op zijn naam is geopend bij een andere financiële instelling die in een EER-lidstaat of een gelijkwaardig derde land is gevestigd;
- dat ervoor wordt gezorgd dat geregeld post op naam wordt verstuurd naar het adres van de cliënt en dat wordt gezorgd voor een strikte follow-up van de terugkerende post;
- enz.

Om het gevaar voor witwassen van geld of terrorismefinanciering te beperken, moeten de interne regels trouwens ten minste de verrichtingen uitsluiten waarbij met contant geld of in effecten aan toonder belichaamde financiële instrumenten wordt gewerkt. Daarop wordt echter een uitzondering gemaakt voor de verrichtingen waarbij de cliënt aan een automaat contant geld afhaalt van een op zijn naam geopende rekening, in zoverre zijn identiteit niet werd geverifieerd aan de hand van een gewone kopie van een niet bij het Rijksregister geverifieerd bewijsstuk. Die beperkingen zijn gerechtvaardigd omdat die verrichtingen, zonder een voldoende betrouwbare identificatie van de cliënt, gemakkelijk blijken te kunnen worden gebruikt voor witwassen van geld of terrorismefinanciering. Met uitzondering van afhalingen aan een geldautomaat, zijn die verrichtingen bovendien van dien aard dat zij de fysieke aanwezigheid van de cliënt vereisen en dat zij noodzakelijkerwijs ook de gelegenheid bieden om de op afstand uitgevoerde identificatie te bevestigen via een face-to-face-identificatie, waarna die beperkingen kunnen worden opgeheven. In verband met de opening van een bankrekening op afstand voor een cliënt van wie de identiteit werd geverifieerd aan de hand van een gewone kopie van een bewijsstuk waarvan de waarheidsgetrouwheid niet werd of niet kon worden geverifieerd via de raadpleging van het Rijksregister, dient te worden opgemerkt dat het met toepassing van artikel 29, vijfde streepje, van het reglement uitgesloten is dat aan de cliënt een debetkaart, een kredietkaart of elk ander, aan de rekening verbonden betaalinstrument wordt afgeleverd dat op welke manier ook afhalingen of deposito's in contanten mogelijk maakt.

5.2.2.2. Politiek prominente personen

5.2.2.2.1. Beginselen en betrokken personen

Artikel 12, § 3, derde tot vijfde lid, van de wet

Onverminderd de in de artikelen 7 tot 9 opgelegde verplichtingen, nemen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen de onderstaande specifieke maatregelen wanneer ze zakelijke relaties aangaan of verrichtingen uitvoeren met of voor rekening van:

- 1° politiek prominente personen die in het buitenland wonen, namelijk natuurlijke personen die een prominente publieke functie bekleeden of hebben bekleed;
- 2° directe familieleden van de in 1° bedoelde personen;
- 3° of naaste geassocieerden van de in 1° bedoelde personen.

Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder "natuurlijke personen die een prominente publieke functie bekleeden of hebben bekleed", de volgende personen verstaan:

- 1° staatshoofden, regeringsleiders, ministers, afgevaardigden van de minister en staatssecretarissen;
- 2° parlementsleden;
- 3° leden van hooggerechtshoven, grondwettelijke hoven en andere hoge rechterlijke instanties die doorgaans beslissingen nemen waartegen geen verder beroep mogelijk is;
- 4° leden van rekenkamers en van directies van centrale banken;
- 5° ambassadeurs, zaakgelastigden en hoge legerofficieren;
- 6° leden van bestuursorganen, leidinggevende of toezichthoudende organen van overheidsbedrijven.

Functies van een middelbaar of ondergeschikt niveau vallen niet onder de in het tweede lid genoemde categorieën. Onder de in de van het tweede lid genoemde categorieën vallen, waar toepasselijk, de functies uitgeoefend op Europees of internationaal niveau. Onder voorbehoud van de toepassing van de verscherpte klantenonderzoekmaatregelen afhankelijk van de risicogevoeligheid van de cliënten, dienen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen een persoon die zijn prominente publieke functie in de zin van het tweede lid reeds ten minste één jaar heeft beëindigd, niet langer te beschouwen als een politiek prominent persoon.

Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder "directe familieleden van de in het eerste lid, 1° bedoelde personen", de volgende personen verstaan:

- 1° de echtgenoot of echtgenote;
- 2° een partner die naar het nationale recht van de in het eerste lid, 1° bedoelde persoon als gelijkwaardig met een echtgenoot of echtgenote wordt aangemerkt;
- 3° de kinderen en hun echtgenoten of partners;
- 4° de ouders.

Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder "naaste geassocieerden van de in het eerste lid, 1° bedoelde personen", de volgende personen verstaan:

- 1° elke natuurlijke persoon van wie bekend is dat deze met een in het eerste lid, 1° genoemde persoon de gezamenlijke uiteindelijke begunstigde is van juridische entiteiten of juridische constructies, of met de genoemde persoon verbonden is door andere nauwe zakelijke relaties;
- 2° elke natuurlijke persoon die enige uiteindelijke begunstigde is van een rechtspersoon of juridische constructie waarvan geweten is dat deze de facto opgericht werd ten voordele van een persoon bedoeld in het eerste lid, 1°.

Artikel 12, § 3, van de wet zorgt voor de omzetting in Belgisch recht van artikel 13.4 van richtlijn 2005/60/EG van 26 oktober 2005 (3de richtlijn) en artikel 2 van richtlijn 2006/70/EG van 1 augustus 2006 (uitvoeringsrichtlijn) die een geharmoniseerde regeling invoeren voor de verhoogde waakzaamheid ten aanzien van "politiek prominente personen" conform FATF-aanbeveling 6 [39].

Deze regeling omvat een nauwkeurige definitie van de criteria die het mogelijk maken te bepalen of iemand als "politiek prominent persoon" dient te worden beschouwd, hetzij omwille van de prominente publieke functies die hij bekleedt of heeft bekleed (artikel 12, § 3, eerste lid, 1°, en tweede en derde lid), hetzij als naast familielid van iemand die zo'n functies bekleedt of heeft bekleed (artikel 12, § 3, eerste lid, 2°, en vierde lid), hetzij omdat hij erom bekendstaat een naaste geassocieerde te zijn van iemand die zo'n

³⁹ Artikel 43, § 3, van de wet van 11 januari 1993 voorziet in een overgangperiode van één jaar vanaf de inwerkingtreding van de wet van 18 januari 2009 om de cliënten te identificeren die politiek prominente personen zijn, en ten aanzien van hen de wettelijk vereiste maatregelen inzake verhoogde waakzaamheid ten uitvoer te leggen.

functies bekleedt of heeft bekleed (artikel 12, § 3, eerste lid, 3°, en vijfde lid). Deze opsomming van de in artikel 12, § 3, van de wet bedoelde personen is een limitatieve opsomming.

Bij die nieuwe wettelijke bepalingen valt het volgende op te merken:

In tegenstelling tot de specifieke regeling waarin het reglement vroeger voorzag, is de nieuwe regeling enkel van toepassing op politiek prominente personen die in het buitenland verblijven. Die voorwaarde dat de betrokkenen in het buitenland dienen te verblijven, geldt echter niet voor de naaste familieleden en naaste geassocieerden van de politiek prominente personen.

Bovendien slaat het begrip "naaste geassocieerden van politiek prominente personen" voortaan enkel nog op natuurlijke personen (zie artikel 12, § 3, vijfde lid, van de wet). Toch bepaalt artikel 12, § 3, eerste lid, van de wet dat ook een verhoogde waakzaamheid aan de dag moet worden gelegd wanneer een zakenrelatie wordt aangeknoopt of verrichtingen worden uitgevoerd voor rekening van politiek prominente personen. Bijgevolg geldt de vereiste inzake verhoogde waakzaamheid ook voor cliënten - in voorkomend geval, rechtspersonen - van wie één of meer uiteindelijke begunstigden politiek prominente personen zijn. Hier kan bijvoorbeeld worden gedacht aan patrimonium-, management- of familiale vennootschappen die eigendom zijn van een politiek prominent persoon.

Er moet ook worden onderstreept dat de financiële instellingen, zelfs in de gevallen waarop artikel 12, § 3, van de wet niet van toepassing is, een bestendige waakzaamheid aan de dag moeten blijven leggen die in verhouding staat tot het risicoprofiel van elke cliënt (zie artikel 12, § 1, van de wet en punten 6.1.4 en 6.1.5 infra).

Hoewel de in artikel 12, § 3, van de wet bedoelde specifieke omkadering niet geldt voor cliënten die een publieke functie bekleden of hebben bekleed op lager dan nationaal niveau, beveelt de CBFA de financiële instellingen, conform de 3de considerans van richtlijn 2006/70/EG, met name aan te verifiëren of het aangewezen is om, in het licht van de risicogevoeligheid, analoge waakzaamheidsmaatregelen te nemen ten aanzien van cliënten die belangrijke publieke functies bekleden op andere bevoegdheidsniveaus, wanneer hun politieke invloed vergelijkbaar is met die van personen die soortgelijke functies bekleden op nationaal niveau.

Hoewel artikel 12, § 3, eerste lid, van de wet niet van toepassing is op personen die belangrijke publieke functies bekleden in het buitenland terwijl zij in België verblijven, beveelt de CBFA de financiële instellingen ook aan om, in functie van de risicogevoeligheid, te beoordelen of soortgelijke maatregelen inzake verhoogde waakzaamheid ten uitvoer zouden moeten worden gelegd als die voorzien in artikel 12, § 3, van de wet. Datzelfde geldt ook wanneer de cliënt een naast familielid is van een politiek prominent persoon op wie artikel 12, § 3, vierde lid, van de wet niet van toepassing is, dan wel een persoon die sinds één jaar of langer geen belangrijke politieke functie meer uitoefent als bedoeld in het tweede lid van datzelfde artikel.

5.2.2.2.2. Vereiste specifieke maatregelen

Artikel 12, § 3, zesde lid, van de wet

De vereiste specifieke maatregelen omvatten:

- 1° het in werking stellen van passende en geschikte procedures in functie van het risico om uit te maken of een cliënt of zijn uiteindelijke begunstigde een politiek prominent persoon is;*
- 2° het verkrijgen van toestemming van personen op een passend hoog hiërarchisch niveau alvorens zakelijke relaties met dergelijke cliënten aan te gaan;*
- 3° het nemen van passende maatregelen naargelang de risicogevoeligheid, om de herkomst van het vermogen en van de fondsen vast te stellen die bij de zakelijke relaties of verrichting worden gebruikt;*
- 4° het doorlopend verscherpt controleren van de zakelijke relatie.*

De instellingen moeten eerst en vooral de methodologie uitwerken om te bepalen of de cliënt beantwoordt aan de criteria om als "politiek prominent persoon" te worden gekwalificeerd. Gelet op de toelichting in de 2de considerans van richtlijn 2006/70/EG, dient te worden opgemerkt dat de verplichting om te bepalen of een cliënt tot één van de in artikel 12, § 3, eerste lid, van de wet opgesomde categorieën behoort, een middelenverplichting en geen resultaatsverplichting is. Toch is het belangrijk dat de in de interne procedures gedefinieerde methodes die effectief worden toegepast, toereikend zijn om de identificatie van de cliënten redelijkerwijze mogelijk te maken.

Zo kan het cliëntacceptatiebeleid bijvoorbeeld voorschrijven dat in het kader van dat beleid gedefinieerde betrouwbare informatiebronnen moeten worden geraadpleegd, of dat rekening moet worden gehouden met bij de cliënt zelf verzamelde informatie, bijvoorbeeld aan de hand van vragen die specifiek daartoe

zijn opgenomen in de documenten waarmee het aanknopen van een zakenrelatie wordt aangevraagd of, wat de levensverzekeringen betreft, in de documenten in de precontractuele fase. Soms kan ook een combinatie van beide methodes aangewezen zijn. Indien uit publiek beschikbare informatie, zoals persartikelen, kan worden opgemaakt dat een cliënt tot één van de in artikel 12, § 3, eerste lid, van de wet gedefinieerde categorieën zou kunnen behoren, zouden de cliëntacceptatieprocedures van de financiële instellingen kunnen voorschrijven dat hem specifieke vragen dienen te worden gesteld ter verduidelijking van zijn statuut in de context van die wettelijke bepaling. In elk geval wordt er ook aan herinnerd dat de persoonsgegevens die worden verzameld met betrekking tot de cliënt, in verhouding dienen te staan tot de door de wet nagestreefde doelstellingen, om te voorkomen dat met die informatie-inzameling een te grote inbreuk op de privacy van de cliënten zou worden gepleegd.

Wanneer een cliënt tot één van de in artikel 12, § 3, eerste lid, van de wet bedoelde categorieën blijkt te behoren, zouden in de interne procedures criteria moeten worden gedefinieerd om het hiërarchisch niveau te bepalen van de perso(o)n(en) die, voor de financiële instelling, onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van haar hoogste leiding, toestemming moet(en) geven om met de cliënt een zakenrelatie aan te knopen of voor hem een verrichting uit te voeren. Daarbij zou rekening kunnen worden gehouden met een combinatie van het risico dat verbonden is aan het profiel van de cliënt, en het risico dat inherent is aan de aard van de aan te knopen zakenrelatie of de uit te voeren verrichting.

De cliëntacceptatieprocedures zouden ook moeten verduidelijken welke maatregelen vereist zijn om de herkomst van de bij de zakenrelatie gebruikte fondsen te bepalen. Die maatregelen zouden ook op passende wijze rekening moeten houden met de combinatie van het risico dat verbonden is aan het profiel van de cliënt, en het risico dat inherent is aan de aard van de aan te knopen zakenrelatie of de uit te voeren verrichting. Verder zouden ook criteria kunnen worden overwogen die betrekking hebben op de omvang van de desbetreffende sommen.

Voor de specifieke maatregelen in verband met de controle op de verrichtingen van de cliënt die vereist zijn krachtens artikel 12, § 3, zesde lid, 4°, van de wet, wordt verwezen naar onderstaand punt 6.1.4.

5.2.2.3. Correspondentbanken

Artikel 12, § 4, van de wet

Onverminderd de in de artikelen 7 en 8 bedoelde verplichtingen en de in artikel 11, § 1, 1° bedoelde afwijkingen, moeten de in artikel 2, § 1, bedoelde ondernemingen en personen die grensoverschrijdende correspondentbankrelaties aangaan met respondentinstellingen uit derde landen:

- 1° voldoende informatie over de betrokken respondentinstelling verzamelen om een volledig beeld te krijgen van de aard van haar activiteiten en om, op basis van openbaar beschikbare informatie, haar reputatie in te schatten alsook de kwaliteit van het toezicht dat op haar wordt uitgeoefend;*
- 2° de controles ter bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme van de respondentinstelling beoordelen;*
- 3° toestemming verkrijgen van personen op een passend hiërarchisch niveau alvorens nieuwe relaties aan te gaan;*
- 4° de verantwoordelijkheden van de respectieve instellingen schriftelijk vastleggen;*
- 5° met betrekking tot transitrekeningen ("payable-through accounts"), zich ervan vergewissen dat de respondentinstelling de identiteit heeft geverifieerd van en doorlopende doorlichting toepast ten aanzien van de cliënten die rechtstreeks toegang hebben tot de rekeningen van de correspondentinstelling, en dat de respondentinstelling in staat is om op verzoek de relevante gegevens betreffende de klantenonderzoeksmatregelen te verstrekken aan de correspondentinstelling.*

Zij mogen geen correspondentbankrelatie aangaan of in stand houden met een schermbank en moeten passende maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat zij geen correspondentbankrelaties aangaan of in stand houden met een bank waarvan bekend is dat deze schermbanken toestaat gebruik te maken van haar rekeningen.

Artikel 28, § 1, van het reglement

§ 1. Indien de cliënt een kredietinstelling of een financiële instelling naar buitenlands recht is als bedoeld in artikel 12, § 4, van de wet, moet de beslissing om een zakenrelatie aan te knopen of om een voorgenomen occasionele verrichting uit te voeren, gebaseerd zijn op een dossier waarin elementen zijn opgenomen die aantonen dat voldaan is aan de verplichtingen die zijn opgelegd door artikel 12, § 4, van de wet. De onderneming moet dit dossier up-to-date houden.

Terloops wordt, onder de in voornoemde punten 4.5.1 en 4.5.2.1 vermelde voorbehouden, vermeld dat artikel 11, § 1, 1°, van de wet toestaat dat vereenvoudigde klantenonderzoekprocedures worden toegepast bij de identificatie van de cliënten en de uiteindelijke begunstigen die kredietinstellingen of financiële instellingen zijn als bedoeld in artikel 2 van richtlijn 2005/60/EG die in België of in een andere EER-lidstaat zijn gevestigd, dan wel gelijkwaardige instellingen die in een derde land zijn gevestigd waarvan de wetgeving gelijkwaardige verplichtingen en controles oplegt als die waarin richtlijn 2005/60/EG voorziet. De instellingen worden in die gevallen dan ook vrijgesteld van de verplichting om op die cliënten verscherpte cliëntacceptatieregels toe te passen alvorens een correspondentbankrelatie ^[40] met hen aan te knopen.

Wanneer de kredietinstelling-cliënt of de financiële instelling-cliënt echter in een ander land is gevestigd dan bedoeld in artikel 11, § 1, 1°, van de wet, en wanneer een relatie als correspondentbank wordt overwogen, bepaalt artikel 12, § 3, van de wet, aangevuld bij artikel 28, § 1, van het reglement, onder welke voorwaarden met haar een zakenrelatie mag worden aangeknoopt of voor haar verrichtingen mogen worden uitgevoerd.

Die regels omvatten met name de verplichting om na te gaan of die instelling al dan niet een fictieve instelling ("*shell bank*") is, dan wel een instelling die aanvaardt om met dergelijke fictieve instellingen een zakenrelatie aan te knopen of voor hen verrichtingen uit te voeren.

Ook bepalen die regels dat de beslissing om de zakenrelatie aan te knopen pas mag worden genomen na een volledige identificatie van de instelling-cliënt en een kritische analyse van, enerzijds, de in haar land van vestiging geldende wettelijke en reglementaire regeling inzake de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, en, anderzijds, haar reputatie.

Verder zou in de interne procedures het hiërarchische niveau moeten worden verduidelijkt van de personen die bevoegd zijn om, onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van de hoogste leiding, toestemming te geven voor het aanknopen van zakenrelaties met correspondentbanken.

Bovendien dienen bijkomende en verscherpte maatregelen te worden uitgewerkt voor het geval een transitrekening moet worden geopend voor een instelling naar buitenlands recht, om te voorkomen dat de instelling door haar cliënten zou worden gebruikt om, via die transitrekening, verrichtingen uit te voeren die verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Artikel 28, § 1, van het reglement voert voor de instelling de verplichting in om een dossier samen te stellen aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat de beslissing om een zakenrelatie aan te knopen effectief conform de vereisten van de wet is genomen.

5.2.2.4. In artikel 27 van het reglement bedoelde specifieke gevallen

Artikel 27 van het reglement

Het cliëntacceptatiebeleid van de ondernemingen voorziet dat cliënten die mogelijk een specifiek risico vormen, pas als cliënt worden aanvaard na een grondig onderzoek en nadat ter zake op een passend hiërarchisch niveau een beslissing is genomen. Hieronder ressorteren onder meer diegene:

- *die vragen om de opening van genummerde rekeningen als bedoeld in artikel 5, tweede lid;*
- *die vragen om de verstrekking van vermogensbeheerdiensten;*
- *die gevestigd zijn of hun woonplaats hebben in een land of een gebied dat door de FATF wordt gekwalificeerd als een land of een gebied dat niet aan de witwasbestrijding meewerkt, of ten aanzien waarvan de FATF tegenmaatregelen of een verhoogde waakzaamheid aanbeveelt;*
- *die natuurlijke personen zijn die op afstand zijn geïdentificeerd aan de hand van een kopie van een bewijsstuk; of*
- *van wie de uiteindelijke begunstigen personen zijn van wie de identiteit niet kon worden geverifieerd, en/of van wie de geboorteplaats en -datum niet kon worden geïdentificeerd, en/of in verband met wie geen pertinente informatie kon worden verzameld over hun adres.*

Voor de geactualiseerde lijst van landen en gebieden die, volgens de FATF, niet meewerken aan de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering, of in verband waarmee de FATF aanbeveelt

⁴⁰ Bankinstellingen waarmee contractuele relaties worden aangeknoopt in het kader waarvan betalingsdiensten of diverse andere interbancaire diensten worden aangeboden of in ontvangst genomen, kunnen als correspondentbanken worden gekwalificeerd.

tegenmaatregelen te nemen of een verhoogde waakzaamheid aan de dag te leggen, dienen de instellingen geregeld de website van de FATF te consulteren (<http://www.fatf-gafi.org>), met name na de plenaire vergaderingen die jaarlijks plaatsvinden in februari, juni en oktober.

5.2.3. Specifieke risicocriteria

Opdat de risicoschaal waarop het cliëntacceptatiebeleid steunt, voldoende adequaat zou zijn om de nagestreefde doelstellingen te kunnen verwezenlijken, dient elke instelling, in functie van de kenmerken van de producten en de diensten die zij aanbiedt en van de cliënten tot wie zij zich richt, criteria te definiëren die moeten leiden tot de toepassing van gedifferentieerde acceptatieprocedures die rekening houden met het risiconiveau.

Volgende criteria kunnen bijvoorbeeld relevant zijn voor de definitie van specifieke risiconiveaus:

- de geografische afstand tussen de verblijfplaats van de cliënt en het door hem gekozen contactpunt van de instelling,
- het feit dat de cliënt een niet-ingezetene is,
- het feit dat de cliënt actief is in een economische sector die vatbaar is voor witwassen van geld of terrorismefinanciering,
- het feit dat de cliënt een vennootschap is waarvan een aanzienlijk deel van het kapitaal wordt vertegenwoordigd door aandelen aan toonder die gemakkelijk van eigenaar kunnen veranderen zonder dat de instelling daarvan op de hoogte is,
- het feit dat de cliënt een trust, een feitelijke vereniging of een andere juridische structuur is waarvan een goede kennis een meer diepgaande analyse vereist,
- het feit dat de cliënt ongebruikelijke kenmerken vertoont voor de betrokken instelling,
- het feit dat de cliënt een beroep doet op de instelling voor producten of diensten die als vatbaar worden beschouwd voor pogingen om geld wit te wassen of terrorisme te financieren,
- het feit dat de geplande zakenrelatie zou zorgen voor aanzienlijke bewegingen in contanten waarvan de herkomst of de bestemming moeilijk te verifiëren is,
- de omvang van de overhandigde vermogenswaarden,
- enz.

Bij de definitie van hun specifieke risicocriteria kunnen de instellingen zich laten inspireren door de desbetreffende FATF-publicaties die kunnen worden geraadpleegd op de FATF-website ^[41] "www.fatf-gafi.org", inzonderheid het op 24 april 2002 gepubliceerde document getiteld "*Directives à l'attention des institutions financières pour la détection des activités de financement du terrorisme*", het in juni 2007 gepubliceerde document getiteld "*Guidance on the risk-based approach to combating money laundering and terrorist financing*" en het in oktober 2009 gepubliceerde document getiteld "*Risk-Based Approach - Guidance for the Life Insurance Sector*".

De CBFA raadt aan om niet enkel rekening te houden met de specifieke risico's die verbonden zijn aan de landen en gebieden die, volgens de FATF, niet meewerken aan de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering, of in verband waarmee de FATF aanbeveelt een verhoogde waakzaamheid aan de dag te leggen dan wel tegenmaatregelen te nemen (zie art. 27 van het reglement - punt 5.2.2.4 supra), maar ook met de waarschuwingen voor de specifieke risico's die verbonden zijn aan bepaalde landen of gebieden die de FATF-aanbevelingen niet of onvoldoende naleven, die worden gepubliceerd door de FATF zelf of door regionale organisaties van het FATF-type ("*FATF-style regional bodies*" of FSRB) die het statuut hebben van met de FATF geassocieerde organisaties, met name door Moneyval, de door de Raad van Europa opgerichte FSRB ^[42].

Het cliëntacceptatiebeleid van de instellingen zou, via passende risicocriteria, ook rekening moeten houden met het feit dat instellingen zonder winst oogmerk bijzonder vatbaar zijn om te worden misbruikt voor doeleinden die verband houden met terrorismefinanciering.

Bovendien wordt aanbevolen dat de instellingen op de lijst van de risicocriteria waarop hun cliëntacceptatiebeleid gebaseerd is, ook de criteria te vermelden waarmee andere aspecten van het reputatierisico kunnen worden aangepakt dan dat verbonden aan het witwassen van geld en de terrorismefinanciering.

Het is ook belangrijk dat de instellingen, zowel bij de keuze van de specifieke risicocriteria als bij de indeling van die criteria in een risicoschaal waarop zij hun cliëntacceptatiebeleid baseren, toezien op een correcte toepassing van het proportionaliteitsbeginsel. In dat verband dienen zij zorgvuldig te vermijden om te opteren voor risicocriteria of voor indelingen van die criteria die niet kunnen worden verantwoord of die buitensporig kunnen lijken ten aanzien van de risico's die zij met hun cliëntacceptatiebeleid geacht

⁴¹ <http://www.fatf-gafi.org>.

⁴² <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/>.

worden te kunnen beheren. Bovendien wordt de aandacht van de instellingen gevestigd op de voor hen geldende verplichting om de geldende antidiscriminatieloven na te leven in deze specifieke context. Als een risicoschaal wordt gedefinieerd die niet aan de proportionaliteits- en wettigheidsvoorwaarden zou voldoen in het licht van de antidiscriminatieloven, zou het immers niet mogelijk zijn de gelopen risico's op passende wijze op te vangen, en zou dat bovendien zelfs tot gevolg kunnen hebben dat de financiële instelling en/of haar leiders burgerlijk of zelfs strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

De gegevens die moeten worden verzameld krachtens artikel 12 van het reglement, moeten het niet alleen mogelijk maken de cliënten te onderscheiden die een specifiek risico kunnen vormen, maar moeten de instelling ook passende documentatie opleveren voor het onderzoek naar en de beslissing over hun acceptatie als cliënt.

6. Waakzaamheidsplicht

6.1. Algemene regel - Constante waakzaamheid

6.1.1. Voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering

Artikel 14, §§ 1 en 2, van de wet

§ 1er. De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen moeten een bestendige waakzaamheid aan de dag leggen ten opzichte van de zakelijke relatie en de uitgevoerde verrichtingen en, in voorkomend geval, de oorsprong van de fondsen aandachtig onderzoeken om zich ervan te vergewissen dat die stroken met de kennis die zij hebben van de cliënt, en van zijn zakelijk en risicoprofiel.

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen onderzoeken bijzonder aandachtig alle verrichtingen of feiten die zij bijzonder vatbaar achten voor witwassen van geld of financiering van terrorisme, wegens hun aard of ongebruikelijk karakter gelet op de activiteiten van de cliënt, dan wel wegens de begeleidende omstandigheden of de hoedanigheid van de betrokken personen.

§ 2. De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen stellen een schriftelijk verslag op over het onderzoek dat met toepassing van paragraaf 1 is ingesteld. Dit verslag wordt overgelegd aan de in artikel 18 bedoelde personen om er zo nodig een passend gevolg aan te geven overeenkomstig de artikelen 23 tot 28.

Opdat de witwas- en terrorismefinancieringspreventie doeltreffend zou zijn, dienen alle "atypische" verrichtingen en intrigerende feiten te worden opgespoord en grondig te worden onderzocht teneinde na te gaan of zij verdacht zijn. Als inderdaad blijkt dat zij een vermoeden van witwassen of terrorismefinanciering doen rijzen, is de financiële onderneming wettelijk verplicht om ze aan de CFI te melden.

Het is voornamelijk door de waakzaamheid die de financiële ondernemingen aan de dag leggen ten aanzien van de verrichtingen van hun cliënten, dat atypische verrichtingen en intrigerende feiten aan het licht komen. Om deze waakzaamheid mogelijk te maken dienen de nodige middelen te worden ingezet. De mate van waakzaamheid moet bovendien zijn afgestemd op het risico dat de cliënt of de zakenrelatie oplevert. In artikel 14 van de wet zijn de voornaamste regels alsook het doel van de waakzaamheidsplicht vastgelegd.

Om dit doel daadwerkelijk te bereiken, moeten de ondernemingen, willen zij constant waakzaam zijn, kunnen bogen op een gestructureerde en passende organisatie, en moeten zij de intensiteit van hun klantenonderzoeksmatregelen kunnen afstemmen op het risicoprofiel van de cliënt en de zakenrelatie.

Deze toezichtsregeling moet de ondernemingen tevens in staat stellen om te voldoen aan hun verplichtingen inzake financieel embargo en bevrozing van tegoeden van bepaalde personen, als toegelicht in punt 5.1 supra.

6.1.2. Voorkoming van de proliferatie van massavernietigingswapens

6.1.2.1. Algemene context

Toen de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zich geconfronteerd zag met een gevaar voor de wereldvrede door de proliferatie van kernwapens, chemische wapens en biologische wapens ("massavernietigingswapens" genoemd), heeft hij diverse resoluties aangenomen om dit gevaar te

bestrijden, dit zowel in 2006 als in 2007 en in 2008. Deze resoluties, die voornamelijk gericht zijn tegen Noord-Korea en Iran, bevatten maatregelen die de levering van onderdelen voor massavernietigingswapens aan deze landen verbieden of beperken. Ook het verlenen van technische bijstand wordt aan banden gelegd indien dit de verdere ontwikkeling van massavernietigingswapens in de hand kan werken. Maar de Veiligheidsraad is nog een stap verder gegaan door maatregelen op te leggen om de tegoeden te bevriezen van personen en entiteiten waarvan hij meent dat zij meewerken aan de proliferatie van massavernietigingswapens, en door alle landen op te roepen om de nodige maatregelen te treffen teneinde te verhinderen dat financiële bijstand zou worden verleend, investeringen zouden worden gedaan of financieringen zouden worden toegekend die er zouden kunnen toe bijdragen dat de proliferatieprogramma's voor massavernietigingswapens in die landen verder worden ontwikkeld.

Onder de maatregelen tegen Noord-Korea bevinden zich met name Resolutie 1695 (2006) van 15 juli 2006 ^[43] (meer bepaald § 4) en Resolutie 1718 (2006) van 14 oktober 2006 (voornamelijk § 8, d).

Ten aanzien van Iran werd Resolutie 1737 (2006) van 23 december 2006 aangenomen (inzonderheid de §§ 6 en 12 tot 15) en Resolutie 1803 (2008) van 3 maart 2008 (meer bepaald § 7).

In aansluiting op deze Resoluties heeft de FATF in juni 2007 een reeks gedragslijnen ("Guidance") gepubliceerd voor de toepassing van de bepalingen met een financiële inslag uit de Resoluties van de Veiligheidsraad. Vervolgens heeft de FATF als aanvulling hierop een aantal specifiek gedragslijnen gepubliceerd voor de concrete toepassing van de financiële verbodsbepalingen voor activiteiten opgesomd in de voormelde Resolutie 1737 (2006) ten aanzien van Iran (oktober 2007), en voor de implementatie van Resolutie 1803 (2008), eveneens ten aanzien van Iran (oktober 2008).

6.1.2.2. Beperkende maatregelen ten aanzien van respectievelijk de Democratische Volksrepubliek Korea en Iran

In Europa heeft de Europese Raad ter zake Verordening (EG) nr. 329/2007 van 27 maart 2007 ^[44] (inmiddels herhaaldelijk gewijzigd, onder meer door Verordening (EU) nr. 1283/2009 van de Raad van 22 december 2009 ^[45]) en Verordening (EG) nr. 423/2007 van 19 april 2007 ^[46] (inmiddels herhaaldelijk gewijzigd, onder meer door Verordening (EG) nr. 1110/2008 van de Raad van 10 november 2008 ^[47]) goedgekeurd, die betrekking hebben op de toepassing van beperkende maatregelen ten aanzien van respectievelijk de Democratische Volksrepubliek Korea en Iran. Zij zijn rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten en behoeven dus geen omzetting in nationaal recht.

De CBFA vestigt in het bijzonder de aandacht op een aantal verplichtingen die deze Europese Verordeningen opleggen, naast de verplichte bevriezing van de tegoeden van personen die betrokken zijn bij de Koreaanse of Iraanse proliferatiegevoelige activiteiten als bepaald in de voorwaarden en modaliteiten vastgelegd in deze Verordeningen (zie punt 5.1 supra), met name:

- het verbod of de beperking van de toelating om, rechtstreeks of onrechtstreeks, beleggingen te verrichten of financieringen te verlenen in verband met goederen of technologieën als vermeld in de bijlagen bij die Verordeningen (zie artikel 3 van de gewijzigde Verordening (EG) nr. 329/2007 van 27 maart 2007 en artikel 5 van de gewijzigde Verordening (EG) nr. 423/2007 van 19 april 2007);
- en de verplichting om de nodige waakzaamheid aan de dag te leggen teneinde de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens te verhinderen (zie artikel 11*bis* van de gewijzigde Verordening (EG) nr. 329/2007 van 27 maart 2007 en artikel 11*bis* van de gewijzigde Verordening (EG) nr. 423/2007 van 19 april 2007).

Om te voldoen aan de verplichtingen die door deze Europese Verordeningen worden opgelegd, dienen de financiële ondernemingen de procedures voor waakzaamheid op een eerste en tweede lijn toe te passen als beschreven in punt 6.1.4 van deze circulaire, om zowel witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen als de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens door Iran te verhinderen conform de hierboven toegelichte bepalingen.

⁴³ De Resoluties van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties kunne geraadpleegd worden op de website : <http://www.un.org/documents/scres.htm>

⁴⁴ PB L 88 van 29 maart 2007, p. 1

⁴⁵ PB L 346 van 23 december 2009, p. 1

⁴⁶ PB L 103 van 20 april 2007, p. 1

⁴⁷ PB L 300 van 11 november 2008, p. 1

6.1.3. Actualisering van de identificatiegegevens en van het profiel van de cliënt

Artikel 7, § 3, van de wet

Naargelang de risicogevoeligheid actualiseren de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen de identificatiegegevens van hun gewone cliënten en van de lasthebbers van deze cliënten als blijkt dat de informatie die zij over hen bezitten niet langer actueel is. Daartoe verrichten zij een nieuwe identiteitsverificatie van de betrokken cliënten of hun lasthebbers overeenkomstig §§ 1 en 2.

Artikel 8, § 2, van de wet

Naargelang de risicogevoeligheid actualiseren de in de artikelen 2, § 1, en 3 bedoelde ondernemingen en personen de identificatiegegevens van de uiteindelijke begunstigen van een cliënt met wie zij een zakelijke relatie hebben als blijkt dat de informatie die zij over hen bezitten niet langer actueel is.

Artikel 30 van het reglement

De in artikel 14, § 1, van de wet bedoelde bestendigewaakzaamheidsplicht houdt voor de ondernemingen de verplichting in om, binnen een termijn die wordt bepaald in functie van het risico, over te gaan tot de verificatie en, in voorkomend geval, de actualisering van de in artikel 12 van dit reglement bedoelde gegevens waarover zij beschikken over de cliënten met wie zij een zakenrelatie hebben aangeknoopt, wanneer zij over aanwijzingen beschikken dat die gegevens niet langer actueel zijn.

Volgens de hierboven aangehaalde wettelijke en reglementaire bepalingen zijn de ondernemingen verplicht om de pertinentie te controleren van de identificatie- en andere gegevens die zij bezitten over een cliënt met wie zij een zakenrelatie hebben en die bepalend zijn voor zijn "profiel", en dit zodra zij over aanwijzingen beschikken dat die gegevens niet langer actueel zouden zijn. Mogelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld een adreswijziging of het overlijden van een cliënt-natuurlijk persoon. Ook een update van de met toepassing van artikel 12 van het reglement ingezamelde informatie kan nodig blijken als de aard van de verrichtingen die een cliënt uitvoert niet langer strookt met de beroepsactiviteiten die hij aanvankelijk verklaarde uit te oefenen. Op dit vlak zal nauwlettender moeten worden toegezien op de cliënten-rechtspersonen aangezien de kans dat hun identificatiegegevens veranderen veel groter is (naamsverandering of wijziging van de maatschappelijke zetel, andere betekenisvolle of controleaandeelhouders of bestuurders, fusies, vereffeningen, enz).

De termijn voor het actualiseren van de gegevens mag worden vastgesteld naargelang het risico. Daartoe moet elke onderneming passende criteria definiëren die aansluiten bij de criteria die zij hanteert voor haar cliëntacceptatiebeleid (zie punt 5.2 supra). Net als bij de initiële identificatie, moeten ook de nieuwe identificatiegegevens aan de hand van een passend bewijsstuk worden geverifieerd.

Op te merken valt eveneens dat artikel 16, § 3 van de wet van 11 januari 1993 de ondernemingen onrechtstreeks toegang verleent tot het Rijksregister opdat zij met toepassing van haar artikelen 7, § 3, en 8, § 2, de identificatiegegevens zouden kunnen actualiseren van de beoogde personen, met name de cliënten, hun lasthebbers en hun uiteindelijke begunstigen, zonder dat deze personen fysiek aanwezig zijn. Voor de actualisering van de identificatiegegevens van de cliënten en de lasthebbers mag het Rijksregister geraadpleegd worden op grond van de kopie van het bewijsstuk dat bij de oorspronkelijke identificatie werd verkregen. Voor de actualisering van de identificatiegegevens van de uiteindelijke begunstigen, wordt eraan herinnerd dat de interne procedures van de financiële ondernemingen een raadpleging van het Rijksregister kunnen toelaten zonder over een kopie van de identiteitskaart van deze personen te beschikken (zie punt 4.4.4.1 supra).

Tot slot raadt de Commissie de ondernemingen aan een wakend oog te houden, in functie van het risico, op de beperkte geldigheid in tijd van de gegevens over hun zakenrelaties. Mocht dit nodig blijken voor een doeltreffende preventie van witwassen van geld en terrorismefinanciering, dienen zij meer bepaald na te gaan of de gegevens die zij bezitten over hun cliënten nog steeds pertinent zijn.

6.1.4. Eerste- en tweedelijnstoezicht

De artikelen 31 en 32 van het reglement schrijven voor dat aan de waakzaamheid ten aanzien van de zakenrelaties en de verrichtingen gestalte moet worden gegeven met een duaal toezicht op de verrichtingen van de cliënten dat wordt uitgeoefend op twee niveaus.

6.1.4.1. Eerstelijnstoezicht

Artikel 31 van het reglement

De ondernemingen stellen hun met het eerstelijnstoezicht belaste aangestelden schriftelijk in kennis van de passende criteria die hen in staat moeten stellen om atypische verrichtingen op te sporen, waaraan zij specifieke aandacht moeten besteden en waarover zij een schriftelijk verslag moeten opstellen als bedoeld in artikel 14, § 2, van de wet.

Bij het in artikel 14, § 1, tweede lid, van de wet bedoelde onderzoek van de verrichtingen en feiten, wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de kennelijke economische grondslag en legitimiteit van die verrichtingen en feiten.

De ondernemingen stellen hun met het eerstelijnstoezicht belaste aangestelden ook schriftelijk in kennis van de te volgen procedure bij de overlegging van schriftelijke verslagen aan de in artikel 18 van de wet bedoelde verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, inclusief de termijnen waarbinnen die verslagen moeten worden overgelegd.

Het "eerstelijnstoezicht" is het toezicht dat wordt uitgeoefend door de aangestelden van de onderneming die rechtstreeks in contact staan met de cliënten. Daarbij wordt een beroep gedaan op hun ervaring, hun kritische geest en hun vermogen om een correcte inschatting te maken van de situaties waarmee zij geconfronteerd worden bij hun rechtstreeks contact met de cliënten, dit alles met de bedoeling om de "atypische verrichtingen" op te sporen als bedoeld in artikel 1, 8° van het reglement. Dit zijn verrichtingen die hoogstwaarschijnlijk verband houden met witwassen of terrorismefinanciering, meer bepaald omdat zij niet blijken te stroken met de kennis die de onderneming heeft over de cliënt, zijn beroepsactiviteiten, zijn risicoprofiel en, indien nodig, over de herkomst van het geld.

Het zijn overigens voornamelijk deze procedures voor eerstelijnstoezicht die een onderneming in staat stellen te voldoen aan haar wettelijke verplichting om mogelijke aanwijzingen van witwassen of terrorismefinanciering op te sporen en aan de CFI te melden.

Opdat de aangestelden zich op dit vlak terdege van hun taak zouden kunnen kwijten, moeten de nodige inspanningen worden geleverd om hen op te leiden en te sensibiliseren (zie hoofdstuk 13 van het reglement en hoofdstuk 11 van deze circulaire). Voorts moeten passende schriftelijke procedures worden uitgewerkt om hen een niet-limitatieve lijst van criteria ter beschikking te stellen die zij dienen te hanteren voor het opsporen van atypische verrichtingen, en moeten hen richtlijnen worden gegeven voor het opstellen van de vereiste schriftelijke verslagen en het overmaken ervan aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Het verdient aanbeveling de voornoemde criteria nauw te laten aansluiten bij de criteria die het cliëntacceptatiebeleid (zie hoofdstuk 5 supra) gebruikt om de cliënten in te delen op basis van het risico dat zij opleveren. Maar daarenboven moet een eerstelijnstoezicht ook criteria hanteren die betrekking hebben op de verrichtingen zelf, waarbij bijzondere aandacht gaat naar de economische grondslag en de kennelijke legitimiteit van de verrichting. Vanuit dat oogpunt kan een verhoogde waakzaamheid vereist zijn voor stortingen van grote sommen in contanten door "handelaren in goederen van grote waarde" die zijn onderworpen aan artikel 21 van de wet dat het verbod oplegt om het bedrag van de verkoopprijs van een of meer goederen ter waarde van 15.000 euro of meer, in contanten te ontvangen.

Bovendien moeten de aangestelden door passende criteria attent worden gemaakt op omstandigheden die sterk laten vermoeden dat een verrichting verband houdt met witwassen of terrorismefinanciering, alsook op feiten die daarop kunnen wijzen (als een cliënt bijvoorbeeld geen belangstelling toont voor de toch belangrijke voorwaarden van de voorgestelde diensten, zoals hun tarifiering).

Om deze criteria op te stellen, kunnen de ondernemingen nuttig gebruik maken van het document "Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing - Directives à l'attention des institutions financières pour la détection des activités de financement du terrorisme" (door de CFI vertaald als "Richtlijnen voor de financiële instellingen met het oog op de opsporing van terroristische financieringsactiviteiten") dat de FATF op 24 april 2002 heeft gepubliceerd en dat geraadpleegd kan worden op haar website "www.fatf-gafi.org".

6.1.4.2. Tweedelijnstoezicht

Artikel 32, eerste en tweede lid, van het reglement

De ondernemingen vullen het eerstelijnstoezicht aan met een tweedelijnstoezicht waarbij gebruik wordt gemaakt van een toezichtssysteem om atypische verrichtingen op te sporen waarover een schriftelijk verslag moet worden opgesteld als bedoeld in artikel 14, § 2, van de wet.

Dat toezichtssysteem moet:

- *betrekking hebben op alle rekeningen van de cliënten en op al hun verrichtingen;*
- *gebaseerd zijn op nauwkeurige en pertinente criteria die door elke onderneming afzonderlijk worden gedefinieerd, waarbij voornamelijk rekening wordt gehouden met de kenmerken van het aangeboden diensten- en productengamma en met de cliënten tot wie zij zich richt, en die voldoende verfijnd zijn om atypische verrichtingen effectief te kunnen opsporen;*
- *een snelle opsporing van dergelijke verrichtingen mogelijk maken;*
- *schriftelijke verslagen afleveren waarin een beschrijving wordt gegeven van de atypische verrichtingen die werden opgespoord en wordt aangegeven op grond van welke criteria als bedoeld in het tweede streepje van dit lid deze verrichtingen als atypisch worden gekwalificeerd; deze verslagen worden overgelegd aan de in artikel 18 van de wet bedoelde verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;*
- *geautomatiseerd zijn, behalve als de onderneming kan aantonen dat de automatisering van het toezichtssysteem niet vereist is gezien de aard en het volume van de verrichtingen waarop toezicht moet worden gehouden;*
- *eerst aan een valideringsprocedure worden onderworpen en daarna geregeld opnieuw op zijn pertinentie worden onderzocht, zodat het, indien nodig, kan worden aangepast aan de evolutie van de activiteiten, de cliënteel of de omgeving.*

Het eerstelijnstoezicht moet worden aangevuld met een tweedelijnstoezicht. Hiervoor dient een "toezichtssysteem" te worden opgezet conform de voorwaarden die zijn vastgelegd in artikel 32, tweede lid van het reglement. De bedoeling van dit tweedelijnstoezicht is systematisch de verrichtingen op te sporen die, hoewel ze atypisch zijn, bij het eerstelijnstoezicht niet als dusdanig konden worden aangemerkt of eenvoudigweg aan de waakzaamheid zijn ontsnapt.

Voorts moet dit toezichtssysteem de ondernemingen in staat stellen om te voldoen aan hun verruimde kennisgevingsplicht conform artikel 27 van de wet (zie punt 7.1.1 infra). De ondernemingen dienen namelijk transacties te melden waar personen bij betrokken zijn die gedomicilieerd zijn in landen of gebieden die niet meewerken aan de witwasbestrijding en ten aanzien waarvan de FATF haar leden aanbeveelt de tegenmaatregelen te nemen waarin Aanbeveling 21 voorziet.

Gezien de respectieve en aanvullende rol van de levensverzekeringsondernemingen en de niet-exclusieve bemiddelaars in levensverzekeringen, geeft de Commissie hen de raad om, onverminderd hun respectieve verantwoordelijkheden ten aanzien van de wet, een taakverdeling overeen te komen zowel voor de taken die verband houden met de identificatie van de cliënten en de uiteindelijke begunstigden, in voorkomend geval, hierbij uitgaand van artikel 10 van de wet (zie punt 4.7 supra), als voor de taken die verricht moeten worden voor het opsporen van atypische verrichtingen. In dit verband vestigen wij de aandacht op artikel 30, § 3, 2° van de wet - deze bepalingen worden verderop in punt 7.1.3.2.2 uitvoerig toegelicht - dat een uitzondering behelst op het in § 1 van ditzelfde artikel geponeerde verbod om derden ervan in kennis te stellen dat een verdachte transactie werd gemeld aan de CFI. Deze uitzondering geldt meer bepaald voor het meedelen van informatie aan een andere financiële onderneming die optreedt in verband met dezelfde cliënt of in het kader van dezelfde verrichting.

Deze aanbevelingen gelden eveneens voor de relaties tussen de kredietinstellingen of beleggingondernemingen, enerzijds, en de makelaars in bank- en beleggingsdiensten, anderzijds.

In de regel gelden voor het tweedelijnstoezichtssysteem dermate hoge vereisten inzake doeltreffendheid en reactiesnelheid dat enkel een geautomatiseerd systeem hieraan kan voldoen. Toch zou de Commissie ermee kunnen instemmen dat een niet-geautomatiseerd systeem wordt gebruikt mits de onderneming kan aantonen dat het gezien de aard en het volume van de verrichtingen mogelijk is om het vereiste toezicht zonder automatisering uit te oefenen.

In dat geval dienen evenwel de nodige menselijke middelen te worden ingezet om de doeltreffendheid en de reactiesnelheid van het niet-geautomatiseerde toezichtssysteem te waarborgen.

Aangezien het voorkomen van witwassen van geld en terrorismefinanciering een belangrijk onderdeel vormt van een goed beheer van het reputatierisico, en als aanvulling op de toelichting in punt 10.3 van deze circulaire, richt de Commissie aan de ondernemingen met dochters of bijkantoren in het buitenland de aanbeveling zich ervan te vergewissen, zo nodig via controles ter plaatse door hun interneauditdepartement, dat die dochters en bijkantoren eveneens beschikken over een passend systeem om toezicht te houden op de verrichtingen dat hen effectief in staat stelt om verdachte transacties op te sporen en zich aan de lokale wetgeving te conformeren.

6.1.5. Constate waakzaamheid afgestemd op het risico

6.1.5.1. Algemeen principe - coherentie met het cliëntacceptatiebeleid

Artikel 12, § 1, van de wet

Onverminderd de in artikelen 7 tot 9 opgelegde verplichtingen passen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen, naargelang de risicogevoeligheid verscherpte klantenonderzoeksmaatregelen toe in situaties die omwille van hun aard een hoger risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme kunnen inhouden, en ten minste in de hieronder beschreven situaties.

Artikel 32, derde lid van het reglement

De in het tweede streepje van het vorige lid bedoelde criteria houden met name rekening met het specifieke risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme dat verbonden is aan de verrichtingen die worden uitgevoerd door cliënten van wie de acceptatie aan striktere regels is onderworpen krachtens het in hoofdstuk 8 bedoelde cliëntacceptatiebeleid.

Artikel 28, § 2, van het reglement

De ondernemingen die een zakenrelatie hebben met een in § 1 bedoelde kredietinstelling of financiële instelling naar buitenlands recht, dienen over te gaan tot:

- *een periodiek onderzoek, in functie van het risico, en zo nodig een update van de informatie waarop zij hun beslissing om de betrokken zakenrelatie aan te knopen hebben gebaseerd;*
- *een nieuw onderzoek van de betrokken zakenrelatie indien zij in kennis worden gesteld van informatie die hun vertrouwen kan ondermijnen in de wettelijke en reglementaire voorschriften tot bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme van het land van vestiging van de financiële instelling-cliënt, of in de efficiëntie van de door die instelling ingevoerde controles op het vlak van de bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme;*
- *periodieke controles en tests, in functie van het risico, om zich ervan te vergewissen dat de financiële instelling-cliënt de door haar aangegane verbintenissen te allen tijde nakomt, inzonderheid wat de verplichting betreft om op verzoek onmiddellijk de pertinente identificatiegegevens door te geven van haar cliënten die rechtstreeks toegang hebben tot de voor haar geopende transitrekeningen.*

Als logisch vervolg op het cliëntacceptatiebeleid werd de plicht ingevoerd om een constante waakzaamheid aan de dag te leggen bij zakenrelaties en verrichtingen. De criteria die gehanteerd worden door het waakzaamheidssysteem, zowel in eerste als in tweede lijn, moeten er dan ook voor zorgen dat de intensiteit van de waakzaamheid afgestemd wordt op het gelopen risico en tevens varieert naargelang het risico.

De risicocriteria die tot een verhoogde waakzaamheid leiden, moeten bovendien samenhangen met de risicocriteria die het cliëntacceptatiebeleid hanteert. Aldus is een verhoogde waakzaamheid vereist voor de zakenrelaties als bedoeld in artikel 12, §§ 2 tot 4 van de wet of in artikel 27 van het reglement, alsook voor de zakenrelaties die risicogevoelig blijken te zijn volgens de specifieke risicocriteria waarop de onderneming haar cliëntacceptatiebeleid heeft gebaseerd.

6.1.5.2. Bijkomende risicocriteria

Artikel 32, vierde en vijfde lid, van het reglement

Deze criteria houden eveneens rekening met het specifieke risico op witwassen van geld of financiering van terrorisme dat verbonden is aan de verrichtingen die betrekking hebben op bedragen die ongebruikelijk zijn in absolute cijfers of gezien de gewoonten van de betrokken cliënt in zijn relatie met de onderneming.

Geld dat ten gunste van een cliënt wordt overgemaakt zonder enige informatie over de betaler als vereist door Verordening (EG) nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldoverdrachten te voegen informatie over de betaler, wordt beschouwd als een atypische verrichting in de zin van dit artikel.

Artikel 33 van het reglement

Als een onderneming aan de Cel voor Financiële-Informatieverwerking informatie meldt over een verdachte verrichting conform de artikelen 23, 24, 27 of 28 van de wet, of een feit meldt dat zou kunnen duiden op witwassen van geld of financiering van terrorisme conform artikel 25 van de wet, verhoogt zij de waakzaamheid in haar zakenrelatie met de personen

op wie de gemelde inlichtingen betrekking hebben. Deze verhoogde waakzaamheid dient te worden aangehouden zolang dit, afhankelijk van de omstandigheden, nodig is om zich ervan te vergewissen dat de verdachte verrichting een alleenstaande transactie is of om onverwijld eventuele nieuwe verdachte verrichtingen op te sporen die door de cliënt zouden worden uitgevoerd.

In dat geval onderzoeken de ondernemingen inzonderheid, conform artikel 14 van de wet, bijzonder aandachtig elke verrichting van de cliënt bestaande uit een opvraging, overdracht, wederinkoop of enige andere verrichting die ertoe zou kunnen bijdragen de plaats te verhullen waar de gelden waarvan vermoed wordt dat ze een illegale herkomst hebben, zich bevinden. In voorkomend geval verrichten de ondernemingen een nieuwe melding aan de Cel voor Financiële-Informatieverwerking conform de artikelen 23, 24, 25, 27 of 28 van de wet.

Om de intensiteit van de waakzaamheid te bepalen, lijkt het onontbeerlijk om in aanvulling op de risicocriteria van het cliëntacceptatiebeleid, een aantal specifieke criteria in te voeren die eveneens rekening houden met eventuele wijzigingen in de zakenrelatie met de cliënt of in de verrichtingen die hij uitvoert.

Dat is het geval in de situaties als bedoeld in de artikelen 32, vierde en vijfde lid, en 33 van het reglement. Daar is verhoogde waakzaamheid geboden, meer bepaald voor verrichtingen waar bedragen mee gemoeid zijn die ongewoon hoog zijn voor de betrokken cliënt, of indien geld ten gunste van een cliënt wordt overgemaakt zonder enige informatie over de betaler (zie punt 8.1 infra).

Er is tevens een verhoogde waakzaamheid nodig bij cliënten die verrichtingen hebben uitgevoerd die door de onderneming als verdacht zijn bestempeld en derhalve aan de CFI zijn gemeld. Door de verhoogde waakzaamheid moet de financiële onderneming kunnen nagaan of de verdachte verrichting een alleenstaande transactie is of niet, en moet zij elke door de cliënt gevraagde verrichting waarmee hij mogelijkzins zijn geld tracht te onttrekken aan een eventuele beslaglegging door de gerechtelijke autoriteiten kunnen opsporen en nader onderzoeken. Dergelijke verrichtingen zijn bijvoorbeeld het afsluiten van de rekening of het opvragen van grote bedragen in contanten. Indien de onderneming in dergelijke omstandigheden omwille van de vertrouwensbreuk besluit het initiatief te nemen om haar zakenrelatie met de cliënt te beëindigen, verdient het aanbeveling om de CFI hiervan vooraf in kennis te stellen.

Het doel van een verhoogde waakzaamheid indachtig, raadt de CBFA de ondernemingen aan om extra waakzaam te blijven ten aanzien van de voormelde cliënten zolang dit gezien de omstandigheden nodig blijkt om zich ervan te vergewissen dat de verdachte verrichting een alleenstaande transactie is of om eventuele nieuwe verdachte verrichtingen van de cliënt onmiddellijk te kunnen opsporen. De beslissing om de verhoogde waakzaamheid stop te zetten zou moeten worden genomen onder de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

De ondernemingen krijgen tevens de raad om bijzonder waakzaam te zijn in hun zakenrelaties met cliënten als dit gezien de omstandigheden noodzakelijk blijkt om volledig te voldoen aan hun algemene plicht om witwassen van geld en terrorismefinanciering te helpen voorkomen conform artikel 6 van de wet. Zo kan een verhoogde waakzaamheid bijvoorbeeld nodig blijken ten aanzien van cliënten indien er over een of meerdere van hun verrichtingen reeds conform artikel 14, § 2 van de wet een schriftelijk verslag werd opgesteld en overgemaakt aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering dat weliswaar onvoldoende vermoedens bevatte om de verrichtingen te melden aan de CFI krachtens de artikelen 23 tot 25, 27 of 28 van de wet, maar waaruit bleek dat de rechtmatigheid van de betrokken verrichting niet ondubbelzinnig kon worden vastgesteld.

7. Melding van verdachte verrichtingen

7.1. Vermoedens van witwassen van geld of terrorismefinanciering

7.1.1. Meldingen van vermoedens

Artikel 23, § 1, eerste lid van de wet

Wanneer de in artikel 2, § 1, beoogde ondernemingen of personen weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme, brengen zij dit, vooraleer de verrichting uit te voeren, schriftelijk ter kennis van de Cel voor financiële informatieverwerking en delen zij in voorkomend geval de termijn mee binnen welke die verrichting moet worden uitgevoerd.

Artikel 24 van de wet

Wanneer de in artikel 2, § 1, beoogde ondernemingen of personen die weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of met de financiering van terrorisme, dit niet ter kennis kunnen brengen van de Cel voor financiële informatieverwerking vooraleer de verrichting uit te voeren, hetzij omdat het niet mogelijk is de uitvoering van de verrichting, gezien haar aard, uit te stellen, hetzij omdat uitstel van aard zou kunnen zijn de vervolging van de begunstigden van het vermeende witwassen van geld en de vermeende financiering van terrorisme te beletten, stellen de ondernemingen of de personen onmiddellijk na de uitvoering van de verrichting de Cel hiervan schriftelijk in kennis. In dit geval wordt de reden vermeld waarom een kennisgeving, vooraleer de verrichting uit te voeren, niet mogelijk was.

Artikel 25 van de wet

Buiten de gevallen bedoeld in de artikelen 23 en 24, brengen de in artikel 2, § 1, beoogde ondernemingen of personen, wanneer hen een feit bekend wordt dat op witwassen van geld of op financiering van terrorisme zou kunnen wijzen, dit onmiddellijk schriftelijk ter kennis van de Cel voor financiële informatieverwerking.

Artikel 27 van de wet

Na advies van de Cel voor financiële informatieverwerking, kan de Koning de in artikelen 23 tot 26 beoogde plicht tot kennisgeving uitbreiden tot verrichtingen en feiten waarin natuurlijke of rechtspersonen zijn betrokken die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd zijn in een Staat of een gebied waarvan de wetgeving als ontoereikend wordt erkend door een bevoegde internationale instantie voor het overleg en de coördinatie of waarvan door deze instantie wordt aangenomen dat hun gebruiken een hinderpaal vormen in de strijd tegen het witwassen van geld en financiering van terrorisme. De Koning kan het type van de beoogde verrichtingen en de feiten, alsook hun minimumbedrag, bepalen.

Artikel 28, eerste lid van de wet

Wanneer de in de artikelen 2, § 1er, 3 en 4 beoogde instellingen en personen vermoeden dat een feit of een verrichting verband kan houden met witwassen van geld afkomstig uit ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen, of procedés van internationale omvang worden aangewend, brengen zij dit onmiddellijk schriftelijk ter kennis van de Cel voor financiële informatieverwerking, inclusief van zodra zij minstens een van de indicatoren opsporen die de Koning vastlegt bij in Ministerraad overlegd besluit.

Er wordt aan herinnerd dat, conform die artikelen van de wet, de ondernemingen in de onderstaande gevallen een kennisgeving moeten verrichten aan de Cel voor Financiële-Informatieverwerking.

Wanneer zij weten of vermoeden dat een uit te voeren verrichting verband houdt met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

In beginsel moet de betrokken informatie worden meegedeeld vóór de verrichting wordt uitgevoerd (zie artikel 23 van de wet). In dat geval moet de kennisgeving de termijn vermelden waarbinnen die verrichting zal worden uitgevoerd, om de CFI op die manier in staat te stellen zich vóór het verstrijken van die termijn te verzetten tegen de uitvoering van de verrichting, wanneer zij dat nodig acht gelet op het ernstige of dringende karakter van de zaak (zie verder).

In afwijking van de algemene regel mag de informatie ook na de uitvoering van de verrichting ter kennis worden gebracht van de CFI, hetzij omdat het niet mogelijk is om de uitvoering van de verrichting, gezien haar aard, uit te stellen, hetzij omdat uitstel de vervolging van de begunstigden van het witwassen van geld of de financiering van terrorisme zou kunnen beletten (zie artikel 24 van de wet). In die gevallen moet de CFI onmiddellijk na de uitvoering van de verrichting worden geïnformeerd en moet haar de reden worden meegedeeld waarom een kennisgeving vóór de uitvoering van de verrichting niet mogelijk was.

Wanneer de vermoedens betrekking hebben op het plegen van ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procedés van internationale omvang worden aangewend, maken de ondernemingen bovendien gebruik van de lijst van indicatoren die krachtens artikel 28 van de wet is vastgesteld bij koninklijk besluit. Dit koninklijk besluit is met name beschikbaar op de website van de CFI (<http://www.ctif-cfi.be>).

Wanneer hun, in het kader van hun beroepsactiviteiten, een feit bekend wordt dat op het witwassen van geld of de financiering van terrorisme zou kunnen wijzen. (zie artikel 25 van de wet)

In tegenstelling tot het eerste geval, gaat het hier niet om de uitvoering van één bepaalde verrichting, maar eerder over een geheel van verrichtingen. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen gaan om een geheel van

verrichtingen die, afzonderlijk bekeken, geen argwaan hebben gewekt, maar waarvan a posteriori blijkt dat zij verband zouden kunnen houden met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

In bepaalde gevallen zou ook een dergelijke kennisgeving moeten worden verricht voor feiten die erop wijzen dat een cliënt het voornemen had een verrichting uit te voeren, waarvan hij vervolgens uit eigen beweging heeft afgezien vooraleer de verrichting is uitgevoerd, maar die een verdachte verrichting geweest zou zijn indien zij uitgevoerd was geweest.

In voorkomend geval kan het ook nodig zijn gebruik te maken van de lijst van indicatoren van ernstige en georganiseerde fiscale fraude waarbij bijzonder ingewikkelde mechanismen of procedés van internationale omvang worden aangewend, die krachtens artikel 28 van de wet is vastgesteld bij koninklijk besluit.

Wanneer bij de verrichtingen personen betrokken zijn die wonen in landen of gebieden die worden gekwalificeerd als landen en gebieden die niet meewerken aan de witwasbestrijding.

Wanneer bij de verrichting een natuurlijk of rechtspersoon betrokken is die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd is in een land dat bij koninklijk besluit als niet-coöperatief is aangemerkt, is kennisgeving aan de CFI verplicht. Momenteel is nog geen enkel land of gebied door de Koning aangewezen met toepassing van artikel 27 van de wet.

7.1.2. Verzoeken van de CFI om mededeling van informatie

Artikel 33, eerste lid, 1° van de wet

Wanneer de Cel voor financiële informatieverwerking informatie ontvangt als bedoeld in artikel 22, § 2, mag de Cel of één van haar leden of één van haar personeelsleden, die daartoe is aangewezen door de magistraat die de Cel leidt of door zijn plaatsvervanger, eisen dat binnen de door hen bepaalde termijn alle bijkomende informatie wordt meegedeeld die zij nuttig achten voor de vervulling van de opdracht van de Cel:

1° door alle instellingen en personen als bedoeld in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 alsook door de stafhouder als bedoeld in artikel 26, § 3;

(..)

Onafhankelijk van de verplichting om verdachte verrichtingen en feiten te melden aan de CFI, wenst de Commissie ook te wijzen op de verplichtingen die de ondernemingen moeten nakomen wanneer de CFI hen om de mededeling van informatie verzoekt krachtens artikel 32, § 1, 1° van de wet, alsook op de noodzaak om de gevraagde informatie binnen de vooropgestelde termijn over te leggen.

De door de CFI opgevraagde informatie wordt normaliter verstrekt door de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld. Wat betreft het verbod om de cliënt of derden in te lichten en de vrijstelling van aansprakelijkheid voor inlichtingen die te goeder trouw werden meegedeeld, gelden de onderstaande regels.

7.1.3. Nadere regels voor de melding van verdachte verrichtingen of feiten

7.1.3.1. De personen die meldingen van verdachte verrichtingen of feiten mogen verrichten

Artikel 29 van de wet

De mededeling van de in de artikelen 20, 23 tot 28 bedoelde informatie wordt normaliter gedaan door de persoon die binnen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4, bedoelde ondernemingen en personen overeenkomstig artikel 18 van deze wet is aangesteld (..).

Elke werknemer en elke vertegenwoordiger van de in de artikelen 2, § 1, en 4 bedoelde ondernemingen of personen deelt evenwel persoonlijk aan de Cel informatie mee telkens wanneer de in het eerste lid bedoelde procedure niet kan worden gevolgd.

Meldingen van verdachte verrichtingen of feiten worden normaliter verricht door de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, op basis van zijn analyse van de interne verslagen die hem worden toegestuurd over "atypische" verrichtingen of feiten die aanwijzingen kunnen vormen voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

De absolute noodzaak om het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme te bestrijden en de spoed waarmee gereageerd moet worden wanneer een dergelijke verrichting wordt opgespoord, rechtvaardigen dat om het even welke werknemer of

vertegenwoordiger (met name gevolmachtigde agenten) deze melding mag verrichten wanneer het door de omstandigheden niet mogelijk is de normale procedure te volgen.

In de mate van het mogelijke moeten de ter zake door de CFI aanbevolen kennisgevingsregels en -procedures worden nageleefd.

Zoals wordt onderstreept in de parlementaire voorbereiding van de wet van 11 januari 1993, blijven de instellingen wettelijk verplicht de vereiste meldingen aan de CFI te verrichten, zelfs als ze - rechtstreeks of onrechtstreeks - weten dat de gerechtelijke autoriteiten reeds van de betrokken financiële verrichtingen of feiten op de hoogte zijn gebracht of ze reeds onderzoeken. De bevoegdheid van de CFI om meldingen van verdachte verrichtingen of feiten te ontvangen en te ontleden is nader omschreven in artikel 22, § 2, van de wet, "onverminderd de bevoegdheden van de gerechtelijke autoriteiten".

Bovendien geldt het melden van verdachte verrichtingen aan de CFI als een individuele verplichting voor elke financiële instelling. Aangezien de wet geen vrijstelling verleent van de verplichting tot melding van een verdachte verrichting aan een financiële instelling die weet dat de betrokken verdachte verrichting reeds aan de CFI werd gemeld door een andere financiële instelling, ook al is die van dezelfde groep, mag de beslissing om geen dergelijke melding te verrichten niet gebaseerd zijn op het feit dat de verrichting al aan het CFI werd gemeld door die andere financiële instelling.

7.1.3.2. Verbod om de cliënt of derden in te lichten

7.1.3.2.1. Principe

Artikel 30, § 1, eerste lid van de wet

De ondernemingen en personen bedoeld in de artikelen 2, § 1, 3 en 4, hun directeurs en werknemers, (...) mogen in geen geval ter kennis brengen van de betrokken cliënt of van derde personen dat informatie werd meegedeeld aan de Cel voor financiële informatieverwerking met toepassing van de artikelen 20 of 23 tot 28, of dat een opsporingsonderzoek wegens witwassen of financiering van terrorisme aan de gang is of zou kunnen worden geopend.

Het is van kapitaal belang dat dit informatieverbod nauwgezet wordt nageleefd, gezien de doelstellingen die ermee worden nagestreefd. Enerzijds is het absoluut noodzakelijk dat meldingen van verdachte verrichtingen geheim worden gehouden, om de daders van verrichtingen die verband houden met het witwassen van geld of terrorismefinanciering te kunnen aanhouden en om hun bezittingen in beslag te kunnen laten nemen door de gerechtelijke autoriteiten. Anderzijds wordt met het verbod om derden in te lichten ook bereikt dat de reputatie van de betrokkenen onaangetaast blijft zolang er geen strafrechtelijke sancties zijn uitgesproken door de gerechtelijke autoriteiten.

Er dient ook benadrukt te worden dat de niet-naleving van deze verplichting tot geheimhouding met het oogmerk om de dader van de verrichting die verband houdt met het witwassen van geld of de financiering van terrorisme in staat te stellen zich te onttrekken aan de gevolgen van de verrichte of te verrichten melding, naargelang van de omstandigheden beschouwd kan worden als een daad van medeplichtigheid aan het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Dit verbod om de cliënt in te lichten geldt dus niet alleen voor de eigenlijke melding van een verdachte verrichting maar ook voor de opstelling van het schriftelijke verslag als bedoeld in artikel 14 van de wet en voor het resultaat van de analyse van dit verslag door de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

7.1.3.2.2. Uitzonderingen

Artikel 30, § 2 en § 3, 1° en 2° van de wet

§ 2. *Het verbod waarvan sprake in § 1 is niet van toepassing op de kennisgeving aan de bevoegde overheden bedoeld in artikel 38, noch op de kennisgeving voor repressieve doeleinden.*

§ 3. *Het verbod waarvan sprake in § 1 is niet van toepassing op de kennisgeving van informatie:*

1° tussen kredietinstellingen of financiële instellingen bedoeld in artikel 2, § 1, 1) en 2) van richtlijn 2005/60/EG, gevestigd in de Europese Economische Ruimte of tussen dergelijke instellingen en daaraan gelijkgestelde instellingen gevestigd in derde landen aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 2°, waarvan de wetgeving verplichtingen en een controle oplegt die gelijkwaardig zijn aan deze voorzien in de richtlijn, en zij behoren tot eenzelfde groep in de zin van artikel 2, punt 12 van richtlijn 2002/87/EG van 16 december 2002 betreffende het aanvullende toezicht op

kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen in een financieel conglomeraat;

2° tussen kredietinstellingen of financiële instellingen bedoeld in artikel 2, § 1, 1) en 2) van richtlijn 2005/60/EG, gevestigd in de Europese Economische Ruimte of tussen dergelijke instellingen en daaraan gelijkgestelde instellingen gevestigd in derde landen aangeduid door de Koning krachtens artikel 37, § 2, eerste lid, 2°, waarvan de wetgeving verplichtingen en een controle oplegt die gelijkwaardig zijn aan deze voorzien in de richtlijn, wanneer deze instellingen optreden in verband met eenzelfde cliënt en in het kader van eenzelfde verrichting, op voorwaarde dat de uitgewisselde informatie slaat op die cliënt of die verrichting, dat ze enkel wordt gebruikt ter voorkoming van witwassen van geld of van financiering van terrorisme en dat de instelling die de informatie ontvangt onderworpen is aan gelijkwaardige verplichtingen inzake beroepsgeheim en bescherming van persoonsgegevens;

Artikel 30, § 3, 1° en 2° van de wet vormt de omzetting in Belgisch recht van artikel 28, §§ 3 en 5 van Richtlijn 2005/60/EG. In afwijking van het verbod bedoeld in artikel 30, § 1, eerste lid van de wet, is het volgens deze bepalingen toegelaten een andere financiële instelling in te lichten over het feit dat een door een cliënt uitgevoerde verrichting aanleiding heeft gegeven tot de melding van een vermoeden aan de CFI, wanneer deze informatie gericht is aan een onderneming die bij dezelfde verrichting met dezelfde cliënt betrokken is, of aan een onderneming die tot dezelfde groep behoort als de onderneming die de informatie verstrekt.

Deze bepalingen zijn in de eerste plaats bedoeld om de doeltreffendheid van de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en bijgevolg van het beheer van het reputatierisico van de betrokken ondernemingen te verhogen. Zij leggen geen informatieplicht op, maar bieden aan de financiële instelling die de verdachte verrichting heeft gemeld, de mogelijkheid om geval per geval te beslissen of het nuttig is, in het licht van de nagestreefde doelstellingen, om andere betrokken financiële instellingen in te lichten. Deze beslissing behoort tot de bevoegdheid van verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering die krachtens artikel 18, eerste lid van de wet is aangesteld, en zou moeten aansluiten bij het beleid dat door de groep wordt gevoerd inzake informatie-uitwisseling (zie punt 10.3.2.2.4 infra).

Er dient overigens opgemerkt te worden dat de voorwaarden die aan die informatie-uitwisseling zijn verbonden krachtens de paragrafen 3 en 5 van artikel 28 van de richtlijn en die dus ook zijn overgenomen in de punten 1° en 2° van artikel 30, § 3 van de wet, verschillen naargelang de informatie binnen of buiten de groep wordt verstrekt. Wanneer de informatie verstrekt wordt aan een financiële instelling buiten de groep, die bij dezelfde verrichting met dezelfde cliënt is betrokken, vereisen de richtlijn en de wet enerzijds dat de bestemming aan een gelijkwaardige wetgeving op het gebied van de voorkoming van het witwassen van geld en terrorismefinanciering is onderworpen en dat de inlichtingen enkel voor dat doel worden gebruikt door hem, en anderzijds dat die bestemming aan gelijkwaardige verplichtingen op het gebied van het beroepsgeheim en de bescherming van persoonsgegevens is onderworpen. Deze aanvullende voorwaarden zijn niet uitdrukkelijk van toepassing wanneer de inlichtingen worden verstrekt binnen een groep. Daarnaast wordt deze informatie-uitwisseling echter ook geregeld door de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. We merken evenwel op dat artikel 21 van die wet bepaalt dat die gegevens met name kunnen worden doorgegeven aan een land waarvan de Europese Commissie heeft vastgesteld dat het een passend beschermingsniveau biedt.

7.1.3.3. Vrijstelling van aansprakelijkheid

Artikel 32 van de wet

Geen enkele burgerlijke rechtsvordering, straf- of tuchtvordering kan worden ingesteld en geen enkele professionele sanctie kan worden uitgesproken tegen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen of personen, hun werknemers of hun vertegenwoordigers, de stafhouder bedoeld in artikel 26, § 3, evenals de leiding of personeelsleden van de overheden bedoeld in artikel 38 wegens een te goeder trouw verstrekte inlichting overeenkomstig de artikelen 20, 23 tot 28 of 31.

7.1.4. Opvolging van meldingen van verdachte verrichtingen of feiten

Artikel 23, § 1, tweede lid 2, § 2 en § 3 van de wet

§ 1 (..)

Zodra de Cel de kennisgeving ontvangt, bevestigt zij de ontvangst ervan.

§ 2. *De Cel kan zich verzetten tegen de uitvoering van elke verrichting in een zaak waarvoor zij door een melding overeenkomstig § 1 is gevat, indien zij het nodig acht wegens het ernstig of dringend karakter van deze zaak. De Cel bepaalt op welke verrichtingen evenals op welke bankrekeningen het verzet betrekking heeft.*

De Cel brengt haar beslissing onmiddellijk ter kennis per telefax of, bij gebrek daaraan, op enige andere schriftelijke wijze, van de instellingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, die bij dit verzet betrokken zijn.

Dit verzet verhindert de uitvoering van de verrichtingen, vermeld in het eerste lid, tijdens maximaal twee werkdagen te rekenen van de kennisgeving. § 3. *Indien de Cel van oordeel is dat de in § 2 bedoelde maatregel moet worden verlengd, meldt zij dit onverwijld aan de procureur des Konings of aan de federale procureur die de nodige beslissingen neemt. Indien binnen de in § 2 gestelde termijn geen beslissing ter kennis is gebracht van in artikel 2, § 1, beoogde ondernemingen of personen mogen de ondernemingen of de personen de verrichtingen uitvoeren.*

Zodra de verdachte verrichting aan de CFI is gemeld vooraleer de verrichting is uitgevoerd, conform artikel 23, § 1, eerste lid, wordt de financiële instelling die de melding heeft verricht, aangeraden de uitvoering van die verrichting op te schorten gedurende de termijn die de CFI nodig heeft om te beslissen of de omstandigheden rechtvaardigen dat zij gebruik maakt van de mogelijkheid die haar door artikel 23, § 2 van de wet wordt geboden, om zich tegen de uitvoering van de verrichting te verzetten.

De financiële instellingen worden erop gewezen dat de CFI deze beslissing tot verzet niet alleen kan richten aan de onderneming die haar de verdachte verrichting gemeld heeft, maar ook aan elke andere onderneming of persoon bedoeld in artikel 2, § 1 van de wet, die bij de verrichting betrokken zou zijn.

7.2. Meldingen van vermoedens van financiering van proliferatie van massavernietigingswapens

Artikel 11*bis* van Verordening (EG) nr. 329/2007 van de Raad van 27 maart 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van de Democratische Volksrepubliek Korea en artikel 11*bis* van Verordening (EG) nr. 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran, waarnaar reeds verwezen werd in voornoemde punten 5.1 en 6.1.2.2, bevat ook een meldplicht voor vermoedens van financiering van Koreaanse en Iraanse programma's voor de proliferatie van massavernietigingswapens.

8. Specifieke regels

8.1. Elektronische geldovermakingen

8.1.1. Europese regelgeving

De Bijzondere Aanbeveling VII van de FATF beoogt te voorkomen dat betalingssystemen kunnen worden gebruikt voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme. Indien de verschillende lidstaten van de Europese Unie deze Aanbeveling onafhankelijk van elkaar ten uitvoer zouden hebben gelegd, zou dit een risico op discriminatie teweeg hebben kunnen brengen tussen binnenlandse betalingen in een lidstaat en grensoverschrijdende betalingen tussen lidstaten, wat ernstige negatieve gevolgen gehad zou kunnen hebben voor de goede werking van betalingssystemen op EU-niveau en aldus een schadelijk effect gesorteerd zou kunnen hebben op de interne markt voor financiële diensten. Om het terroristen en andere criminelen onmogelijk te maken zich toegang te verschaffen tot betalingssystemen voor het doorsluizen van geld binnen, naar of vanuit lidstaten van de Europese Economische Ruimte, werd het dus verkieslijk geacht de Bijzondere Aanbeveling VII van de FATF op Europees niveau en op identieke wijze voor alle lidstaten ten uitvoer te leggen.

Dit is wat beoogd wordt met Verordening (EG) nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie over de betaler ^[48]. Deze

⁴⁸ PB L345 van 2 december 2006.

Verordening, waarvan de bepalingen hieronder worden weergegeven en toegelicht, is rechtstreeks toepasbaar in de rechtsorden van de verschillende lidstaten.

De tenuitvoerlegging van deze Verordening moet ook gecombineerd worden met de tenuitvoerlegging van de Belgische wettelijke bepalingen en de Europese verordeningen die de bevrozing opleggen van de tegoeden van bepaalde personen wanneer uit het onderzoek van de informatie over de opdrachtgever van een ontvangen geldovermaking blijkt dat die opdrachtgever onder deze maatregelen valt. In dit verband wordt eveneens verwezen naar punt 5.1 supra.

Om ervoor te zorgen dat deze Verordening op uniforme wijze ten uitvoer wordt gelegd onder het toezicht van de prudentiële autoriteiten van de lidstaten, hebben de drie comités van prudentiële toezichthouders die door de Europese Commissie zijn opgericht [het Comité van Europese Banktoezichthouders (CEBS), het Comité van Europese Verzekerings- en Bedrijfspensioentoezichthouders (CEIOPS) en het Comité van Europese Effectentoezichthouders (CESR)] een gemeenschappelijk document opgesteld met als titel "Common understanding of the obligations imposed by European Regulation 1781/2006 on the information on the payer accompanying funds transfers to payment service providers of payees" [⁴⁹] (hierna "Common Understanding" genoemd), dat op 16 oktober 2008 gepubliceerd werd. In dit document wordt voornamelijk opheldering verschaft over de verwachtingen van de toezichthouders met betrekking tot de houding die de financiële instellingen moeten aannemen wanneer zij elektronische betalingen ontvangen voor rekening van hun cliënten waarbij niet de informatie over de betaler is gevoegd die op grond van Verordening (EG) nr. 1781/2006 is vereist.

De CBFA verwacht van de Belgische financiële instellingen dat ze in het kader van hun procedures en hun interne controle ten volle rekening houden met deze "Common Understanding".

Wat de praktische tenuitvoerlegging van de Europese Verordening betreft, wordt de aandacht ook gevestigd op de "Guidance Note" die op 3 oktober 2008 gepubliceerd werd door het European Payments Council [⁵⁰]. In deze Guidance Note hebben de Europese ondernemingen die lid zijn van het European Payments Council gemeenschappelijke operationele oplossingen uitgewerkt voor de naleving van de verplichtingen van de Verordening.

8.1.2. Onderwerp, definities en toepassingsgebied van Verordening (EG) nr. 1781/2006

Artikel 1 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Onderwerp

Bij deze Verordening worden voorschriften vastgesteld met betrekking tot de bij geldovermakingen te voegen informatie over de betalers van deze gelden met het oog op de voorkoming van, het onderzoek naar en de opsporing van het witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Artikel 2 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Definities

Voor de toepassing van deze Verordening wordt verstaan onder:

- 1) "terrorismefinanciering": *het verstrekken of verzamelen van gelden in de zin van artikel 1, lid 4, van Richtlijn 2005/60/EG;*
- 2) "witwassen van geld": *alle handelingen, indien opzettelijk begaan, die worden beschouwd als witwassen van geld in de zin van artikel 1, lid 2 of 3 van Richtlijn 2005/60/EG;*
- 3) "betaler": *een natuurlijke of rechtspersoon-rekeninghouder die een geldovermaking vanaf die rekening toestaat, of bij ontbreken van een rekening, een natuurlijke of rechtspersoon die de opdracht tot het overmaken van geld geeft;*
- 4) "begunstigde": *natuurlijke of rechtspersoon die de beoogde uiteindelijke ontvanger van de overgemaakte gelden is;*
- 5) "betalingsdienaarbieder": *natuurlijke of rechtspersoon wiens bedrijfsactiviteit onder meer bestaat in het aanbieden van geldovermakingsdiensten;*

⁴⁹ Zie <http://www.c-eps.org/getdoc/64c0be05-9e6e-44b5-a8de-da6a2ba6813e/2008-16-10-AMLTf-Common-understanding-on-payment-f.aspx>.

⁵⁰ Guidance Notes on the implementation of Regulation (EC) No 1781/2006 on information on the payer transposing SR VII of the FATF related to anti money laundering and fight against terrorism into EC law, Doc. EPC209-08 van 3 oktober 2008 : http://www.europeanpaymentscouncil.eu/documents/EPC209-08_Guidance%20Notes_FATF_v2_September%202008%20Plenary.pdf.

- 6) "intermediaire betalingsdienstaanbieder": betalingsdienstaanbieder die noch de betalingsdienstaanbieder van de betaler, noch de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde is en die betrokken is bij de uitvoering van geldovermakingen;
- 7) "geldovermaking": transactie die door een betalingsdienstaanbieder langs elektronische weg wordt uitgevoerd voor rekening van een betaler met de bedoeling bij een betalingsdienstaanbieder gelden beschikbaar te stellen voor een begunstigde, ongeacht of de betaler en de begunstigde een en dezelfde persoon zijn;
- 8) "blokovermaking": meerdere afzonderlijke geldovermakingen die zijn gebundeld met het oog op de transmissie ervan;
- 9) "unieke identificatiecode": een combinatie van letters, cijfers of symbolen, door de betalingsdienstaanbieder bepaald, overeenkomstig de protocollen van het betalings- en afwikkelingssysteem of het berichtensysteem dat voor de geldovermaking is gebruikt.

Artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Toepassingsgebied

1. Deze Verordening is van toepassing op in om het even welke valuta luidende geldovermakingen die worden verzonden of ontvangen door een betalingsdienstaanbieder die in de Gemeenschap is gevestigd.
2. Deze Verordening is niet van toepassing op geldovermakingen die met behulp van een krediet- of debetkaart worden verricht, mits
 - a) de begunstigde een overeenkomst met de betalingsdienstaanbieder heeft op grond waarvan de betaling voor de levering van goederen en de verrichting van diensten mogelijk is;
 - en
 - b) bij de geldovermaking een unieke identificatiecode is gevoegd die het mogelijk maakt deze geldovermaking terug te traceren naar de betaler.
3. Wanneer een lidstaat ervoor kiest de in artikel 11, lid 5, onder d), van Richtlijn 2005/60/EG bedoelde ontheffing toe te passen, is deze Verordening niet van toepassing op geldovermakingen die worden verricht met elektronisch geld dat valt onder deze afwijking, tenzij het bedrag van de transactie hoger is dan 1000 EUR.
4. Onverminderd lid 3, is deze Verordening niet van toepassing op geldovermakingen die via een mobiele telefoon of een ander digitaal of Informatie Technologie (IT)-toestel werden verricht, indien dergelijke geldovermakingen vooraf zijn betaald en de 150 EUR niet overschrijden.
5. Deze Verordening is niet van toepassing op geldovermakingen die met behulp van een mobiele telefoon of een ander digitaal of IT-toestel worden verricht, indien dergelijke geldovermakingen achteraf worden betaald en aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - a) de begunstigde heeft een overeenkomst met de betalingsdienstaanbieder op grond waarvan de betaling voor de levering van goederen en de verrichting van diensten mogelijk is;
 - b) een unieke identificatiecode, waardoor de transactie kan worden getraceerd tot de betaler, wordt aan de geldovermaking gekoppeld;
 - en
 - c) de betalingsdienstaanbieder is onderworpen aan de verplichtingen die in Richtlijn 2005/60/EG zijn neergelegd.
6. Lidstaten kunnen beslissen deze Verordening niet toe te passen op geldovermakingen binnen zijn grondgebied naar de rekening van een begunstigde waarmee betalingen voor de levering van goederen of de verrichting van diensten kunnen worden gedaan, indien:
 - a) de verplichtingen van Richtlijn 2005/60/EG van toepassing zijn op de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde;
 - b) de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde door middel van een uniek referentienummer de geldovermaking via de begunstigde kan traceren naar de natuurlijke of rechtspersoon die met de begunstigde een overeenkomst heeft voor de levering van goederen of de verrichting van diensten;
 - en
 - c) het overgemaakte bedrag ten hoogste 1000 EUR bedraagt.
 De lidstaten die van deze ontheffing gebruikmaken, stellen de Commissie daarvan in kennis.
7. Deze Verordening is niet van toepassing op

- a) geldovermakingen waarbij de betaler geld van zijn of haar eigen rekening afhaalt;
- b) geldovermakingen waarbij er sprake is van een incassomachtiging tussen twee partijen op grond waarvan betalingen tussen deze partijen via rekeningen kunnen worden verricht, mits bij de geldovermaking een unieke identificatiecode is gevoegd die het mogelijk maakt de transactie naar de natuurlijke of de rechtspersoon te traceren;
- c) geldovermakingen waarbij "truncated" cheques worden gebruikt;
- d) geldovermakingen aan de overheid voor belastingen, boetes of andere heffingen binnen een lidstaat;
- e) geldovermakingen waarbij zowel de betaler als de begunstigde betalingsdienstaanbieders zijn die voor eigen rekening handelen.

De Belgische wetgever heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid die in artikel 11.5, d) van richtlijn 2005/60/EG wordt geboden (zie artikel 11, § 2, 4° van de wet van 11 januari 1993 - zie punt 4.5.3 supra) voor elektronisch geld. De afwijking waarin artikel 3.3 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 voorziet, is dus van toepassing voor zover de geldovermaking die de cliënt verricht met het elektronisch geld dat hij bezit, ten hoogste 1000 € bedraagt. Behalve in het geval dat we reeds hebben aangehaald, waar de cliënt de terugbetaling vraagt van het uitgegeven elektronisch geld voor een bedrag van 1000 € of meer in eenzelfde kalenderjaar (zie artikel 11, § 2, 4° van de wet van 11 januari 1993), moet deze cliënt geïdentificeerd worden en moet zijn identiteit geverifieerd worden overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1781/2006 om de correcte toepassing van deze Verordening mogelijk te maken, wanneer de cliënt een elektronische geldovermaking wil verrichten van minstens 1000 € met het elektronisch geld dat hij bezit.

Daarnaast heeft de Belgische wetgever ook beslist gebruik te maken van de mogelijkheid die geboden wordt in artikel 3.6 van Verordening (EG) nr. 1781/2006. Artikel 7, § 1, tweede lid van de wet van 11 januari 1993 bepaalt immers dat deze verrichtingen geen geldovermakingen zijn in de zin van Verordening (EG) nr. 1781/2006 (zie punt 4.2.2.2 supra).

8.1.3. Verplichtingen van de betalingsdienstaanbieder van de betaler

Artikel 4 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Volledige informatie over de betaler

1. De volledige informatie over de betaler bestaat uit zijn naam, adres en rekeningnummer.
2. Het adres mag worden vervangen door de geboorteplaats en -datum van de betaler, zijn cliëntidentificatienummer of zijn nationaal identiteitsnummer.
3. Bij gebreke van het rekeningnummer van de betaler vervangt de betalingsdienstaanbieder van de betaler dit door een unieke identificatiecode aan de hand waarvan de transactie terug kan worden getraceerd naar de betaler.

Artikel 5 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Bij geldovermakingen te voegen informatie en bewaren van bewijsstukken

1. Betalingsdienstaanbieders zorgen ervoor dat de volledige informatie over de betaler bij de geldovermakingen wordt gevoegd.
2. Alvorens de gelden over te maken, verifieert de betalingsdienstaanbieder van de betaler de volledige informatie over de betaler aan de hand van documenten, gegevens of informatie afkomstig van een betrouwbare en onafhankelijke bron.
3. Bij de overmaking van gelden vanaf een rekening wordt de verificatie geacht te hebben plaatsgevonden indien:

a) de identiteit van een betaler geverifieerd is bij de opening van de rekening en de daarbij verkregen informatie is opgeslagen overeenkomstig de verplichtingen van artikel 8, lid 2, en artikel 30, onder a), van Richtlijn 2005/60/EG;

of

b) de betaler onder artikel 9, lid 6, van Richtlijn 2005/60/EG valt.

4. Onverminderd artikel 7, onder c), van Richtlijn 2005/60/EG verifieert de betalingsdienstaanbieder, in geval van geldovermakingen die niet via een rekening gebeuren, de informatie over de betaler evenwel slechts indien het bedrag 1000 EUR overschrijdt, behalve als de transactie in verschillende verrichtingen gebeurt waartussen een verband lijkt te bestaan, en deze samen hoger zijn dan 1000 EUR.
5. De betalingsdienstaanbieder van de betaler bewaart gedurende vijf jaar de volledige informatie over de betaler welke bij geldovermakingen is gevoegd.

De regels voor de identificatie en de verificatie van de identiteit van de betaler, die in de artikelen 4 en 5 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 zijn opgenomen, sluiten grotendeels aan bij die van de wet van 11 januari 1993.

Aangezien de identificatie en de verificatie krachtens artikel 7, § 1, derde lid van de wet, betrekking hebben op de naam, de voornaam en de geboorteplaats- en datum van de cliënt (zie punt 4.2.3.1 supra), mag verwacht worden dat de financiële instellingen die onder het Belgische recht ressorteren, over het algemeen gebruik zullen maken van de mogelijkheid die in artikel 4.2 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 wordt geboden om het adres van de betaler te vervangen door zijn geboorteplaats- en datum. Indien zij er echter toch voor kiezen het adres van de betaler mee te delen, moeten zij deze informatie vooraf verifiëren overeenkomstig artikel 5.2 van Verordening (EG) nr. 1781/2006, aan de hand van documenten, gegevens of informatie afkomstig van een betrouwbare en onafhankelijke bron. Een eenvoudige, door de cliënt opgestelde verklaring over zijn adres (zie ook punt 4.2.6.1 supra) volstaat echter niet.

Artikel 6 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Geldovermakingen binnen de Gemeenschap

1. *In afwijking van artikel 5, lid 1, wordt bij geldovermakingen waarbij zowel de betalingsdienstaanbieder van de betaler als de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde in de Gemeenschap is gevestigd, alleen het rekeningnummer van de betaler gevoegd of een unieke identificatiecode aan de hand waarvan de transactie terug kan worden getraceerd naar de betaler.*
2. *Indien de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde daarom verzoekt, stelt de betalingsdienstaanbieder van de betaler evenwel uiterlijk drie werkdagen na ontvangst van dit verzoek de volledige informatie over de betaler ter beschikking van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde.*

Artikel 7 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Geldovermakingen vanuit de Gemeenschap naar buiten de Gemeenschap

1. *Wanneer de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde buiten de Gemeenschap is gevestigd, wordt bij geldovermakingen de volledige informatie over de betaler gevoegd.*
2. *Wanneer de betalingsdienstaanbieders van de begunstigten buiten de Gemeenschap zijn gevestigd, is bij blokoevermakingen die afkomstig zijn van één betaler lid 1 niet van toepassing op de gebundelde afzonderlijke geldovermakingen, mits het batchbestand de in dat lid bedoelde informatie bevat en bij de afzonderlijke geldovermakingen het rekeningnummer van de betaler of een unieke identificatiecode is gevoegd.*

Geldovermakingen binnen de Gemeenschap zijn krachtens artikel 6 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 aan minder strenge regels onderworpen, ongeacht of de betalingsdienstaanbieder van de betaler en de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde in dezelfde lidstaat of in verschillende lidstaten van de Europese Economische Ruimte zijn gevestigd.

De CBFA is overigens van mening dat de financiële instellingen die van plan zijn om gebruik te maken van de bepalingen van artikel 6.1 van Verordening (EG) nr. 1781/2006, in hun interne geldovermakingsprocedures zouden moeten preciseren hoe zij zich organiseren om op verzoek en binnen de voorgeschreven termijn van drie werkdagen volledige informatie te kunnen meedelen over hun cliënten die de opdracht hebben gegeven om een binnenlandse of intracommunautaire elektronische geldovermaking uit te voeren.

8.1.4. Verplichtingen van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde

Artikel 8 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Opmerken van het ontbreken van informatie over de betaler

De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde moet opmerken of de velden voor informatie over de betaler in het berichtensysteem of het betalings- en afwikkelingssysteem dat voor de geldovermaking gebruikt wordt, zijn ingevuld met karakters of invoer die toegelaten zijn volgens de procedures van het berichten- of het betalings- en afwikkelingssysteem. Deze betalingsdienstaanbieder beschikt over effectieve procedures om het ontbreken van de volgende informatie over de betaler op te merken:

- a) *bij geldovermakingen waarbij de betalingsdienstaanbieder van de betaler in de Gemeenschap is gevestigd, de uit hoofde van artikel 6 vereiste informatie;*

b) bij geldovermakingen waarbij de betalingsdienstaanbieder van de betaler buiten de Gemeenschap is gevestigd, de in artikel 4 bedoelde volledige informatie over de betaler, of, in voorkomend geval, de uit hoofde van artikel 13 vereiste informatie;

en

c) bij blokoevermakingen waarbij de betalingsdienstaanbieder van de betaler buiten de Gemeenschap is gevestigd, dient de in artikel 4 bedoelde volledige informatie over de betaler alleen in de blokoevermaking te staan, en niet bij de daarin gebundelde afzonderlijke geldovermakingen.

In hun voornoemde "Common Understanding" verschaffen CEBS, CEIOPS en CESR de volgende toelichting bij dit artikel van Verordening (EG) nr. 1781/2006 ^[51]:

2. Gemeenschappelijke interpretatie van artikel 8 van de Verordening.

4. De betalingsdienstaanbieders moeten over effectieve procedures beschikken om op te sporen of de velden voor informatie over de betaler in het berichten-, betalings- of afwikkelingssysteem dat voor een geldovermaking wordt gebruikt, volledig zijn ingevuld, overeenkomstig de artikelen 4 en 6. Er wordt van de betalingsdienstaanbieders verwacht dat ze deze verplichting naleven met toepassing van de volgende twee elementen.

5. Ten eerste, zoals bepaald in de Verordening, moet de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde opsporen of de velden voor informatie over de betaler in het berichten-, betalings- of afwikkelingssysteem dat voor de geldovermaking wordt gebruikt, zijn ingevuld met karakters of invoer die toegelaten zijn volgens de procedures van dat berichten-, betalings- of afwikkelingssysteem.

6. Dit wordt meestal al automatisch opgespoord wanneer de regels voor de validering van het berichten-, betalings- of afwikkelingssysteem worden toegepast, indien die valideringsregels verhinderen dat de betaling verzonden of ontvangen wordt wanneer de vereiste informatie over de betaler ontbreekt.

7. Met een standaardfilter kan echter zeer moeilijk beoordeeld worden of alle berichten volledig zijn. Het kan dus voorvallen dat de velden voor informatie over de betaler met onjuiste/irrelevante informatie zijn ingevuld maar dat de betaling toch wordt uitgevoerd.

8. Verder worden de betalingsdienstaanbieders aangemoedigd om uitgaande van hun eigen ervaring filters te gebruiken voor het opsporen van duidelijk irrelevante informatie, zoals informatie die duidelijk bedoeld is om het oogmerk van de Bijzondere Aanbeveling VII van de FATF en van deze Verordening te omzeilen. Dit kan hen helpen te beoordelen of de verstrekte informatie nuttig is. Indien dit niet het geval is, moeten de betalingsdienstaanbieders de overmaking weigeren of moeten zij bijkomende informatie vragen. Zij moeten dit eerste element proberen toe te passen tijdens de verwerking.

9. Ten tweede, tenzij de betalingsdienstaanbieder tijdens de verwerking heeft ontdekt dat alle geldovermakingen onvolledig zijn, moet hij naast de naleving van artikel 8.1. een passend toezicht houden op het inkomend betalingsverkeer, om onvolledige overmakingen of overmakingen met irrelevante informatie op te sporen aan de hand van passende aselecte steekproeven die a posteriori worden uitgevoerd. Bij het uitvoeren van dergelijke steekproeven zou er meer gefocust moeten worden op overmakingen van verzendende betalingsdienstaanbieders die een groter risico vormen, en met name van betalingsdienstaanbieders waarvan eerdere steekproeven hebben uitgewezen dat ze niet voldeden aan de informatieplicht. Daarnaast zou er bij de uitvoering van deze steekproeven bijzondere aandacht moeten worden besteed aan betalingsdienstaanbieders die geïdentificeerd zijn als regelmatig in gebreke blijvend.

Artikel 9 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Ontbrekende of onvolledige informatie over de betaler bij geldovermakingen

1. Ingeval de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde bij de ontvangst van geldovermakingen constateert dat de krachtens deze Verordening vereiste informatie over de betaler onvolledig is, moet hij de overmaking weigeren of om de volledige informatie over de betaler verzoeken. De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde voegt zich hoe dan ook naar alle toepasselijke wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het witwassen van geld en terrorismefinanciering, en met name Verordening (EG) nr. 2580/2001, Verordening (EG) nr. 881/2002 en Richtlijn 2005/60/EG, alsmede de nationale uitvoeringsmaatregelen daarvan.

2. Wanneer een betalingsdienstaanbieder regelmatig nalaat de vereiste informatie over de betaler te verstrekken, onderneemt de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde stappen, die aanvankelijk kunnen bestaan uit het sturen van waarschuwingen of het

⁵¹ Voor het gemak van de lezer wordt in deze circulaire een niet-officiële vertaling gegeven van de "Common Understanding". De enige officiële versie is echter de Engelse.

opleggen van uiterste termijnen, alvorens te besluiten alle toekomstige geldovermakingen van deze betalingsdienstaanbieder te weigeren of te besluiten zijn zakelijke relatie met deze betalingsdienstaanbieder al dan niet te beperken of te beëindigen.

De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde meldt dit feit aan de voor de bestrijding van het witwassen van geld of terrorismefinanciering verantwoordelijke autoriteiten.

Artikel 10 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Risicobeoordeling

De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde neemt ontbrekende of onvolledige informatieverstrekking over de betaler in aanmerking bij de beoordeling of de geldovermaking, dan wel enigerlei daarmee verband houdende transactie, verdacht is en of dit overeenkomstig de verplichtingen neergelegd in hoofdstuk III van Richtlijn 2005/60/EG aan de voor de bestrijding van het witwassen van geld of terrorismefinanciering verantwoordelijke autoriteiten moet worden gemeld.

Artikel 11 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Bewaren van bewijsstukken

De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde houdt alle over de betaler ontvangen informatie gedurende vijf jaar bij.

In hun voornoemde "Common Understanding" geven CEBS, CEIOPS en CESR de volgende toelichting bij dit artikel van Verordening (EG) nr. 1781/2006 :

3. Gemeenschappelijke interpretatie van de artikelen 9, lid 1, en 10 van de Verordening

10. Wanneer zij artikel 8 volgens de hierboven voorgestelde interpretatie toepassen, kunnen de ontvangende betalingsdienstaanbieders hetzij tijdens de verwerking (of zelfs daarvoor), hetzij later indien er een a posteriori controle wordt uitgevoerd, tot de vaststelling komen dat de informatie die bij een overmaking is gevoegd, onvolledig of irrelevant is.

11. Deze afdeling houdt rekening met artikel 9, lid 1, en met artikel 10. Artikel 10 betreft voornamelijk de meldingsplicht die beschreven is in hoofdstuk III van de Derde Richtlijn. Dit hoofdstuk III van de Derde Richtlijn bevat met name de artikelen 22 en 24, die uiterst belangrijk zijn voor de toepassing van artikel 9, lid 1. Met deze artikelen wordt rekening gehouden in de onderhavige richtsnoeren. Voorts dient ook opgemerkt te worden dat artikel 9, lid 1, van de Verordening verwijst naar de Verordeningen 2580/2001 en 881/2002.

3.1 De betalingsdienstaanbieder stelt bij de ontvangst van de geldovermaking vast dat deze onvolledig is

12. Indien de betalingsdienstaanbieder bij de ontvangst van de overmaking vaststelt dat deze onvolledig is, moet hij de overmaking weigeren of volledige informatie opvragen. Indien hij volledige informatie opvraagt, kan hij hetzij de overmaking uitvoeren, hetzij de gelden blokkeren door de overmaking tijdelijk te schorsen (indien de nationale wetgeving de blokkering van gelden toelaat, rekening houdend met alle wettelijke verplichtingen en verplichtingen ter bescherming van de consument).

3.1.1. Interne beleidslijnen, processen en procedures

13. De betalingsdienstaanbieders moeten een beleid uitstippelen dat bepaalt hoe zij zullen reageren wanneer zij vaststellen dat een overmaking onvolledig is of dat de informatie die erbij verstrekt werd, irrelevant is.

14. Tenzij zij ervoor kiezen dergelijke overmakingen systematisch te weigeren, moeten de betalingsdienstaanbieders proberen een combinatie van de punten 3.1.3, 3.1.4 en/of 3.1.2. toe te passen. Zonder afbreuk te doen aan eventuele andere toepasbare wetten of verordeningen, mogen de betalingsdienstaanbieders normaal gezien niet systematisch alle onvolledige overmakingen of overmakingen met irrelevante informatie uitvoeren.

15. De betalingsdienstaanbieders moeten de criteria vastleggen die bij de interne processen en procedures gebruikt zullen worden om een onderscheid te maken tussen overmakingen die onmiddellijk zullen worden uitgevoerd, overmakingen die geblokkeerd zullen worden en/of overmakingen die zullen worden geweigerd. Bij het vastleggen van deze interne processen en procedures dienen de betalingsdienstaanbieders rekening te houden met alle geldende verplichtingen. Zij dienen er in het bijzonder op toe te zien dat hun compliancerisico beperkt blijft wanneer zij gelden blokkeren of een overmaking weigeren. Verder moeten de betalingsdienstaanbieders in het bijzonder de verordeningen 2580/2001 en 881/2002 naleven en rekening houden met de lijsten die in hun land worden gehanteerd.

16. De beleidslijnen, processen en procedures moeten op het gepaste hiërarchische niveau worden goedgekeurd en moeten regelmatig worden herzien.

3.1.2 De betalingsdienstaanbieder besluit de overmaking te weigeren (indien de nationale wetgeving dit toelaat)

17. In dit geval is de betalingsdienstaanbieder niet verplicht volledige informatie op te vragen. Indien hij een overmaking weigert, wordt hij ertoe aangespoord de reden van die weigering mee te delen aan de betalingsdienstaanbieder van de betaler.

18. De betalingsdienstaanbieder dient de onvolledigheid van de overmaking of de irrelevantie van de informatie echter in aanmerking te nemen bij de beoordeling of de geweigerde overmaking of een andere daarmee verband houdende transactie verdacht is en of dit aan de FIU moet worden gemeld. Deze beoordeling moet conform de bestaande richtlijnen en vereisten gebeuren.

19. Afhankelijk van de risicocriteria die de betalingsdienstaanbieder op grond van de risicogeoriënteerde benadering heeft vastgelegd, kan de onvolledigheid/irrelevantie van de informatie al dan niet tot gevolg hebben dat de transactie als verdacht moet worden beoordeeld. Indien de transactie afkomstig is van een niet-EER-land dat door de EU-lidstaten als gelijkwaardig wordt beschouwd met de normen van Europese richtlijn 2005/60/EG, kan hier rekening mee worden gehouden bij de risicobeoordeling. De betalingsdienstaanbieders dienen bij deze risicobeoordeling rekening te houden met de geldende verplichtingen en met hun interne processen, procedures en beleid.

3.1.3 De betalingsdienstaanbieder besluit de overmaking uit te voeren

20. De betalingsdienstaanbieder weet dat de overmaking onvolledig is of dat de erbij behorende informatie irrelevant is, maar besluit de overmaking uit te voeren voor hij volledige /relevante informatie opvraagt bij de betalingsdienstaanbieder van de betaler.

21. Nadat hij de overmaking heeft uitgevoerd, moet de betalingsdienstaanbieder de volledige informatie opvragen.

De volledige informatie opvragen

22. De betalingsdienstaanbieder moet de criteria vastleggen waarop hij zich zal baseren om te bepalen in welke gevallen hij een verzoek om volledige informatie zal versturen aan de betalingsdienstaanbieder van de betaler.

23. Voorts dient er een maximale termijn te worden vastgesteld, bijvoorbeeld zeven werkdagen, die mag verlopen tussen de ontvangst van de betaling en het verzoek om volledige/relevante informatie.

24. Nadat de betalingsdienstaanbieder zijn verzoek om volledige/relevante informatie verstuurd heeft, dient hij een redelijke termijn vast te stellen, bijvoorbeeld 7 werkdagen, of langer voor berichten die van buiten de EER komen, voor de ontvangst van deze informatie. Indien het risiconiveau dit vereist, dient hij ook te beoordelen of de overmaking zelf of een andere daarmee verband houdende transactie verdacht is en, indien hij geen bevredigend antwoord krijgt op zijn verzoek om aanvullende informatie over de desbetreffende overmaking, dient hij dit verzoek op te volgen.

Beoordeling of de transactie verdacht is

25. Zoals vermeld in punt 3.1.2, moet de betalingsdienstaanbieder bij deze beoordeling rekening houden met de geldende verplichtingen en met zijn interne processen, procedures en beleidslijnen. Afhankelijk van de risicocriteria die de betalingsdienstaanbieder op grond van de risicogeoriënteerde benadering heeft vastgelegd, kan de risicofactor die voortvloeit uit de onvolledigheid/irrelevantie van de informatie al dan niet aanleiding geven tot een interne overdracht aan de verantwoordelijke voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, die dan zal beoordelen of de transactie verdacht is.

26. Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat overweging 16 van de Verordening in het bijzonder bepaalt dat de betalingsdienstaanbieder van de betaler verantwoordelijk blijft voor de correctheid en volledigheid van de informatie over de betaler. De betalingsdienstaanbieders van de begunstigen kunnen dus niet verantwoordelijk worden gehouden indien er onvoldoende informatie gevoegd is bij de overmakingen die zij ontvangen, ook niet wanneer zij te goeder trouw een overmaking uitvoeren zonder volledige informatie over de betaler, die zij niet zouden hebben uitgevoerd indien de volledige informatie verstrekt was geweest.

Opvolging van het verzoek om volledige informatie

27. De betalingsdienstaanbieder moet een beleid uitstippelen en procedures en processen instellen om zijn verzoeken om volledige/relevante informatie op passende wijze te kunnen opvolgen. De betalingsdienstaanbieder moet aan zijn toezichthouder kunnen aantonen dat dit beleid en deze processen en procedures geschikt zijn voor de verwezenlijking van zijn doelstellingen en dat ze effectief worden toegepast. De betalingsdienstaanbieder zou aantekening kunnen maken van zijn verzoeken en van de gevallen waarin zijn verzoeken onbeantwoord zijn gebleven, en zou deze aantekeningen ter beschikking kunnen houden van de autoriteiten.

28. Bijvoorbeeld wanneer de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde na het verstrijken van de vastgestelde termijn geen bevredigend antwoord heeft gekregen op zijn verzoek om volledige/relevante informatie, moet hij na het verstrijken van de eerste termijn een rappelbrief versturen, waarin hij opnieuw een termijn vaststelt binnen dewelke hij een antwoord wenst te ontvangen. De betalingsdienstaanbieder

kan ervoor opteren om zijn rappelbrieven aan in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieders te bundelen.

29. In de rappelbrief dient ook te worden vermeld dat indien de verzendende betalingsdienstaanbieder geen bevredigend antwoord geeft binnen de vastgestelde termijn, hij in de toekomst als een groot risico zal worden beschouwd en als dusdanig zal worden gecontroleerd (zie hoger onder 2.2) en behandeld zal worden conform de voorwaarden van artikel 9, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1781/2006. De betalingsdienstaanbieder kan er ook voor opteren dit in zijn algemene voorwaarden te vermelden.

3.1.4 De betalingsdienstaanbieder besluit de gelden te blokkeren (indien de nationale wetgeving dit toelaat)

30. In afdeling 3.1.1 van dit document wordt de procedure beschreven die de betalingsdienstaanbieder moet volgen wanneer hij geconfronteerd wordt met een onvolledige overmaking of een overmaking met irrelevante informatie. Zoals vermeld in de genoemde afdeling, kan de betalingsdienstaanbieder de uitvoering van de geldovermaking tijdelijk schorsen en dus de gelden blokkeren, indien dit geëist wordt door of verenigbaar is met de wettelijke of reglementaire bepalingen waaraan hij onderworpen is. Naast het schorsen van de overmaking conform de in Verordening (EG) nr. 1781/2006 opgenomen optie die erin bestaat volledige informatie op te vragen, kan het nodig zijn de gelden te "bevriezen" voor een onbepaalde periode, op grond van de relevante bevroingsmaatregelen en economische sancties (zoals die welke opgenomen zijn in Verordeningen 2580/2001 en 881/2002), op grond van de verplichting om zich ervan te onthouden als verdacht gemelde transacties uit te voeren (artikel 24, lid 1, van Richtlijn 2005/60/EG) en op grond van het door de bevoegde autoriteit gegeven bevel om deze transacties op te schorten (artikel 24, lid 1, van Richtlijn 2005/60/EG). Verder dient ook benadrukt te worden dat de betalingsdienstaanbieders in het bijzonder hun juridisch en compliancerisico moeten beperken, ook met betrekking tot hun contractuele verplichtingen, wanneer zij gelden blokkeren of een overmaking weigeren.

31. Van deze optie kan met name gebruik gemaakt worden wanneer het nodig is de situatie intern of met andere groepsleden, databanken of de FIU ⁵²] te onderzoeken om het vermoeden van witwassen te bevestigen of te verwerpen..

32. Wanneer de betalingsdienstaanbieder besluit de gelden te blokkeren, moet hij in de eerste plaats de volledige/relevante informatie opvragen.

De volledige informatie opvragen

33. De betalingsdienstaanbieder moet de criteria vastleggen waarop hij zich zal baseren om te bepalen in welke gevallen hij een verzoek om volledige/relevante informatie zal versturen aan de betalingsdienstaanbieder van de betaler. Die processen en procedures moeten garanderen dat de betalingsdienstaanbieder idealiter minstens om de 7 werkdagen (of een langere periode voor betalingen vanuit een land buiten de EER), een verzoek om volledige/relevante informatie verstuurt aan alle betalingsdienstaanbieders die hem in de laatste 7 werkdagen minstens één onvolledige overmaking hebben toegestuurd. De betalingsdienstaanbieders worden erop attent gemaakt dat de maximale termijn weliswaar gelijk is aan die welke vermeld is in afdeling 3.1.3., maar dat zij toch zelf de criteria moeten vastleggen waarop zij zullen baseren om te bepalen in welke gevallen zij een verzoek zullen versturen. Voor de toepassing van deze afdeling moeten de betalingsdienstaanbieders bij het vastleggen van deze interne criteria rekening houden met het feit dat zij in principe niet zullen kunnen beslissen of zij de overmaking weigeren of uitvoeren zolang zij geen antwoord hebben gekregen op hun verzoek om volledige/relevante informatie.

34. In het verzoek om volledige/relevante informatie moet een termijn worden vermeld waarbinnen de betalingsdienstaanbieder van de betaler moet hebben geantwoord. Er moet een maximale termijn worden vastgesteld, bijvoorbeeld drie werkdagen, of meer voor betalingen van buiten de EER. De betalingsdienstaanbieders van begunstigden kunnen evenwel voor een kortere termijn opteren. Deze termijn zou kunnen worden opgenomen in de algemene voorwaarden van de ontvangende betalingsdienstaanbieder.

35. Wanneer de betalingsdienstaanbieder zijn verzoek om volledige/relevante informatie heeft verstuurd, moet hij wachten tot de termijn die voor de ontvangst van de gevraagde informatie is vastgelegd, bijvoorbeeld drie werkdagen, verstreken is.

36. Indien hij een bevredigend antwoord krijgt op zijn verzoek om volledige informatie, moet hij beoordelen of de transactie verdacht is, waarna hij moet beslissen of hij de overmaking uitvoert, de overmaking weigert of de transactie als verdacht meldt aan de FIU en de gelden blokkeert.

37. De betalingsdienstaanbieder moet een beleid uitstippelen en procedures en processen instellen om zijn verzoeken om volledige/relevante informatie op passende wijze te kunnen opvolgen. Dit beleid moet met name bepalen hoe hij zal reageren wanneer hij geen geldig antwoord krijgt binnen de vastgestelde

⁵² FIU = Financial Intelligence Unit

termijn en welke processen van toepassing zijn voor de verzending van rappelbrieven aan in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieders. Bovendien moet de betalingsdienstaanbieder aan zijn toezichthouder kunnen aantonen dat dit beleid en deze processen en procedures geschikt zijn voor de verwezenlijking van zijn doelstellingen en dat ze effectief worden toegepast.

38. Indien hij bijvoorbeeld geen bevredigend antwoord krijgt op zijn verzoek om volledige/relevante informatie, dient hij dit verzoek op te volgen. Deze opvolging zou kunnen bestaan in het verzenden van een rappelbrief, bijvoorbeeld 3 werkdagen na het verstrijken van de eerste termijn. In deze rappelbrief moet een termijn worden vastgesteld voor de verzendende betalingsdienstaanbieder, die ook een termijn van drie werkdagen zou kunnen zijn. In de rappelbrief zou ook kunnen worden vermeld dat indien de verzendende betalingsdienstaanbieder geen bevredigend antwoord geeft binnen de vastgestelde termijn, hij in de toekomst als een groot risico zal worden beschouwd en als dusdanig zal worden gecontroleerd (zie hoger onder 2.2) en behandeld zal worden conform de voorwaarden van artikel 9, lid twee, van Verordening (EG) nr. 1781/2006. De betalingsdienstaanbieder kan er ook voor opteren dit in zijn algemene voorwaarden te vermelden

39. Daarnaast moet in de rappelbrief worden aangegeven dat de desbetreffende overmaking in afwachting van verwerking is. Zodra de in de rappelbrief vastgestelde termijn verstreken is, moet de ontvangende betalingsdienstaanbieder, ongeacht of hij al dan niet een bevredigend antwoord heeft gekregen op zijn rappelbrief, beoordelen of de transactie verdacht is, waarna hij moet beslissen of hij de overmaking uitvoert, de overmaking weigert of de transactie als verdacht meldt aan de FIU en de gelden blokkeert. Wanneer hij besluit de overmaking te weigeren, moet hij rekening houden met de factoren die hem ertoe gebracht hebben de gelden in eerste instantie te blokkeren. Voor meer details over de beoordeling of de transactie verdacht is, zie afdeling 3.1.3.

3.2 de betalingsdienstaanbieder stelt vast dat de overmaking onvolledig is nadat de overmaking is uitgevoerd

40. Indien de betalingsdienstaanbieder van de betaler na de verwerking van de betaling via een aselechte steekproef of op een andere manier vaststelt dat de erbij gevoegde informatie irrelevant of onvolledig was, moet hij:

- a) de onvolledigheid /irrelevantie van de verstrekte informatie in aanmerking nemen bij de beoordeling of de overmaking, dan wel enigerlei daarmee verband houdende transactie, verdacht is en of dit aan de FIU moet worden gemeld;
- b) overwegen volledige/relevante informatie op te vragen bij de betalingsdienstaanbieder van de betaler of, indien van toepassing, bij de intermediaire betalingsdienstaanbieder. In dit geval moet hij het verzoek ook opvolgen op de hoger beschreven wijze.

4. Gemeenschappelijke interpretatie van artikel 9, lid 2

4.1 Regelmatig verzuim

41. In overweging 17 wordt ertoe opgeroepen een gemeenschappelijke benadering te hanteren voor artikel 9, lid 2, waarin bepaald wordt dat de betalingsdienstaanbieders moeten reageren wanneer een betalingsdienstaanbieder regelmatig nalaat volledige informatie te verstrekken.

42. De Verordening bepaalt echter niet wat verstaan moet worden onder "regelmatig". Het is uiterst wenselijk dat er op dit punt een gemeenschappelijke benadering wordt uitgewerkt. Indien de Europese betalingsdienstaanbieders tot een gemeenschappelijke respons kunnen komen, zal dit immers de geloofwaardigheid en de doeltreffendheid van hun reactie vergroten en aldus de internationale naleving van de Bijzondere Aanbeveling VII van de FATF bevorderen. De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde dient te bepalen wanneer er sprake is van een regelmatig in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieder. Hiervoor komen verschillende omstandigheden in aanmerking, bijvoorbeeld wanneer een betalingsdienstaanbieder regelmatig nalaat volledige informatie te verstrekken over de betaler en/of wanneer hij regelmatig nalaat om binnen de gestelde termijn te antwoorden op verzoeken. De ernst van het verzuim is ook afhankelijk van de risicogeorïënteerde benadering die de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde hanteert.

43. De betalingsdienstaanbieder van de begunstigde moet dus bepalen op grond van welke criteria beoordeeld zal worden of de betalingsdienstaanbieder van de betaler regelmatig heeft nagelaten de vereiste informatie te verstrekken. Zolang de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde niet over voldoende gegevens beschikt om gebruik te kunnen maken van zijn eigen ervaring op dit gebied, zouden bijvoorbeeld de volgende criteria als uitgangspunt kunnen dienen:

- a. de mate van medewerking van de betalingsdienstaanbieder van de betaler met betrekking tot de verstuurd verzoeken om volledige/relevante informatie ;
- b. een drempel, uitgedrukt in een percentage, voor het aantal onvolledige overmakingen of overmakingen met irrelevante informatie die door een specifieke betalingsdienstaanbieder mogen worden verstuurd ;

- c. een drempel, uitgedrukt in een percentage, voor het aantal overmakingen dat na een bepaalde periode nog steeds onvolledig is of nog steeds irrelevante informatie bevat, terwijl de betalingsdienstaanbieder van de betaler al een aantal verzoeken om volledige/relevante informatie heeft ontvangen ;
- d. een drempel voor het absoluut aantal onvolledige overmakingen of overmakingen met irrelevante informatie die door een specifieke betalingsdienstaanbieder mogen worden verstuurd; en
- e. een drempel voor het absoluut aantal overmakingen dat na een bepaalde periode nog steeds onvolledig is of nog steeds irrelevante informatie bevat, terwijl de betalingsdienstaanbieder van de betaler al een aantal verzoeken om volledige/relevante informatie heeft ontvangen;

4.2 Te ondernemen stappen

44. Wanneer de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde een betalingsdienstaanbieder als regelmatig in gebreke blijvend heeft beoordeeld, moet hij aan de in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieder een waarschuwing sturen om hem erop attent te maken dat hij overeenkomstig dit gemeenschappelijk standpunt geïdentificeerd werd als regelmatig in gebreke blijvend.

4.3 Melding aan de autoriteiten

45. Wanneer de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde een andere betalingsdienstaanbieder geïdentificeerd heeft als een betalingsdienstaanbieder die regelmatig nalaat de vereiste informatie te verstrekken, dient hij dit te melden aan "de voor de bestrijding van het witwassen van geld of terrorismefinanciering verantwoordelijke autoriteiten", conform artikel 9, lid 2. De "verantwoordelijke autoriteiten" die deze informatie moeten ontvangen worden op nationaal niveau aangewezen. Deze autoriteiten worden ertoe aangemoedigd informatie uit te wisselen met de nationale toezichthouders.

46. De melding van dergelijke informatie moet duidelijk worden onderscheiden van de melding van een verdachte transactie. Via het eerste soort melding wordt enkel meegedeeld dat een bepaalde betalingsdienstaanbieder aan de in dit document omschreven criteria voldoet om als regelmatig in gebreke blijvend te worden aangemerkt, wat betekent dat hij moeilijkheden heeft om de Bijzondere Aanbeveling VII na te leven. Deze melding impliceert niet dat de betalingsdienstaanbieder van de betaler verdacht wordt van het witwassen van geld of van terrorismefinanciering, maar geeft enkel aan dat hij mogelijk niet voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Bijzondere Aanbeveling VII. Sommige landen hebben voor deze meldingen op grond van artikel 9, lid 2 een speciaal formulier ontwikkeld, wat tot een betere perceptie van dit onderscheid schijnt te leiden.

De betalingsdienstaanbieders die in België zijn gevestigd, dienen aan de CBFA de informatie te verstrekken die bedoeld is in artikel 9, § 2 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 en in de paragrafen 45 en 46 van de "Common Understanding".

Indien de omstandigheden die de betalingsdienstaanbieder ertoe brengen dergelijke informatie mee te delen aan de CBFA, ook vermoedens zouden wekken dat de vastgestelde regelmatige tekortkomingen verband zouden kunnen houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering, dient de financiële instelling niet alleen de CBFA in kennis te stellen van deze regelmatige tekortkomingen maar ook een melding van een verdachte verrichting te doen bij de CFI, met toepassing van de artikelen 23 e.v. van de wet.

4.4 Besluit om de zakelijke relatie met een regelmatig in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieder te beperken of te beëindigen

47. De Verordening bepaalt dat de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde zelf besluit of hij zijn zakelijke relatie met regelmatig in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieders al dan niet beperkt of beëindigt.

48. Alleen handelen ten opzichte van een in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieders kan voor de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde commercieel verstorend werken, vooral wanneer deze betalingsdienstaanbieder een belangrijke wederpartij is.

49. Bovendien wordt van de toezichthouders ook verwacht dat ze hun opvattingen over in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieders met elkaar delen en dat ze overwegen welke maatregelen er kunnen worden genomen.

50. Er dient te worden benadrukt dat wanneer de regelmatig in gebreke blijvende betalingsdienstaanbieder tegelijkertijd een correspondentbank uit een derde land is, bij het beheer van de relatie met de grensoverschrijdende correspondentbank rekening gehouden zou kunnen worden met het besluit dat conform deze afdeling wordt genomen en het verscherpte klantenonderzoek ("enhanced customer due diligence") dat conform artikel 13, lid 3, van de derde witwasrichtlijn wordt uitgevoerd.

5. Interne gegevensverzameling en rapportering

51. De betalingsdienstaanbieders moeten kunnen aantonen aan hun toezichthouder dat ze doeltreffende beleidslijnen en procedures hebben ingesteld voor de verzameling van gegevens en voor de interne rapportering en dat deze beleidslijnen en procedures geschikt zijn om te voldoen aan de vereisten van de

Verordening. Bovendien moet er op hun interne controle- en auditprocedures en -beleidslijnen voor de bestrijding van het witwassen van geld en terrorismefinanciering op passende wijze toezicht worden gehouden door de hoge bedrijfsleiding (senior management).

6. Drempel

52. Bij de toepassing van de Verordening en van dit gemeenschappelijk standpunt moet echter rekening gehouden worden met het feit dat sommige niet-EU-landen mogelijk een eigen regeling hebben uitgewerkt die inhoudt dat er een drempel van 1000 €/US\$ geldt waaronder het verstrekken van volledige informatie over uitgaande betalingen niet vereist is. Dit wordt toegelaten door de Interpretatieve Nota bij de Bijzondere Aanbeveling VII. Dit belet Europese betalingsdienstaanbieders niet om volledige informatie op te vragen wanneer die niet werd verstrekt. Hoewel het bestaan van een dergelijke drempel relevant is voor het risicogeorieënteerde besluit om de transactie uit te voeren, te blokkeren of te weigeren, evenals voor de beoordeling van het feit of er al dan niet sprake is van regelmatig verzuim, sluit dit de toepassing van de in de bovenstaande punten 3 en 4 beschreven procedures niet uit.

53. Indien er een hogere drempel zou worden vastgelegd, zou dit niet in overeenstemming zijn met de Bijzondere Aanbeveling VII en zouden alle betrokken overmakingen als onvolledig moeten worden beschouwd.

8.1.5. Verplichtingen van de intermediaire betalingsdienstaanbieders

Artikel 12 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Het bij de overmaking houden van informatie over de betaler

Intermediaire betalingsdienstaanbieders zorgen ervoor dat alle ontvangen informatie over de betaler welke bij een geldovermaking is gevoegd, bij de overmaking blijft.

Artikel 13 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Het bij de overmaking houden van informatie over de betaler

1. Dit artikel is van toepassing wanneer de betalingsdienstaanbieder van de betaler buiten de Gemeenschap is gevestigd en de intermediaire betalingsdienstaanbieder in de Gemeenschap is gevestigd.
2. Tenzij de intermediaire betalingsdienstaanbieder bij de ontvangst van een geldovermaking constateert dat de krachtens deze verordening vereiste informatie over de betaler ontbreekt of onvolledig is, kan hij een betalingssysteem met technische beperkingen gebruiken dat belet dat de informatie over de betaler bij de geldovermaking blijft om de geldovermakingen naar de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde te sturen.
3. Wanneer de intermediaire betalingsdienstaanbieder bij ontvangst van een geldovermaking constateert dat de krachtens deze verordening vereiste informatie over de betaler ontbreekt of onvolledig is, gebruikt hij enkel een betalingssysteem met technische beperkingen als het de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde hierover kan inlichten, hetzij binnen een berichten of betalingssysteem dat voorziet in de melding van dit feit, hetzij via een andere procedure, op voorwaarde dat deze communicatiewijze door beide betalingsdienstaanbieders is aanvaard.
4. Wanneer de intermediaire betalingsdienstaanbieder een betalingssysteem met technische beperkingen gebruikt, stelt hij op verzoek van de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde uiterlijk drie werkdagen na ontvangst van dit verzoek alle ontvangen informatie over de betaler ter beschikking van deze betalingsdienstaanbieder, ongeacht het feit of die informatie volledig is of niet.
5. In de in de leden 2 en 3 vermelde gevallen bewaart de intermediaire betalingsdienstaanbieder alle ontvangen informatie gedurende vijf jaar.

8.1.6. Algemene verplichtingen en bevoegdheden met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de sancties

Artikel 14 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Medewerkingsplicht

Een betalingsdienstaanbieder reageert ten volle en onverwijld, overeenkomstig de procedurevereisten die in de nationale wetgeving van de lidstaat waar hij gevestigd is, zijn vastgelegd, op verzoeken die afkomstig zijn van de voor de bestrijding van het witwassen van geld of terrorismefinanciering verantwoordelijke autoriteiten van die lidstaat en die betrekking hebben op de bij geldovermakingen te voegen informatie over de betaler en op de desbetreffende bewijsstukken.

Deze autoriteiten, die handelen in overeenstemming met het nationale strafrecht en de fundamentele rechten, mogen deze informatie uitsluitend gebruiken voor de voorkoming van, het onderzoek naar of de opsporing van het witwassen van geld of terrorismefinanciering.

Artikel 15 van Verordening (EG) nr. 1781/2006 - Sancties en toezichtuitoefening

1. De lidstaten stellen de voorschriften vast ten aanzien van de sancties die gelden voor overtredingen van de bepalingen van deze Verordening en nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat deze sancties worden toegepast. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. Ze zijn van toepassing vanaf 15 december 2007.
2. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 14 december 2007 in kennis van de in lid 1 bedoelde voorschriften en van de voor de toepassing ervan verantwoordelijke autoriteiten, en delen eventuele latere wijzigingen daarop zo spoedig mogelijk mee.
3. De lidstaten dragen de bevoegde autoriteiten op om effectief toezicht uit te oefenen en de nodige maatregelen te nemen met het oog op de naleving van de vereisten van deze Verordening.

8.2. Cover payments

Naast de regels van Verordening (EG) nr. 1781/2006, waarbij hierboven toelichting wordt gegeven, zijn er nog andere initiatieven genomen om de transparantie te vergroten met betrekking tot de partijen die bij "cover payments" zijn betrokken, wanneer die "cover payments" een alternatief vormen voor "sequentiële" betalingen^[53] en toelaten een som over te maken van een betaler aan een begunstigde, wanneer die personen in verschillende landen gevestigd zijn of wanneer de verrichting betrekking heeft op buitenlandse deviezen, en wanneer de bank van de betaler geen rechtstreekse relatie heeft met de bank van de begunstigde.

Om de uitvoering van de overmaking te bespoedigen, in het bijzonder wanneer de verschillende banken die bij de sequentiële overmaking betrokken zouden zijn, in verschillende tijdzones zijn gevestigd, stelt een "cover payment" de bank van de betaler in staat, enerzijds, om een rechtstreekse betalingsorder te geven aan de bank van de begunstigde (via een Swift MT 103), en, anderzijds, om hem tegelijkertijd maar apart de "dekking" van deze betaling te doen toekomen door een beroep te doen op intermediaire correspondentbanken.

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1781/2006 van 15 november 2006, waarbij toelichting wordt gegeven in punt 8.1 supra, moet de bank van de betaler aan de bank van de begunstigde alle vereiste gegevens over de betaler meedelen. De Swift-berichten die bij de "dekking" zijn gevoegd, bevatten deze gegevens echter niet.

Om die verrichtingen transparanter te maken, heeft de Swift-Gemeenschap besloten de berichten die bij de dekkingen zijn gevoegd (MT 202cov), te wijzigen om er specifieke velden in op te nemen voor de informatie over de betaler en de begunstigde. Bovendien zullen die berichten maar verwerkt kunnen worden door het systeem als die velden effectief zijn ingevuld. Dit nieuw bericht MT 202cov werd in gebruik genomen in november 2009.

Dit initiatief heeft de expliciete steun gekregen van het Bazelcomité, dat in haar "Newsletter nr. 12"^[54] van oktober 2007 gepleit heeft voor een effectief en efficiënt gebruik van de voorgestelde nieuwe oplossingen om de transparantie van die verrichtingen te vergroten. In deze newsletter maakte het Bazelcomité ook bekend dat het zijn groep van deskundigen op het gebied van witwassen van geld en terrorismefinanciering opgedragen heeft de toezichtsaspecten van de "cover payments" te bestuderen om tot een consensus te komen over de beginselen die een leidraad kunnen vormen voor het toezichtsbeleid en de prioriteiten die in acht moeten worden genomen bij de tenuitvoerlegging van de nieuwe regels inzake transparantie.

Op voorstel van deze deskundigengroep en rekening houdend met de opmerkingen die door de betrokken partijen geformuleerd werden in het kader van de openbare consultatie die van juli tot september 2008 heeft plaatsgevonden, heeft het Bazelcomité op 12 mei 2009 het document "Due

⁵³ Dit wil zeggen, een betaling waarbij gebruik wordt gemaakt van de opeenvolgende bemiddeling van correspondentbanken om het geld, samen met de vereiste informatie, bij de bank van de begunstigde te doen toekomen zonder dat de bank van de betaler een rechtstreekse order of mededeling heeft gericht aan de bank van de begunstigde.

⁵⁴ zie. http://www.bis.org/publ/bcbs_nl12.htm.

diligence and transparency regarding cover payment messages related to crossborder wire transfers" goedgekeurd [⁵⁵].

Met dit document beoogt het Bazelcomité geen nieuwe verplichtingen op te leggen aan de financiële instellingen, naast de verplichtingen die zij reeds hebben krachtens hun nationaal recht en, in het bijzonder, voor Europese instellingen, krachtens de voornoemde Verordening (EG) nr. 1781/2006. Het Bazelcomité heeft het evenwel nuttig geacht om toelichting te verschaffen bij de wijze waarop de bestaande normen zouden moeten worden toegepast in het specifieke geval van de "cover payments".

8.3. Valutahandel

8.3.1. Borderellen

In verband met deze materie moet niet alleen rekening worden gehouden met de bepalingen van de wet van 11 januari 1993, maar ook met hoofdstuk II van het koninklijk besluit van 27 december 1994 betreffende de wisselkantoren en de valutahandel. Die reglementaire bepalingen verplichten de financiële instellingen een aankoop- of verkoopborderel op te stellen bij elke contante aankoop of verkoop van deviezen in contanten of met cheques in deviezen dan wel met gebruik van een krediet- of betaalkaart. Die algemene verplichting geldt ook voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen.

Het borderel dient vooraf of automatisch te worden genummerd en inzonderheid de volgende gegevens te vermelden :

- 1° de naam of de benaming van de onderneming;
- 2° de bedragen in deviezen van de desbetreffende verrichting;
- 3° de toegepaste koers;
- 4° de eventueel aangerekende kosten en provisies;
- 5° de datum van de verrichting.

Een exemplaar van het borderel moet aan de cliënt worden bezorgd.

Wanneer het gaat om een verrichting waarvan de tegenwaarde 10.000 € of meer bedraagt, ongeacht of zij wordt uitgevoerd in één enkele verrichting dan wel in verschillende verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan, moet de onderneming de identiteit van de cliënt op het borderel vermelden en dat borderel door de cliënt laten ondertekenen.

De identificatiegegevens die op het borderel moeten worden vermeld, zijn, voor natuurlijke personen, de naam, de voornaam en het adres. Voor de rechtspersonen, de trusts en de andere juridische structuren zonder rechtspersoonlijkheid moeten de naam, de maatschappelijke zetel en de identificatie van hun vertegenwoordiger worden vermeld.

Wanneer de cliënt voor rekening van een derde handelt, moet de identiteit van zowel de lasthebber als de lastgever op het borderel worden vermeld.

Daarnaast moet ook worden onderstreept dat die verplichtingen gelden zodra de verrichting een tegenwaarde van 10.000 € of meer heeft, ongeacht of het om een occasionele verrichting gaat dan wel om een verrichting met een cliënt met wie de onderneming een zakenrelatie heeft aangeknoopt.

8.3.2. Waakzaamheidsplicht

De aangestelden die belast zijn met het eerstelijnstoezicht kunnen soms specifieke problemen ondervinden bij de opsporing van atypische verrichtingen van contante aan- en verkoop van deviezen in contanten ("manuele wisselverrichtingen") waarover zij een schriftelijk verslag moeten opstellen in de zin van artikel 23 van de wet.

Bijgevolg dienen de ondernemingen die deze activiteit uitoefenen, de bijzondere aandacht van de betrokken aangestelden te vestigen op die verrichtingen waarvan de kenmerken dusdanig zijn dat zij, gelet op de begeleidende omstandigheden, bijzonder vatbaar worden geacht voor het witwassen van geld of de financiering van terrorisme.

Het gaat hier voornamelijk om de manuele wisselverrichtingen die kenmerken vertonen als vermeld in de niet-exhaustieve lijst hieronder :

opsplitsing, zonder aannemelijke reden, van een manuele wisselverrichting in verschillende afzonderlijke verrichtingen, alsook herhaalde en binnen een korte tijdsspanne uitgevoerde verrichtingen voor kleine bedragen die echter in totaal een groot bedrag vertegenwoordigen;

⁵⁵ <http://www.bis.org/publ/bcbs154.pdf?noframes=1>.

verrichtingen waarmee grote bedragen in deviezen zijn gemoeid en die in kleine bankbiljetten worden uitgevoerd; omruiling van kleine bankbiljetten voor grote bankbiljetten, wanneer het om grote bedragen gaat, of omruiling van grote bedragen die de cliënt op voorhand niet heeft geteld; tegelijkertijd aanbieden van verschillende deviezen voor grote bedragen;

manuele omruiling - zonder aannemelijke reden - van deviezen voor andere deviezen (in voorkomend geval via de euro), wanneer het om grote bedragen gaat in deviezen die weinig courant zijn in België;

inschakeling van koeriers, met andere woorden, hetzij personen die zonder plausibele uitleg grote manuele wisselverrichtingen uitvoeren voor rekening van derden of waarvan kan worden aangenomen dat zij voor rekening van derden worden uitgevoerd, hetzij personen die worden vergezeld door een derde die toezicht houdt op de verrichting en weigert geïdentificeerd te worden;

manuele wisselverrichtingen waarbij stukken van dubieuze herkomst of zelfs valse identiteitsbewijzen worden gebruikt, of waarvoor problemen rijzen bij de identificatie van de cliënt;

manuele wisselverrichtingen voor belangrijke bedragen en in het bijzonder in contanten uitgevoerd door een natuurlijk persoon, zonder economische verantwoording gelet op de beroepsbedrijvigheid die de cliënt opgeeft, of buiten verhouding tot die bedrijvigheid;

manuele wisselverrichtingen die voor rekening van schermvennootschappen uitgevoerd zouden kunnen worden;

manuele wisselverrichtingen waarvoor enig economisch belang of enige plausibele verantwoording om die verrichtingen in België uit te voeren, lijkt te ontbreken;

manuele wisselverrichtingen die ongebruikelijk zijn ten aanzien van de gebruikelijke activiteiten van de kredietinstelling of haar agentschap waarop een beroep wordt gedaan, bijvoorbeeld door hun omvang en/of door de aard van de deviezen die worden omgewisseld, en waarvoor de cliënt weigert een duidelijke uitleg te geven over de verantwoording van die verrichtingen;

manuele wisselverrichtingen waarbij de cliënt zich verdacht gedraagt door bijvoorbeeld weinig belangstelling te tonen voor de wisselkoers of de aangerekende provisies, hoewel het om belangrijke bedragen gaat.

Tijdens de opleiding moet worden benadrukt dat de aangestelden van de ondernemingen die te maken krijgen met verrichtingen uit de bovenstaande lijst, aandachtig moeten onderzoeken of een schriftelijk verslag voor de verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme verantwoord is, ongeacht of het gaat om occasionele verrichtingen dan wel om verrichtingen met cliënten met wie de onderneming een zakenrelatie heeft aangeknoopt.

8.4. Beperking van de betalingen in contanten

Artikel 21 van de wet

De prijs van de verkoop door een handelaar van één of meerdere goederen voor een bedrag van 15.000euro of meer, mag niet in contanten worden vereffend, ongeacht of de verkoop plaatsvindt in één verrichting of via meerdere verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan.

Als dusdanig moet deze wettelijke bepaling niet worden toegepast bij de betaling van de tegenpartij van een financiële verrichting, zelfs als die verrichting betrekking heeft op bankbiljetten, goud of financiële instrumenten die als roerende goederen kunnen worden gekwalificeerd.

In dit verband verwijzen we met name naar de memorie van toelichting bij de wet van 18 januari 2010, die het volgende bepaalt ^[56]: "Zo viseert het begrip "goed" dat in die wetsbepaling wordt gebruikt, materiële roerende goederen zoals voertuigen, juwelen, meubelen, huishoudapparaten, collectiestukken, antiek, oude muntstukken, collectiezegels, diamanten, enz. Bij de opstelling van dit artikel in 2004 wilde de wetgever echter niet de financiële instellingen viseren die geen "goederen van grote waarde" verhandelen, maar verrichtingen in financiële instrumenten uitvoeren in de brede betekenis van het woord (inclusief effectenverrichtingen, deviezenverrichtingen, verrichtingen in edele metalen, enz). Die financiële instellingen blijven uitgesloten uit het toepassingsgebied van de nieuwe bepaling."

Zoals we reeds vermeld hebben (zie de punten 4.2.2.1 en 6.1.4.1 infra), moeten de financiële instellingen met deze beperking rekening houden in het kader van hun verplichtingen tot identificatie van de occasionele cliënten en van hun constante waakzaamheidsplicht.

⁵⁶ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 53.

9. Gegevensbewaring

Artikel 13 van de wet

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen bewaren, op welke informatiedrager ook, gedurende ten minste vijf jaar na beëindiging van de zakelijke relaties als bedoeld in artikel 7, § 1, eerste lid, 1° of na uitvoering van de verrichting als bedoeld in artikel 7, § 1, eerste lid, 2° of 3°, de identificatiegegevens van de cliënt, en, in voorkomend geval, van zijn lasthebbers en zijn uiteindelijke begunstigden, alsook een afschrift van de bewijsstukken op grond waarvan de identiteitsverificatie van deze personen overeenkomstig de artikelen 7 tot 9 is verricht.

Artikel 15 van de wet

Onder voorbehoud van de toepassing van het vereiste van artikel 6, vierde lid, van de wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, bewaren de in de artikelen 2, § 1, 3, 1° en 5°, en 4 bedoelde ondernemingen en personen, op welke informatiedrager ook, gedurende ten minste vijf jaar na uitvoering van de verrichtingen, een kopie van de registraties, borderellen en stukken van de uitgevoerde verrichtingen om ze nauwkeurig te kunnen reconstrueren. Zij registreren de uitgevoerde verrichtingen op zodanige wijze dat zij kunnen voldoen aan de verzoeken om inlichtingen als bedoeld in artikel 33 binnen de in dat artikel voorgeschreven termijn.

Zij bewaren de in artikel 14, § 2 bedoelde schriftelijke verslagen gedurende eenzelfde periode.

Artikel 34, tweede lid, van het reglement

De analyse van het schriftelijke verslag en de beslissing waartoe die analyse heeft geleid met toepassing van de artikelen 23 tot 25, 27 en 28 van de wet, worden bewaard op de in artikel 15, tweede lid, van de wet bedoelde wijze.

De kopie van de bewijsstukken aan de hand waarvan de instelling de identiteit van de cliënt of van zijn lasthebber heeft gecontroleerd, mag worden genomen op elektronische drager, die ook voor bewaringsdoeleinden mag worden gebruikt. Diezelfde bewaringsverplichtingen gelden ook voor de documenten op basis waarvan de instelling de identiteit van de uiteindelijke begunstigden heeft gecontroleerd, of, bij ontstentenis daarvan, de verantwoording waarom die controle redelijkerwijze niet mogelijk bleek.

Bovendien moeten de instellingen gedurende een periode van vijf jaar vanaf de uitvoering van de verrichtingen, op welke informatiedrager ook, een kopie bewaren van de registraties, de borderellen en de stukken van de uitgevoerde verrichtingen. Die verplichte gegevensbewaring moet een nauwkeurige reconstructie van die verrichtingen mogelijk maken. Zij impliceert dan ook dat de instellingen de vereiste maatregelen nemen om op volledige, passende en snelle wijze te kunnen ingaan op de verzoeken om informatie van de CFI, de rechterlijke overheden of de CBFA. De memorie van toelichting bij de wet van 12 januari 2004, die deze wettelijke bepaling heeft gewijzigd, verduidelijkt ^[57] ter zake dat de instellingen met gedecentraliseerde netwerken "er zullen moeten op toezien dat hun organisatie, en meer bepaald hun informaticasysteem, de nodige informatie kan opdiepen om de centrale zetel in staat te stellen onverwijld de hierboven bedoelde gevraagde informatie voor te leggen".

Wat de valutahandel betreft, bepaalt artikel 15, derde lid, van voornoemd koninklijk besluit van 27 december 1994 dat, bij een contante aankoop of verkoop van deviezen, het originele borderel of een kopie ervan gedurende ten minste vijf jaar na de verrichting moet worden bewaard, wanneer die aankoop of verkoop een tegenwaarde heeft van € 10.000 of meer, ongeacht of die wordt uitgevoerd in één verrichting of in verschillende verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan.

Rekening houdend met de bewaringsverplichtingen die gelden met toepassing van artikel 15 van de wet van 11 januari 1993, is specifiek aan dit activiteitsdomein dat een exemplaar van het borderel zelf, hetzij het origineel, hetzij een kopie, moet worden bewaard op een passende informatiedrager waarop ook de identificatiegegevens en de handtekening van de cliënt en, in voorkomend geval, de identificatiegegevens van de lastgever voor wiens rekening de verrichting werd uitgevoerd, kunnen worden bewaard. Enkel de registratie van de verrichting bewaren om de verrichting nauwkeurig te kunnen reconstrueren en aan de verzoeken om inlichtingen te kunnen voldoen, is dus onvoldoende om de ter zake geldende, specifieke verplichtingen te kunnen nakomen.

De bij de wet gedefinieerde en bij artikel 34, tweede lid, van het reglement verduidelijkte verplichting om stukken te bewaren, slaat ook op de schriftelijke verslagen over atypische verrichtingen en verdachte

⁵⁷ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2003-2004, Doc 51 0383/001, p. 37.

feiten die aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering worden overgelegd, op de analyses van die verrichtingen en feiten door die verantwoordelijke, en op de beslissingen die hij op grond daarvan heeft genomen.

Bovendien bevatten het eerder vermelde artikel 11bis van Verordening (EG) nr. 329/2007 van de Raad van 27 maart 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van de Democratische Volksrepubliek Korea, en het eveneens eerder vermelde artikel 11bis van Verordening (EG) nr. 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van Iran ^[58], ook aanvullende en specifieke verplichtingen in verband met de bewaring - gedurende vijf jaar - van gegevens over verrichtingen en de verplichting om die gegevens aan de nationale autoriteiten over te leggen als zij daarom verzoeken.

10. Organisatie en interne controle

10.1. Algemeen beginsel

Artikel 16, § 1, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen stellen passende interne maatregelen en controleprocedures in werking teneinde toe te zien op de naleving van de bepalingen van deze wet, alsook procedures voor communicatie en informatiecentralisatie teneinde verrichtingen die verband houden met witwassen van geld of financiering van terrorisme te voorkomen, op te sporen en te verhinderen. De interne controleprocedures houden in het bijzonder rekening met het verhoogde risico op witwassen van geld en financiering van terrorisme in de gevallen bedoeld in artikel 12 of nader bepaald door de Koning met toepassing van artikel 37.

Op bredere schaal verwacht de CBFA dat die procedures en interne controles zo worden opgevat dat zij het mogelijk maken te verifiëren dat alle, in deze circulaire toegelichte verplichtingen worden nageleefd, inclusief de verplichtingen met betrekking tot de financiële embargo's en de bevrozing van de tegoeden van bepaalde personen (zie met name punten 5.1 en 6.1.1 supra), de verplichtingen met betrekking tot de voorkoming van de proliferatie van massavernietigingswapens (zie met name punten 6.1.2 en 7.2 supra) en de verplichtingen met betrekking tot de bij elektronische geldovermakingen te voegen informatie (zie punt 8.1 supra).

Wat de financiële embargo's en de bevrozing van de tegoeden van bepaalde personen betreft, dient die organisatie elke instelling met name in staat te stellen zo snel mogelijk rekening te houden met de wijzigingen in de geldende lijsten van de personen op wie die maatregelen van toepassing zijn.

10.2. Aanwijzing en rol van de verantwoordelijke voor de voorkoming

Artikel 18, eerste lid, van de wet

De in de artikelen 2, § 1, en 4 bedoelde ondernemingen en personen wijzen een of meer personen aan die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van deze wet in hun onderneming of beroep. Deze personen zijn voornamelijk belast met de toepassing van de beleidslijnen en procedures bedoeld in de artikelen 16 en 17, evenals met het onderzoek van de schriftelijke verslagen die overeenkomstig artikel 14, § 2, tweede lid worden opgesteld, teneinde er zo nodig een passend gevolg aan te geven overeenkomstig de artikelen 23 tot 28.

Artikel 29, eerste lid, van de wet

De mededeling van de in de artikelen 20, 23 tot 28 bedoelde informatie wordt normaliter gedaan door de persoon die binnen de in de artikelen 2, § 1, 3 en 4, bedoelde ondernemingen en personen overeenkomstig artikel 18 van deze wet is aangesteld, of bij gebreke daaraan wat betreft de personen bedoeld in artikel 3, door deze personen zelf.

Artikel 34, eerste lid, van het reglement

De ondernemingen wenden de nodige middelen aan en werken passende procedures uit om, onder de verantwoordelijkheid van de in artikel 18 van de wet bedoelde verantwoordelijke voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zo snel mogelijk over te gaan tot de analyse van de in artikel 14, § 2, van de wet bedoelde schriftelijke verslagen die hem conform de artikelen 31 en 32 van het onderhavige reglement worden overgelegd, en te bepalen of die verrichtingen of feiten ter kennis moeten

⁵⁸ Zie punten 5.1, 6.1.2.2 en 7.2 supra.

worden gebracht van de Cel voor Financiële-Informatieverwerking conform de artikelen 23 tot 25, 27 en 28 van de wet.

Artikel 35 van het reglement

§ 1. De in artikel 18 van de wet bedoelde verantwoordelijke(n) voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme word(t)(en) bij elke onderneming aangewezen door het orgaan dat belast is met de effectieve leiding, nadat dat zich ervan vergewist heeft dat die perso(o)n(en) de passende professionele betrouwbaarheid bezit(ten) die nodig is om die functie integer te kunnen vervullen.

§ 2. De conform § 1 aangewezen verantwoordelijke of verantwoordelijken moeten beschikken over de vereiste beroepservaring, over de nodige kennis van het Belgische wettelijke en reglementaire kader tot voorkoming van het witwassen van geld en financiering van terrorisme, moeten zich in de onderneming op het gepaste hiërarchische niveau bevinden en er over de nodige bevoegdheden beschikken, en voldoende beschikbaar zijn om de betrokken functie effectief en autonoom te kunnen uitoefenen.

§ 3. De verantwoordelijke of verantwoordelijken voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme zien er op een algemene wijze op toe dat de onderneming al haar verplichtingen nakomt op het vlak van de voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme, en waken er meer in het bijzonder over dat de onderneming zorgt voor een ter zake passende administratieve organisatie en interne controlemaatregelen als vereist krachtens artikel 16 van de wet. Zij zijn bevoegd om op eigen initiatief alle ter zake nodige of nuttige maatregelen voor te stellen aan de effectieve leiding van de onderneming, inclusief de vrijmaking van de nodige middelen.

Zij werken inzonderheid procedures uit, en passen die toe onder hun verantwoordelijkheid, voor de analyse van de schriftelijke verslagen die worden opgesteld conform artikel 14, § 2, van de wet, en voor de informatieverstrekking aan de Cel voor Financiële-Informatieverwerking conform de artikelen 23 tot 25, 27 en 28 van de wet.

Zij zien toe op de opleiding en de sensibilisering van het personeel conform artikel 17 van de wet en artikel 36 van dit reglement.

Zij zijn de bevoorrechte contactpersonen, in voorkomend geval in overleg met de compliance officer, voor de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en voor de Cel voor Financiële-Informatieverwerking met betrekking tot alle vragen over de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

§ 4. De verantwoordelijke of verantwoordelijken voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme stellen minstens eenmaal per jaar een activiteitenverslag op dat zij overmaken aan het orgaan dat belast is met de effectieve leiding van hun onderneming. Dit verslag moet toelaten om zich een oordeel te vormen over de omvang van de opgespoorde pogingen tot witwassen van geld of financiering van terrorisme, over het passende karakter van de uitgewerkte administratieve organisatie en interne controle en over de medewerking van de diensten van de onderneming aan de voorkoming.

Er wordt systematisch een kopie van het jaarlijks activiteitenverslag voorgelegd aan de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en, in voorkomend geval, aan de commissaris, erkend revisor van de onderneming. De ondernemingen als bedoeld in artikel 2, § 1, 5° en 7°, van de wet zijn weliswaar vrijgesteld van deze verplichting om hun jaarlijks activiteitenverslag over te maken, maar moeten hun vijf recentste jaarverslagen niettemin ter beschikking houden van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen en haar die onverwijld overmaken, als zij daarom verzoekt.

De bij artikel 18 van de wet vereiste aanstelling van een verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, waarvan de voorwaarden en modaliteiten worden verduidelijkt in artikel 35 van het reglement, is een centraal en essentieel onderdeel van de organisatie die de financiële instellingen wettelijk verplicht zijn uit te bouwen, rekening houdend met hun specifieke kenmerken, om te kunnen voldoen aan de voor hen geldende algemene verplichting om mee te werken aan de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Bij de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen en de verzekeringsondernemingen maakt de functie met betrekking tot de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering integraal deel uit van de compliancefunctie [⁵⁹]. Bijgevolg zijn de beginselen van toepassing die werden geponeerd in circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001 aan de kredietinstellingen, D1/EB/2002/6 van

⁵⁹ Ook bij de ICB's maakt die preventiefunctie integraal deel uit van de compliancefunctie als bedoeld in artikel 40, § 4, van de wet van 20 juli 2004 betreffende bepaalde vormen van collectief beheer van beleggingsportefeuilles.

14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen en PPB-2006-8-CPA van 23 mei 2006 aan de verzekeringsondernemingen. Dit geldt inzonderheid voor de respectieve verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en het directiecomité, voor het statuut van de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, voor diens plaats binnen de organisatie en voor de vereisten inzake deskundigheid, integriteit en discretie.

Het activiteitenverslag dat de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering, krachtens artikel 35, § 4, van het reglement, jaarlijks moet overleggen aan het orgaan belast met de effectieve leiding, is een belangrijk document dat dit orgaan in staat moet stellen om zijn verantwoordelijkheden ter zake correct te kunnen opnemen, op basis van een geregelde evaluatie van het vastgestelde fenomeen, de voorkomingsprocedures en de daartoe ter beschikking gestelde middelen, en om de aanpassing van die procedures en middelen te bevorderen in functie van de vastgestelde behoeften.

De Commissie beveelt daarom aan dat voornoemd verslag:

- een gestructureerd overzicht geeft van de aard, het aantal en het bedrag van de betrokken verrichtingen, van de redenen waarom zij aan de verantwoordelijke voor de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering werden gemeld, alsook van de reeds ondernomen acties, met name in de vorm van een kennisgeving aan de CFI;
- een analyse van de evoluties of trends, van de specifieke methodes en middelen bevat die eventueel worden vastgesteld in verband met de praktijken inzake witwassen van geld en terrorismefinanciering, en die inzonderheid betrekking hebben op de aard van het cliënteel, het soort verrichtingen, de betrokken deviezen of alle andere relevante informatie;
- alle nuttige informatie bevat over de werking van de internecontroleprocedures, waarbij inzonderheid een onderscheid wordt gemaakt tussen eerste- en tweedelijns toezicht, en de procedures inzake overlegging, centralisatie en analyse van de gegevens die ertoe strekken praktijken inzake het witwassen van geld en de financiering van terrorisme te voorkomen, te identificeren en aan te geven;
- nieuwe instructies en/of procedures vermeldt, alsook de initiatieven op het vlak van de opleiding van het personeel met betrekking tot de problematiek van witwassen van geld en terrorismefinanciering en, in voorkomend geval, de evaluatie van de in het kader daarvan vereiste bijkomende middelen.

10.3. Organisatie binnen groepen

10.3.1. Vestiging van dochters, bijkantoren en vertegenwoordigingskantoren in landen waartegen tegenmaatregelen zijn genomen

Artikel 19 van de wet

De in artikel 2, § 1, 4°, 6°, 8°, 11°, 13°, 14° en 15°, bedoelde personen mogen geen bijkantoor of vertegenwoordigingskantoor openen dat gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd is in een Staat of een gebied, door de Koning aangewezen met toepassing van artikel 27. Zij mogen noch rechtstreeks, noch via de tussenkomst van een financiële holding, een verzekeringsholding of een gemengde financiële holding, een dochtervennootschap die werkzaam is als kredietinstelling, verzekeringsonderneming of beleggingsonderneming verwerven of oprichten die gedomicilieerd, geregistreerd of gevestigd is in een Staat of een gebied als hierboven bedoeld.

Naast de in artikel 27 van de wet bedoelde verruimde kennisgevingsplicht (zie punt 7.1.1 supra) fungeren ook de in artikel 19 van de wet vermelde verbodsbepalingen als tegenmaatregelen tegen landen en gebieden waarvan de wetgeving ontoereikend wordt erkend, of waarvan de gebruiken een hinderpaal vormen in de strijd van de FATF tegen witwassen van geld en terrorismefinanciering.

10.3.2. Toepassing van coherente waakzaamheidsmaatregelen binnen groepen

Artikel 16, § 2, van de wet

Onder voorbehoud van andere toepasselijke wetgevingen, werken de kredietinstellingen en beleggingsondernemingen naar Belgisch recht een gecoördineerd programma uit en voeren zij een gecoördineerde organisatie en gecoördineerde procedures in voor het geheel dat zij vormen met hun dochterondernemingen en bijkantoren, wat hun verplichtingen betreft inzake de voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Zoals uiteengezet in de memorie van toelichting bij de wet van 18 januari 2010 ^[60], strekt het nieuwe artikel 16, § 2, van de wet van 11 januari 1993 ertoe een juridisch kader te creëren dat de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen in staat stelt zich, in volle rechtszekerheid, te conformeren aan de internationale standaarden die het Bazelcomité voor het Banktoezicht in oktober 2004 heeft gepubliceerd in het document getiteld "*Consolidated Know-Your-Customer Risk Management*" ^[61]. Daarin onderstreept het Bazelcomité immers dat het wettelijk en reputatierisico in hoede van financiële instellingen die, inzake de kennis van hun cliënten, geen passende beleidslijnen hebben uitgewerkt die moeten verhinderen dat zij ten onrechte voor criminele activiteiten worden gebruikt (inzonderheid voor witwassen van geld en terrorismefinanciering), een algemeen risico is dat een impact kan hebben op de volledige groep, ook als het incident dat ten grondslag ligt aan het risico, terug te voeren is op één enkele groepsentiteit. Voor het Bazelcomité is het ook essentieel dat elke groep een globaal programma voor het beheer van dat type risico uitwerkt, uitgaande van de beleidslijnen waarin de op groepsniveau gedefinieerde normen vervat zitten.

In verband met de tenuitvoerlegging van die beginselen, op basis van artikel 16, § 2, van de wet, kunnen volgende opmerkingen worden geformuleerd:

10.3.2.1. Beoordeling van de gelijkwaardigheid van de verplichtingen en het toezicht die, conform de lokale wetgeving, van toepassing zijn

De bepalingen van de wet van 11 januari 1993 en van het CBFA-reglement van 18 juli 2010 zijn uitsluitend van toepassing op het Belgische grondgebied. Zij gelden dus niet voor de in het buitenland gevestigde bijkantoren en dochters van de instellingen naar Belgisch recht.

Wanneer die bijkantoren en dochters in andere EER-lidstaten of in derde landen zijn gevestigd die soortgelijke verplichtingen en een soortgelijk toezicht opleggen als de derde Europese richtlijn, zijn zij uitsluitend onderworpen aan de ter zake geldende lokale wetgeving en reglementering.

In het vooruitzicht van een degelijk beheer van het reputatierisico dat de betrokken Belgische instellingen zelf zouden lopen als gevolg van de betrokkenheid van hun bijkantoren en dochters in die landen bij verrichtingen die verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering, is het toch belangrijk dat de Belgische instellingen nagaan dat de ter zake voor die bijkantoren en dochters geldende lokale wetgeving en reglementering ook effectief worden nageleefd.

De in andere dan voornoemde Staten gevestigde bijkantoren en dochters van instellingen naar Belgisch recht zijn in de eerste plaats ook onderworpen aan het lokale wetgevende en reglementaire kader. Er dient echter rekening te worden mee gehouden dat de verplichtingen en het toezicht waaraan zij in die landen zijn onderworpen, mogelijk niet gelijkwaardig zijn aan die waarin de derde Richtlijn voorziet.

De CBFA is ter zake dan ook van oordeel dat een passend beheer van het reputatierisico vereist dat de Belgische instellingen verscherpte maatregelen nemen om die bijkantoren en dochters een passende omkadering te bezorgen voor de bestrijding van witwassen van geld en terrorismefinanciering, en dat zij niet alleen van hen eisen dat zij de ter zake geldende lokale wettelijke en reglementaire vereisten naleven.

In dat verband moet hun Belgische moederonderneming hen ertoe verplichten een preventieregeling uit te werken die gelijkwaardig is aan de door de Belgische wetgeving en reglementering vereiste preventieregeling, als dat niet gebeurt krachtens de lokale wetgevende en reglementaire vereisten.

Als de lokale wetgeving zich tegen de toepassing van die verscherpte maatregelen verzet, dient de CBFA daarvan op de hoogte te worden gebracht.

Op dezelfde manier moeten de Belgische financiële instellingen ook alle passende maatregelen nemen om te verhinderen dat hun dochters en bijkantoren die niet onder de toepassing *ratione personae* van de eerder vermelde Verordening (EG) nr. 329/2007 van de Raad van 27 maart 2007 en de eveneens eerder vermelde Verordening 423/2007 van de Raad van 19 april 2007 vallen (zie punten 5.1, 6.1.2.2, 7.2 en 9 supra), rechtstreeks of onrechtstreeks meewerken aan de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens.

10.3.2.2. Procedures en organisatie voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel in groepen

Wanneer een kredietinstelling of een beleggingsonderneming dochters en/of bijkantoren heeft opgericht in het buitenland, is het voor de goede en adequate beheersing van het wettelijk en reputatierisico van

⁶⁰ Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2008-2009, Doc 52 1988/001, p. 48-49.

⁶¹ Zie <http://www.bis.org/publ/bcbs110.pdf?noframes=1>

cruciaal belang dat er binnen de "groep" die de Belgische instelling met haar dochters en bijkantoren vormt, coherente waakzaamheidsnormen worden toegepast ten aanzien van het cliënteel.

Daarom is het belangrijk dat elke groep een globaal programma uitwerkt voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel, waarvoor zij zich dient te baseren op de specifieke beleidslijnen en procedures die binnen elke groepsentiteit worden toegepast. Die specifieke beleidslijnen en procedures dienen op het niveau van de betrokken entiteit uitvoering te geven aan de normen die voor de hele groep gelden, en hun doeltreffendheid te garanderen, hoewel daarbij ook rekening dient te worden gehouden met de specifieke lokale kenmerken of de specifieke kenmerken van de uitgeoefende activiteiten.

In het kader van dit globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel is het dan ook raadzaam een gecentraliseerd systeem in te voeren dat ertoe strekt de vaststelling van de door de verschillende groepsentiteiten toegepaste beleidslijnen en procedures met betrekking tot de waakzaamheid ten aanzien van het cliënteel, op groepsniveau te coördineren. Die gecoördineerde beleidslijnen en procedures moeten niet alleen zorgen voor de naleving van de wetgevingen en reglementeringen die individueel van toepassing zijn op de verschillende groepsentiteiten, met name inzake de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering. Zij moeten daarnaast ook bewerkstelligen dat het wettelijk en reputatierisico in verband met het cliënteel binnen de groep op coherente wijze wordt geïdentificeerd, gecontroleerd en beperkt.

Bovendien zou ook de effectieve tenuitvoerlegging van die gecoördineerde beleidslijnen en procedures door de verschillende groepsentiteiten moeten worden gecoördineerd, om de coherentie ervan te kunnen garanderen binnen de hele groep.

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel moet in het bijzonder beleidslijnen en procedures omvatten die betrekking hebben op:

- de cliëntenidentificatie en het cliëntacceptatiebeleid;
- het toezicht op de rekeningen en de verrichtingen;
- de voor een effectieve risicobeheersing vereiste maatregelen inzake organisatie en interne controle.

10.3.2.2.1. Cliëntenidentificatie en cliëntacceptatiebeleid

De regels die elke groepsentiteit toepast met betrekking tot de identificatie van de cliënten, de verificatie van hun identiteit en de bewaring van de gegevens en de documenten met betrekking tot de identificatie, moeten worden vastgesteld conform de voor die entiteit geldende wettelijke en reglementaire bepalingen en rekening houdend met de specifieke kenmerken van de door die entiteit uitgeoefende activiteiten.

Toch blijkt het noodzakelijk dat die regels ook binnen de groep op coherente wijze worden gedefinieerd, zodat alle groepsentiteiten alle, voor de coherente toepassing van het cliëntacceptatiebeleid vereiste informatie verzamelen en verifiëren.

Bovendien moeten de normen die van toepassing zijn op het cliëntacceptatiebeleid en de cliëntacceptatieprocedure van elke groepsentiteit, voor de gehele groep worden gedefinieerd, zodat zij een coherente beoordeling kunnen garanderen van de risico's die de cliënten kunnen inhouden, ongeacht de groepsentiteit waarmee de cliënten een zakenrelatie wensen aan te gaan. Bijgevolg moeten die normen het met name mogelijk maken om op coherente wijze te bepalen welke categorieën van cliënten een groter risico inhouden dan doorsneecliënten. Verder dienen de procedureregels die worden gehanteerd bij het onderzoek van de aanvragen en bij de beslissing om een relatie aan te knopen met cliënten, aan de hand van die normen op elkaar te worden afgestemd op groepsniveau, rekening houdend met het aan die cliënten verbonden risiconiveau.

10.3.2.2.2. Toezicht op de rekeningen en de verrichtingen

Om de risico's op coherente wijze te kunnen beheersen binnen de groep, is het ook van belang dat alle groepsentiteiten eenzelfde of een gelijkwaardig waakzaamheidsniveau hanteren bij het toezicht op de rekeningen en de verrichtingen van de cliënten, en dat de ter zake gehanteerde regels op elkaar worden afgestemd op groepsniveau.

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel van de groep moet dus de gezamenlijke normen vastleggen die van toepassing zijn op het door elke groepsentiteit toegepaste systeem van toezicht op de rekeningen en de verrichtingen. Die normen moeten betrekking hebben op de basisregels van het toezichtssysteem, de voornaamste risicocriteria waarop het toezicht steunt, en de procedureregels voor de analyse van de opgespoorde atypische verrichtingen en voor het gevolg dat op basis van die analyse aan die atypische verrichtingen dient te worden gegeven.

10.3.2.2.3. Maatregelen inzake organisatie en controle die nodig zijn voor een goede risicobeheersing

Het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel van de groep dient ten slotte ook de normen te omvatten die de verschillende groepsentiteiten in staat moeten stellen op elkaar afgestemde maatregelen in te voeren om de efficiëntie van de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel te garanderen.

Deze maatregelen omvatten met name:

- de invoering van een passende organisatie, waarbij met name het beginsel van de functiescheiding in acht wordt genomen en onder meer rekening wordt gehouden met de verplichte toepassing van de circulaire over de compliancefunctie die de CBFA aan de kredietinstellingen ^[62] en de beleggingsondernemingen ^[63] heeft gericht,
- de opleiding en de sensibilisering van het personeel,
- de invoering van passende internecontroleprocedures,
- de effectieve opnemings van de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel in het toepassingsgebied van de interne audit,
- de wijze waarop het orgaan belast met de effectieve leiding effectief toezicht dient te houden op de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel.

In die context beveelt de Commissie de Belgische kredietinstellingen en beleggingsondernemingen met dochters of bijkantoren in het buitenland ook aan om zich ervan te verzekeren, zo nodig via controles ter plaatse door hun departement "interne audit", dat die dochters en bijkantoren effectief over de vereiste administratieve organisatie en interne controle beschikken om zich te conformeren aan de lokale wetgeving ter voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering en aan de verschillende voornoemde normen die zijn vastgelegd in het globale programma voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel van de groep.

10.3.2.2.4. Informatie-uitwisseling binnen groepen

Opdat de op groepsniveau gecoördineerde procedures en organisatie voor de beheersing van de risico's in verband met het cliënteel ten volle uitwerking zouden hebben, lijkt het ook aangewezen dat hun concrete tenuitvoerlegging aanleiding geeft tot de uitwisseling van informatie tussen de groepsentiteiten.

Zo'n informatie-uitwisseling lijkt inzonderheid wenselijk:

- voor de coherente toepassing van het cliëntacceptatiebeleid, inclusief de beoordeling van de mogelijke risico's die verbonden zijn aan het profiel van de cliënt;
- voor de coherentie van de waakzaamheid ten aanzien van de zakenrelaties en de verrichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met alle zakenrelaties en verrichtingen van de cliënt met de verschillende groepsentiteiten;
- voor de analyse van de opgespoorde atypische verrichtingen in het vooruitzicht van de naleving van de wettelijke verplichtingen inzake de melding van verdachte verrichtingen en het garanderen van een passende follow-up van die meldingen binnen de groep.

In dat verband dienen de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen met dochters of bijkantoren in het buitenland ook voor een passende en gecoördineerde omkadering te zorgen die het mogelijk maakt de informatie uit te wisselen die nodig is voor een passende beheersing van het wettelijk en reputatierisico binnen de groep.

In zoverre die informatie-uitwisseling binnen de groep over het algemeen impliceert dat tussen de groepsentiteiten persoonsgegevens van de cliënten worden uitgewisseld, dienen bij de uitbouw van die omkadering de toepasselijke wettelijke bepalingen over de bescherming van de persoonsgegevens te worden nageleefd. Bij de overlegging van informatie aan entiteiten die in EER-lidstaten zijn gevestigd, dienen bij de informatie-uitwisseling de bepalingen te worden nageleefd van de Belgische wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. Die wet koppelt bijkomende voorwaarden aan de overlegging van informatie aan dochters en bijkantoren die in andere landen dan de EER-lidstaten zijn gevestigd (inzonderheid de in artikel 21 van die wet opgesomde voorwaarden).

Aangezien die informatie-uitwisseling binnen de groepen ook op de meldingen van verdachte verrichtingen zou kunnen slaan, dient ook te worden verwezen naar voornoemd punt 7.1.3.2.2.

⁶² Circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001.

⁶³ Circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002.

11. Kwaliteit, opleiding en sensibilisering van het personeel

Artikel 17 van de wet

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen nemen passende maatregelen om hun werknemers en vertegenwoordigers vertrouwd te maken met de bepalingen van deze wet. Deze maatregelen houden in dat de betrokken werknemers en vertegenwoordigers deelnemen aan speciale opleidingsprogramma's om de verrichtingen en de feiten te leren onderkennen die met witwassen van geld of financiering van terrorisme verband kunnen houden en te vernemen wat de te volgen procedures zijn in die gevallen.

De in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 bedoelde ondernemingen en personen voeren passende procedures in om bij de aanwerving en aanstelling van hun werknemers of bij de aanwijzing van hun vertegenwoordigers na te gaan of deze blijf geven van passende betrouwbaarheid, in functie van de risico's die gepaard gaan met de uit te voeren opdrachten en functies.

Artikel 36 van het reglement

§ 1. De in artikel 17 van de wet bedoelde verplichte opleiding en sensibilisering met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme geldt voor de personeelsleden van de ondernemingen en voor alle personen die de ondernemingen vertegenwoordigen als zelfstandige:

- die door de taken die zij verrichten voor de cliënten, of door de verrichtingen die zij uitvoeren, het risico lopen geconfronteerd te worden met pogingen tot witwassen van geld of financiering van terrorisme, of
- van wie de taken erin bestaan procedures uit te werken of computer- dan wel andere toepassingen te ontwikkelen die worden gebruikt bij activiteiten die gevoelig zijn voor dit risico.

§ 2. De opleiding en sensibilisering van en de geregelde informatieverstrekking aan de personeelsleden zijn er inzonderheid op gericht:

- hen te helpen de vereiste kennis te verwerven en de nodige kritische reflex te ontwikkelen om atypische verrichtingen op te sporen;
- hen te helpen de nodige kennis van de procedures te verwerven om op passende wijze te reageren wanneer zij met dergelijke verrichtingen worden geconfronteerd;
- de problematiek met betrekking tot de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme op passende wijze te integreren in de procedures en de toepassingen die worden ontwikkeld om te worden toegepast op de risicogevoelige activiteiten.

Bij de instellingen hangt de efficiëntie van het beleid inzake de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering grotendeels af van de vaardigheid van de personeelsleden en hun vertegenwoordigers om dat beleid ten uitvoer te leggen.

Die vaardigheid hangt, enerzijds, af van de betrouwbaarheid van die personen (artikel 17, tweede lid, van de wet) en, anderzijds, van hun technische kennis en hun sensibilisering voor de dringende noodzaak om verrichtingen te voorkomen die verband houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering (artikel 17, eerste lid, van de wet).

Wat de betrouwbaarheid betreft, kan het nuttig blijken de conform artikel 18 van de wet van 11 januari 1993 aangestelde verantwoordelijke voor de voorkoming te betrekken bij de opstelling en de herziening van de procedures voor de aanwerving en de aanstelling van de werknemers en de onafhankelijke vertegenwoordigers van de instelling, om te kunnen nagaan of die beantwoorden aan de vereisten van artikel 17, tweede lid, van de wet.

Verder dient te worden opgemerkt dat de technische kennis en de sensibilisering van de personeelsleden en de vertegenwoordigers inzonderheid gebaseerd zijn op hun praktijkervaring, hoewel daarnaast in ruime mate ook op de kwaliteit van de opleidingsprogramma's waaraan zij, krachtens artikel 17, eerste lid, van de wet en artikel 36 van het reglement, dienen deel te nemen.

Wat de aangestelden betreft die belast zijn met het eerstelijnstoezicht, dient die opleiding hen vooral in staat te stellen om atypische verrichtingen efficiënt op te sporen, en om op correcte wijze en binnen de vooropgestelde termijn een schriftelijk verslag op te stellen telkens wanneer dat vereist is krachtens artikel 8 van de wet.

Wat de personen betreft die procedures uitwerken dan wel computer- of andere toepassingen ontwikkelen die worden gebruikt in het kader van de activiteiten die ten aanzien van voornoemd risico als gevoelig kunnen worden beschouwd, dient die opleiding hen in staat te stellen de problematiek met

betrekking tot de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering op passende wijze in die procedures en toepassingen te integreren.

Het zou dan ook bijzonder nuttig zijn dat tijdens die opleiding aandacht wordt besteed aan:

- de Belgische wettelijke en reglementaire verplichtingen die de instelling moet nakomen, gezien in hun internationale context;
- de binnen de instelling uitgewerkte organisatie en procedures met betrekking tot de voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering;
- de studie van het fenomeen van "witwassen van geld en terrorismefinanciering" in de praktijk (typologieën, risicofactoren, enz);
- de specifieke gevallen van ongebruikelijke manuele wisselverrichtingen (zie punt 11.2 supra).

Rekening houdend met het sterk evolutieve karakter van de technieken op het vlak van witwassen van geld en terrorismefinanciering en van de typologieën van verdachte verrichtingen, is het noodzakelijk dat de aangestelden geregeld worden geïnformeerd en dat hun kennis ter zake steeds wordt geactualiseerd, en dit op basis van een geregelde evaluatie van de behoeften op dat vlak.

12. Sancties

Artikel 40 van de wet

Onverminderd de bij andere wetten of reglementen bepaalde maatregelen, kan de bevoegde overheid, bedoeld in artikel 38, bij niet-naleving door de ondernemingen of personen bedoeld in de artikelen 2, § 1, 3 en 4 van de artikelen 7 tot 20, 23 tot 30 en 33 van de wet van 11 januari 1993, van Verordening nr. 1781/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2006 betreffende bij geldoverdrachten te voegen informatie over de betaler of van de uitvoeringsbesluiten ervan:

1° volgens de regels die zij bepaalt, de beslissingen en maatregelen die zij neemt, openbaar maken;

2° een administratieve geldboete opleggen, die niet minder dan 250 euro en niet meer dan 1.250.000 euro mag bedragen, na de betrokken ondernemingen of personen in hun verweer te hebben gehoord of minstens behoorlijk te hebben opgeroepen; de geldboete wordt geïnd in het voordeel van de Schatkist, door de Administratie van de B.T.W., registratie en domeinen.

De Cel wordt door de bevoegde autoriteit in kennis gesteld van de definitieve sancties die met toepassing van het eerste lid zijn getroffen.

Deze sancties kunnen worden uitgesproken door de Minister van Financiën ten aanzien van personen die de vrijstelling genieten als bedoeld in artikel 2, § 2, en die de voorwaarden niet naleven waaraan deze vrijstelling onderworpen is, overeenkomstig artikel 37, § 2, 1. Deze sancties kunnen worden uitgesproken door de Minister verantwoordelijk voor de federale overheidsdienst, als deze overheidsdienst de bevoegde controleoverheid is, bedoeld in artikel 38.

Wanneer de Commissie, met toepassing van artikel 40 van de wet, sancties oplegt aan een instelling die haar wettelijke en reglementaire verplichtingen tot voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering niet nakomt, zijn de procedureregels van toepassing die worden gedefinieerd in artikel 70 en volgende van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

De Voorzitter,

Jean-Paul SERVAIS